

הישיבה החמש-מאות-ושתיים של הכנסת החמישית

יום רביעי, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.00

א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת

מס הכנסה (מס' 7), תשכ"ה—1965—שחורה מחודת הכספים.

ג) מסקנות ועדת הפנים בענין המתוחות הציבורית בנצרות-עילית; מסקנות-ביניים של ועדת הכלכלה בשאלת ההתייקרות; מסקנות ועדת העבודה בענין תנאי הדיור בעכו העתיקה; מסקנות-ביניים (מס' 2) של הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים בענין הפקעת אדמות מגשיה; מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החינוך והתרבות בשאלת הסוכסידיה לתזמורת הפילהרמונית.

היו"ר נ. גיררפאלקס: הנני מתכבד לפחות את ישיבת הכנסת. בראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ה. ליאור:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הוגחו על שולחן הכנסת:

א) לקריאה ראשונה, אחרי הכנה בוועדה: הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), תשכ"ה—1965—הצעת קבוצת חברי כנסת—שחורה מחודת החוקה, חוק ומשפט.
ב) לקריאה שנייה ושלישית: הצעת חוק לתיקון פקודת

ב. שאלות ותשובות

שר-התחבורה מ. כרמל:

א. לפני מספר חודשים הודיע ד"ר וידרא על רצונו להתפטר, אולם לאחר דיון בדירקטוריון של "צים" חזר בו מהתפטרותו.

ב. לא זו בלבד שאין התנגדות להגדלת הון החברה, אלא הוסכם לאחרונה בין שלושת השותפים ב"צים"—הממשלה, ההסתדרות והסוכנות—להגדיל את ההון העצמי של החברה ב־45 מיליון ל"י, באופן שההון העצמי בעתיד יהיה כ־25% מכלל ההון המושקע שבחברה.

ג. "חברת העובדים" הגדילה את חלקה בהון החברה ב־10 מיליון ל"י על ידי שהיא נטלה על עצמה תשלום חוב של 3.3 מיליון דולר מחובות "צים" לממשלה.

ד. טרם קיים מאון של האניה "שלום", אך אפשר להניח כי לא תגמור את השנה הראשונה לפעולתה ברווחים.

ה. לא הועלתה כל הצעה כזו.
ו. בעלי האניה.

ז. מתנהלים דיונים בקשר לארגון ענף הנוסעים בכלל, ובתוך זה תבוא על פתרונה הבעיה המוזכרת.

2. המלצות להגדלת יעילותה של רכבת ישראל

חבר-הכנסת י. שערי שאל את שר התחבורה ביום ח' בסיון תשכ"ה (8 ביוני 1965):

קבוצת הסקר הצרפתית המליצה בין השאר על הפיכת רכבת ישראל לחברה אוטונומית כדי לצמצם גרעוניה ולהגביר יעילותה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

א. האם ההמלצה הזאת נבחנה על ידי הממשלה?
ב. האם יש נכונות לקבלה ולהגשימה בקרוב?

שר-התחבורה מ. כרמל:

א. חברת הסקר הצרפתית טרם הגישה לממשלה את המלצותיה הסופיות, אלא טיוטה לעיון משרדי הממשלה השונים. רק לאחר קבלת הערות משרדי הממשלה השונים לטיטה זו תכין החברה את המלצותיה ומסקנותיה הסופיות.

היו"ר נ. גיררפאלקס:

הכנסת תשמע עתה שאלות ותשובות.

1. כ ד א י ו ת ה א נ י ה ש ל ו ם

חבר-הכנסת י. ספיר שאל את שר התחבורה ביום ח' בסיון תשכ"ה (8 ביוני 1965):

בעתונות מיום 19 במאי 1965 התפרסמה ידיעה, כי ד"ר נפתלי וידרא, מנהל כללי של חברת "צים", שלח מכתב התפטרות ליושב-ראש מועצת המנהלים של החברה, ד"ר יעקב ארנון. כן פורסם כי ד"ר וידרא נימק את התפטרותו בחילוקי הדעות השרורים בינו לבין האוצר בשאלות הקובעות את רחיצותה של החברה. ד"ר וידרא תובע במיוחד את הגדלת ההון העצמי של החברה ואת שחרורה ממעמסת חישובי הפחח והריבית על הוצאות הרכישה וההפעלה של 35 אניות השילומים שברשות החברה. כמרכן מתנגד ד"ר וידרא לצורת הפעלתה של האניה "שלום" המתחרה ב"צים", שהיא מחזיקה רק 25% מבעלותה בעוד הממשלה מחזיקה 75% מבעלותה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני על השאלות הבאות:

א. האם אמנם נתקבל מכתב התפטרות של ד"ר וידרא, שבו נימק את הסיבות להתפטרותו כולעיל?

ב. האם אמנם מתנגד האוצר לבקשתו להגדלת הון החברה?

ג. האם יש אמת בידיעה שהממשלה היתה מוכנה לממן את "חברת העובדים" בסך 5 מיליון דולר כדי שתוכל לתרום חלקה להגדלת ההון?

ד. היש אמת בידיעה שנתגלה כי האניה "שלום" היא בלתי-רווחית?

ה. האם כבחנת הממשלה למכור את האניה "שלום"?

ו. מי הוא הגורם האחראי לדעת הממשלה, בהזמנת אניה בגודלה של "שלום", אשר נתגלתה כאניה בלתי-רווחית?

ז. כיצד מתכוננת הממשלה למנוע בעתיד תחרות בלתי-סבירה בין אניות "צים", שחלים עליהן שיעורי פחת מלאים, ובין "שלום", שנטל הפחת שלה נופל בעיקרו על הממשלה?

באלה. ועדה זו יוזמת ומתאמת את הפעולות השונות בשטח הבטיחות בדרכים.

לאחרונה הוקמה באגף התעבורה שבמשרד התחבורה מחלקה מיוחדת המרכזת יום-יום את כל הפעולות למלחמה בתאונות, והופעלה קרן בטיחות מיוחדת העושה למימון עבודות (כגון צביעה, תאורה, רמזורים, גורי בטחון), שיש בהן נגיעה ישירה למאמץ למניעת תאונות. לרשות קרן זו תקציב של 6 מיליון ל"י בשנת 1965/66.

המלחמה בנגע תאונות הדרכים מחייבת פעילות מתור-אמת, מקפת ונמרצת בתחומים רבים תוך השקעות גדולות; היא נעשית, ויש להמשיכה ולהגבירה ללא לזאת. עם זה אין לשכוח כי הגורם הראשי, העיקרי והמכריע בתאונה הוא האדם הנהוג. אין איפוא להרפות מן התביעה כלפי מאות אלפי הנהגים לנהוג, בכל התנאים, נכונה, באורח מושכל ובהתאם לחוק, ובמידה שיש מהם עבריינים העוברים על החוק, מסכנים חיי אדם ואף נוטלים את חייו — חייבת יד החוק להשיגם ולהעמידם למשפט, להענישם ככל חומר הדין ולהרחיקם מן הכביש. כל אלה, מקוה אני, יתנו תוצאות בצמצום ניכר בתאונות ובהשלמת בטחון בדרכים.

4. מועד הפעלת נמל אשדוד

חבר-הכנסת ש. פרלשטיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ג בסיון תשכ"ה (23 ביוני 1965):

בעתונות פורסם מפי מר א. צויק, מנהל רכבת ישראל, כי קיים חשש שרכבת ישראל לא תוכל להתחייב להוביל 5 מיליון תיבות פרייהדר ליצוא דרך נמל אשדוד בעונת החורף 1965/66, כפי שתוכנן, מאחר שהקבלן בנמל, סולל בונה, אינו מפנה את השטח הדרוש מצידו הבניה לצורך בניית מסילות הרכבת.

אודה לכבודו אם ישיב לי על השאלות הבאות:

- א. האם עובדה זו נכונה בעיקרה?
- ב. באילו צעדים נקטה רשות הנמלים נגד הקבלן בענין הנ"ל?
- ג. האם סבור השר שאמנם יוכל נמל אשדוד, לפי התכנון, לשרת את הפרדסנות בעונת החורף 1965/66?
- ד. מה הם הפיגורים האחרים, לפי התכנון, בעבודות הנמל?
- ה. האם נגבו הקנסות שהוטלו בעבר על הקבלן?

שר-התחבורה מ. כרמל:

א. השטח בתחום הנמל שבו צריכה הרכבת לבצע את הנחת הפסים לקראת הפעלת הנמל בסתיו, הועמד לרשות הרכבת ב־15 ביוני שנה זו. העבודה בהנחת הפסים החלה ונמשכת. הקבלן הבונה את הנמל מכשיר את השטחים הנוספים להמשכת הנחת הפסים, ויש יסוד איתן להניח שכל עבודות הרכבת הנחוצות לתפעול הנמל תהיינה מוכנות במועד.

ב. רשות הנמלים דואגת, כמובן, שכל השטח הנחוץ לרכבת יוכשר על-ידי הקבלן ללא פיגורים.

ג. כן.

ד. יש שורה של פיגורים בהנחת הצנרת (ביוב, ניקוז, מים, טלפון וחשמל) ובבניית המחנסים, אך נעשה הכל כדי לקדם ולזרז עבודות אלה. מכל מקום פיגורים אלה לא ימנעו את הפעלת הנמל לקראת עונת הפרי הקרובה.

ה. עד עתה לא נגבו פיצויים מן הקבלן על הפיגורים.

ב. החברה לא נתבקשה כלל לחתת דעתה בנושא הפיכת רכבת ישראל לחברה אוטונומית.

3. אמצעים למניעת תאונות דרכים

חבר-הכנסת י. מ. לוי שאל את שר התחבורה ביום כ"א בסיון תשכ"ה (21 ביוני 1965):

בעתונות פורסמה סטטיסטיקה על מספר הנפגעים בתאונות דרכים, ובה נאמר כי ב־1960 נהרגו בישראל בתאונות דרכים 16 איש בממוצע לחודש; ב־1961 עלה המספר ל־20 בחודש; ב־1962 — ל־21; ב־1963 — ל־23; ברבע הראשון של שנת 1964 נהרגו בממוצע 28 איש בחודש, ובחודש הראשון של השנה הנוכחית עלה מספר ההרוגים ל־37. באותה סטטיסטיקה נאמר עוד, כי במשך 17 שנות קיום המדינה נהרגו 3254 איש ונפצעו 111,000, מהם רבים שנשארו נכים לכל ימי חייהם.

סטטיסטיקה מתרידה זו מצביעה בעליל על ההרג הנורא והאיום בדרכים, הגדול יותר מאשר בשעת מלחמה, ועל התור-פעה שקדושת חיי האדם נעשתה הפקר. כבישי הארץ נהפכו לשדות קטל, רבים נהרגים או נפצעים, הורים משכלים ילדיהם וילדים מתייתמים מהוריהם.

לאור הנ"ל הריני לשאול את שר התחבורה:

1. האם נכונים המספרים המדימיים של נפגעי התאונות שהובא לעיל?
2. מה בדעת השר לעשות לנוכח ריבויין של תאונות הדרכים שהפכו ל"רצח בדרכים"?

שר-התחבורה מ. כרמל:

בעית תאונות הדרכים מוסיפה להעיק על המדינה ואורחיה, ויש לצייין בצער, כי ככל שעולה מספרה של האוכי לוסיה ומתבררם כלי-הרכב — מתרבות גם התאונות. בשנת 1960 היתה מצבת הרכב הממוצע כ־70,000; אולם בסוף שנת 1964 הגיע כבר ל־132 אלף. כלומר משך ארבע שנים כמעט והוכפלה מצבת כלי-הרכב, והתחזית לתחיד מורה על ריבוי גדול ומהיר נוסף כלי-הרכב. דבר זה מציג את בעיית המלחמה בתאונות בכל תומרה ותריפותה.

אף שיש לעתים עליות וירידות, יחסיות ואבסולוטיות, מחודש לחודש, במספר התאונות והנפגעים, אי-אפשר שלא להודיע מן העובדה, כי מאז ינואר 1949 עד סוף מאי 1965 נהרגו כתוצאה מתאונות דרכים 3554 איש ונפצעו 138,327 איש. מספרים אלה זועקים ותובעים מעשים לעצירת האונות, והכל חייבים לתת ידם לכך.

הצמצום בתאונות הדרכים אפשרי בפעולה משולבת של אמצעים רבים ושל גורמים שונים: (א) הקפדה על טיב כלי-הרכב; (ב) סלילת כבישים מתאימים וקביעת סידורים הנוסעים נאותים בדרכים וברחובות; (ג) חקיקה מתמירה לגבי עברייני תנועה; (ד) הגברת הפיקוח בדרכים על ידי משטרת ישראל; (ה) החמרת העונשים לעבריינים על ידי בתי-המשפט; (ו) חינוך והסברה לנהגים ולהולכי-רגל; (ז) אחריות אישית של הנהג האוחז בנהג.

קיימת ועדה בין-משרדית לתיאום המלחמה בתאונות דרכים, שנתמנה בשנת 1959, אשר המפקח על התעבורה הוא יושב-ראש לה, ובה משתתפים נציגי המשרדים: תחבורה, עבודה, פנים, שיכון, משפטים, חינוך ותרבות, משטרה, וכן נציגי גופים כצה"ל, מרכז השלטון המקומי וכיוצא

שיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— שאלות ותשובות (גיבארה, בן־מאיר, גרוס, עזיאל) —

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

- א. האם נכונות עובדות אלה?
- ב. אם כן, האם הפעיל נגד מנהלי בית החולים "הרסה" את חוק האנטומיה והפתולוגיה, תשי"ג, סעיף 5(ב), שלפיו מותר לבית־ספר לרפואה לשמור על הגזית או על חלקים ממנה רק אם הסכים לכך הנפטר בכחה?
- ג. האם הוגשה כבר תביעה משפטית נגד מפירי החוק?
- ד. אם לא, האם בדעת השר להורות על הגשת תביעה משפטית נגד העבריינים?

סגן שר הבריאות י. ש. בן־מאיר:
א. כן.

ב—ד. סעיף 5(ב), המוזכר על ידי השואל הנכבד, מתייחס לשמירת גזיה או חלקים ממנה עבור בית־הספר לרפואה. במקרה כזה מחייב החוק הסכמת הנוגעים בדבר. בנוון דגן נותחה הזען למען העברת הקרנית השקופה לחולה אחר. במקרה כזה מחייב סעיף 6 בחוק, המרשה לבצע את הפעולה בלי הסכמת הנוגעים בדבר.

יחד עם זאת הדגישה הנהלת בית־החולים "הרסה", שעל אף החוק, הם מתחשבים עם כל התנגדות המשפחה. אולם במקרה הנדון לא התבקשה ולא ניתנה הבטחה שהגופה לא תנותח.

7. הקמת בית־חולים כללי
בגליל העליון

חבר־הכנסת ב. עזיאל שאל את שר הבריאות ביום ח' בסיון תשכ"ה (8 ביוני 1965):

מידעות שהופיעו בעתונות אנו למדים, שהמועצה המקומית של קרית־שמונה דורשת לשוא מן השלטונות להקים את בית־החולים האזורי בקריה, ולא לקבעו במקום אחר, מאחר שהקריה והישובים שבסביבה מהווים גוש אוכלוסייה של ארבעים אלף נפש.

אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם הדיעות נכונות?
2. האם אין כבוד השר סבור שמספר האוכלוסייה בקרית־שמונה וצפירות הישובים מסביב מצדיקים הקמת בית־חולים במקום?

סגן שר הבריאות י. ש. בן־מאיר:

1. לאור תחזית ריבוי האוכלוסייה בגליל העליון יש צורך בהקמת בית־חולים כללי עם 220 מיטות. אין טעם להקים שני בת־חולים שבכל אחד מהם יהיו כ־100 מיטות, כי בבתי־חולים כגודל זה אי־אפשר יהיה לקיים את הרמה הדרושה. כמו כן הוצאות ההחזקה של כל אחד מבתי־החור' לים תהינה יקרות מאד. לפיכך החלטנו להקים בית־חולים אחד בלבד בגליל העליון.

השאלה של האיתור הנכון לבית־חולים זה נדונה במשך שנים ארוכות הן בתוך המשרד והן במסגרת רשות האישפוז. מטעמים רבים החלט להקים את בית־החולים בצפת. טעמים אלה כוללים נתונים אקלימיים, תנאי תחבורה, היכולת למשוך סגל מקצועי, הקיום של בית־חולים כללי שם זה שנים רבות ועוד. כשבועות הקרובים יגיש להכשרת הקרקע לקראת הקמת בית־החולים בצפת. בית־החולים תוכנן כהלכה עם כל המחלקות והשירותים המודרניים הדרושים לשם קיום רמה גאותה של שירותי אישפוז גליל העליון, שלא יסלו מאלה הקיימים באזורים מרכזיים יותר של הארץ. יהיו בבית

5. תנאים תברואיים ירודים בדירי
חזירים בכפר איעבלין

חבר־הכנסת ס. ז. ג'בארה שאל את שר הבריאות ביום כ"ב באייר תשכ"ה (24 במאי 1965):

תושבי כפר תמרה שבגליל כותבים לי, שבכפר הסמוך איעבלין קיים משק לגידול חזירים זה שלוש שנים. הלכלוך והזוהמה מגיעים דרך הוואי עד למשקי כפר תמרה, גורמים להם נזקים חמורים ומסכנים את בריאות תושבי הכפר.

אי לזאת אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה עובדה זו, או נכונה בעיקרה?
2. באם כן — באילו צעדים יהיה כבוד השר מוכן לנקוט כדי לתקן את המעוות?

סגן שר הבריאות י. ש. בן־מאיר:

1. כן.

2. באיעבלין וכן בעוד רשויות אחרות בארץ, המרשות גידול חזירים, מהימים הדירים מטרד רציני. לפי חוק איסור גידול חזיר, תשכ"ב—1962, נמצאת איעבלין בשטח המותר לגידול חזירים. לפי חוק זה זכותה של המועצה לבקש את שר הפנים להוציא את שטח השיפוט שלה מתוך תחום המותר, אולם המועצה המקומית של איעבלין לא הביעה רצונה לכך.

משרד הבריאות דורש מבעלי הדירים לקיים לכל הפחות תנאים תברואיים מינימליים. התברואן הנפתי מבצע גם ביקורים מתמידים בשטח. לצערנו, גם המועצה וגם בעלי הדירים אינם משתפים פעולה בנוון.

הוגשו משפטים נגד בעלי הדירים כדלקמן: ב־17 בפברואר 1964 נקנסו הנאשמים בסך 30 לירות וערבות לשנה על סך 500 לירות כל אחד. ב־1 באוגוסט 1964 הוגשו משפטים נוספים. המשפטים נתבררו ב־25 בספטמבר 1964, הנאשמים נקנסו בסך 5 לירות ו־500 לירות ערבות החרמה. כעת הוגש משפט נוסף ב־2 ביוני 1965, שעמד להתברר בבית משפט השלום בעכו ב־18 ביוני 1965. הוא עוד לא נגמר.

משרד הבריאות ימשיך במאמציו לשיפור המצב.

6. ניתוח עינו של נפטר

חבר־הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הבריאות ביום כ"ט באייר תשכ"ה (31 במאי 1965):

נמטר לי מפי עדי ראייה, שבשבת שעברה, כ"א אייר תשכ"ה, נפטר בבית־החולים "הרסה" יהודי אחד בשם איזיק הלף, שעלה לפני שמונה חודשים ארצה.

למשפחה הובסח שהגופה לא תנותח. במוצאי שבת באו בני המשפחה והוציאו את הגופה. למחרת נתברר לחרדת בני המשפחה, שעין אחת של הנפטר הוצאה, וכדי לטשטש את העובדה הוכנסה עין מלאכותית של זכוכית.

אנשי חברה קדישא נדקו את הדבר, הוציאו את העין המלאכותית וקבעו שהוכנס צמר־גפן, כדי לטשטש את כתמי הדם.

אחרי שבני המשפחה סירבו להביא לקבר ישראל את הנפטר בלי העין, הוחזרה העין מבית־חולים "הרסה" כשהיא מנותחת, ליד המשפחה.

כמר־כן אמרו אנשי חברה קדישא, כי זה לא המקרה הראשון ויודעים על כמה מקרים שעינו של הנפטר הוחלפה בעין מלאכותית.

של השטח, היות והתגלה בבריקת המומחים, כי אחת הסיבות למטרד נבעה מכך שערימות הקומפוסט היו רחוקות מים והקרע לא אפשרה את ניקוזן.

נוסף לזה ניתנו הוראות להרחיק מהמגרש בקביעות את הפסולת המצטברת.

מומחי משרד הבריאות עוקבים בקביעות אחר המצב במפעל, כדי לחפש דרכים להקטין, ככל האפשר, את המטרדים במקום.

יש לציין שתוצאות מחקרים שבוצעו בשחיץ ובארצות הברית מצביעות על כך שהגזים הנפלטים ממפעלים לעיבוד אשפה מסוג זה אינם גזים רעילים ואינם עלולים להזיק לבריאות.

2. משרד הבריאות, יחד עם החוזה הבין-משרדית לניצול אשפה עירונית, בוחנים עדיין באופן יסורי את התכניות להקמת מפעלי קומפוסטיה חדשים וטרם הגיעו למסקנות סופיות בקשר לתכניות אלו.

10. זיהום האוויר בקריית-שלום

חברת-הכנסת א. וילנסקה שאלה את שר הבריאות ביום ח' בתמוז תשכ"ה (8 ביולי 1965):

זה תקופה ממושכת סובלים תושבי קריית-שלום מריחות רעים, הבאים מן המזבלה אשר בקרבת מקוה-ישראל. מצב זה פוגע בבריאותם של התושבים, גורם לחלק מהם לכאבי ראש, בחילה והקאות.

קרבת המזבלה גורמת לכלל החושבים של קריית-שלום סבל רב. האנשים החוזרים הביתה לאחר יום עבודה קשה והזקוקים למנוחה, נפגעים מזהום האוויר, וגשלת מהם, למעשה, הזכות האנושית היסודית לנשום אוויר צח.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידועה לו ההשפעה השלילית של קרבת המזבלה לשכונת קריית-שלום?

2. האם מוכן הוא לנקוט אמצעים כדי למנוע מן התושבים את הסבל הנגרם להם בעקבות מצב זה?

סגן שר הבריאות י. ש. בן-מאיר:

1. המזבלה במגרש ליד מקוה-ישראל נסגרה כבר לפני שנים ואין צוברים בה כלל אשפה.

מאידך, תוך חקירה ובדיקה על מקור הריחות הקיימים, התגלה שפרצו מספר שריפות בשדות מסביב למקוה-ישראל וייתכן שהעשן משריפות אלו הגו מקור התלונה של תושבי קריית-שלום. ביסוס להשערה זו בא לאחר שבמים האחרון גימ התגלתה שריפה תת-קרקעית במזבלת מקוה-ישראל. סגן ראש עיריית תל-אביב הודיע כי העיריה עושה מאמצים לכיבוי השריפה.

11. אמצעים למניעת זיהום המים

בדרום תל-אביב

חברת-הכנסת א. וילנסקה שאלה את שר הבריאות ביום ח' בתמוז תשכ"ה (8 ביולי 1965):

תושבי קריית-שלום (דרום תל-אביב) מתאוננים, כי המים הזורמים מן הברז בשכונה זו בשעות המוקדמות של הבוקר הם בלתי-ניקיים, בצבע של חלודה ובלתי-ראויים לשתיה.

1. האם מוכן כבודו לברוק את הענין?

2. האם מוכן הוא לנקוט באמצעים נגד זיהום המים בשכונה זו?

חולים זה חרדי ניתוח, מכן רנטגן, מעבדות וחזרי לידה משוכללים. כל יחידות האיטופו תוכננו כדי לתת מכסימום של נתיחות לחולים. לא פסתנו על שום שירות רפואי חיוני. ההכרעה על האיתור של בית-החולים בצפת ולא בקריית-שמונה היתה מטעמים מקצועיים גרידא, וכל יתר ראשי המועצות באזור תומכים בתכנית של הקמת בית-החולים בצפת.

8. שירותי מרפאות לבדואים

בנגב

חברת-הכנסת י. ח'מיס שאלה את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשכ"ה (16 ביוני 1965):

בידיעה שנתפרסמה שבועון "אל-מרסאד" ב-5 ביוני 1965 נאמר, כי משרד הבריאות סגר את המרפאה הראשית בבאר-שבע וכן ארבע מרפאות אחרות המשרחות כ-18,000 בדואים בנגב.

ברצוני אפוא לשאול:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם כן, מה הן הסיבות לסגירת המרפאות?

3. האם מוכן כבוד השר להודיע על פתיחת המרפאות מאחר ששבטי הבדואים בנגב נותרו ללא כל עזרה רפואית?

סגן שר הבריאות י. ש. בן-מאיר:

1. כן.
 2. בעיית חוסר הרופאים לאזור הבדואים בנגב ידועה ובמשך כל הזמן לא הצלחנו למצוא מועמדים למשרות הפנויות באזור זה. סגירת מרפאת הבדואים בנגב נבעה ממחלתו של אחד הרופאים ורופא שני נמצא בחופשה ללא שכר.

3. בינתיים חזר לעבודה רופא אחד והשירות נפתח באופן חלקי.

9. מפעלי קומפוסט בתחומים עירוניים

חברת-הכנסת ר. הקטין שאלה את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשכ"ה (16 ביוני 1965):

קיבלתי מכתב מהמועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל, וכן התפרסמו ידיעות בעתונות על צחנת מפעל הקומפוסט "דנו" בחיפה, הנמצא בתוך העיר חיפה והורס את בריאות התושבים הגרים בסביבתו. כן נאמר בידיעות, שהועדה הבין-משרדית לניצול אשפה אישרה הקמת מפעלים דומים באזורי מגורים בגוש דן הצפוני, בירושלים ובעוד מקומות בארץ.

אי לכך אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה יש בדעתו לעשות כדי למנוע בהקדם את מפגע הצחנה של מפעל "דנו" בחיפה?

2. באילו אמצעים יש בדעתו לנקוט כדי שלא יוקמו מפעלי קומפוסט בתחומים עירוניים ובאזורי מגורים?

סגן שר הבריאות י. ש. בן-מאיר:

1. מומחי משרד הבריאות, יחד עם אנשי עיריית חיפה, בדקו את הליקויים במפעל "דנו" לקומפוסטיה של אשפה בחיפה ודרשו ביצוע מספר תיקונים לשיפור המצב.

כבר לפני מספר שבועות התקינו מסגן מיוחד לספיגת הגזים והריחות מדוד הקומפוסט.

נדרש מהמפעל להכניס סידורים להבטחת הניקון היעיל

ישיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)

— שאלות ותשובות (בךמאיר, לורנץ, ידלין, ביבי, צימרמן) —

13. ביטול הכניסה החופשית למוזיאון ישראל בשבת

חבר-הכנסת מ. ביבי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ח' בסיון תשכ"ה (8 ביוני 1965):

ידיעות בעתונות מוסרות, כי הנהלת מוזיאון ישראל התליטה לבטל את הכניסה ללא תשלום בשבת, מחמת הלחץ שנוצר, תוך הנהגת סדרים חדשים.

לאור האמור אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מדוע ביטלה הנהלת המוזיאון את החלטתה הקודמת?
2. האם אי אפשר להתגבר על המטרדים שנוצרו, על-יד קביעת הגבלות מתאימות מבלי לבטל את הכניסה החופשית?

3. האם מוכן כבודו להחזיר את הסידורים הקודמים של איתשלוה דמי כניסה בשבת, ואם לאו — האין הוא סבור כי קביעת החרש תהיה חסימת דרך להקניית תרבות להמונים שאין ידם משגת לשלם דמי-כניסה?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

1. הנהלת מוזיאון ישראל החליטה לבטל את הכניסה החופשית בשבת מהטעמים הבאים: א. המבקרים לא נהנו מביקור בשבת בגלל הקהל הרב והצפיפות; ב. עקב הצפיפות והלחץ קיימת סכנת פגיעה בחפצי האמנות.

2. החלטת הנהלה קובעת, שהסדר הכניסה בשבת בתשלום הוא הסדר זמני, עד לבדיקה מחושה.

3. הכרטיסים לשבתות נמכרים מראש במשרדי טכנויות הכרטיסים בכל רחבי הארץ; מחיר הכרטיס לשבת — 75 אגורות, כלומר מחזורי המחיר הרגיל. אין להניח שסכום זה יש בו משום חסימת דרך להקניית תרבות להמונים.

14. תלונות המלחין מרק לברי

חבר-הכנסת צ. צימרמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום ח' בסיון תשכ"ה (8 ביוני 1965):

בעתון "מעריב" מיום 28 במאי 1965 התפרסמו תלונותיו של המלחין מרק לברי, מהן מסתבר שלמרות זכויותיו ושיורי תיו הממושכים בתחום המוסיקה הישראלית נאלץ לעזוב את הארץ עקב העובדה שלא נמצאת בשבילו תעסוקה מתאימה או אפשרות קיום.

אי ליאת הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם הטענות והעובדות כפי שהתפרסמו ברבים נכונות?

2. ואם כן — האם אין כנמצא במדינה מוסד מתאים ונכבד שבו יכולים כשרונותיו של מר לברי להביא תועלת ויחד עם זאת להבטיח לו אפשרות של קיום בכבוד?

3. מה בדעת כבוד השר לעשות כדי לפתור את הבעיה ולאפשר למר לברי להישאר בארץ?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

1. במספר עתונים הופיעו בחודשים האחרונים פרסומים ובהם, בגירסאות שונות, הד לקובלנות ותלונות של המלחין מרק לברי כלפי כמה מוסדות במדינה ביחסם אליו. כן מצביעים הפרסומים על מצבו הכלכלי הקשה של המלחין. בשמו של המלחין נמסר גם כי הוא שוקל, לאור זאת,

סגן שר הבריאות י. ש. בן-מאיר:

1, 2. מפעל המים של עיריית תל-אביב אחראי לטיב המים המסופקים לתושבי העיר. נוסף לזה, משרד הבריאות מבצע בדיקות בקטריוולוגיות של המים בכניסה לעיר.

התקבלו במשרד הבריאות תלונות על חלודה במים בכמה אזורים בתל-אביב, ומפעל המים העירוני ביצע בדיקות בקטריוולוגיות וכימיות ונמצא כי המים ראויים לשתיה. בדיקות משרד הבריאות מאשרות זאת. בכל זאת, כדי לשפר את המצב ביצע מפעל המים שיטת הצינורות שבהם הופיעה החלודה, והמצב שופר.

12. עבודות השלמה במוזיאון ישראל בשבת

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז באייר תשכ"ה (19 במאי 1965):

ב"המודיע" מיום ב', ח' באייר תשכ"ה (10 במאי 1965) פורסם, כי עבודות השיפוץ וההשלמה במוזיאון ישראל בוצעו בעיצומם של ימי השבת, וכן הועברו תמונות נמל התעופה לוד למוזיאון בליל השבת האחרון, תוך חילולי שבת מקיפים במוזיאון ומחוצה לו.

באותה ידיעה נאמר ע"י, כי יושב-ראש מועצת המנהלים של המוזיאון, מר ת. קולק, התכבט באוזני עתונאים בסיוור במוזיאון לאמור: "גן הפסלים חשוב יותר מכמה ישיבות".

אתכבד איטוא לשאול את כבוד השר:

א. הנכונות הידיעות הנ"ל?

ב. אם הן נכונות —

1. מהי ההצדקה לחילולי שבת במוסד ממלכתי מעין זה?

2. המוכן כבודו לברר מי האחראי לחילולי שבת אלה ולנקוט באמצעים מתאימים נגדו, למען לא יישנו מקרים כאלה בעתיד?

3. האין כבודו סבור כי התבטאותו של מי שעומד בראש המוזיאון פוגעת בטעם הטוב וברגשותיו של ציבור גדול?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

1, 2: נכון הוא, כי ערב פתיחת מוזיאון ישראל עבדו בו בקדחתנות על מנת להבטיח את השלמתו למועד הקבוע, אולם הנהלת המוזיאון הקפידה על כך כי במידע שנעשו עבודות בשבת, קיימו אלה על-ידי פועלים שאינם יהודים; על כך הודיע יושב-ראש מועצת המנהלים של המוזיאון גם במכתב מיוחד לרבנים הראשיים ביום ב' באייר תשכ"ה (4 במאי 1965).

3: באשר להערכת מפעל המוזיאון לעומת מפעלים אחרים, יש לציין כי הכתבה שהופיעה ב"המודיע" אינה תואמת את אשר אמר יושב-ראש מועצת המנהלים של מוזיאון ישראל.

במכתבו אל שר הדתות מיום 16 במאי 1965 הסביר יושב-ראש מועצת המנהלים של המוזיאון את דעתו כלהלן: "נוצר רב, וכן גם נוצר החוק מצרכי היהדות, עשוי להתחיל להתעניין בערכים יהודיים, לאור תצוגת תשמישי הקדושה והארכיאולוגיה היהודית מעברו של עמנו, אשר עמם ייתכן שלא יכוא במגע בדרך אחרת".

15. פיתוח בתי-הספר העל-יסודיים בהתיישבות העובדת
 חבר-הכנסת ב. אזניה שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בסיון תשכ"ה (23 ביוני 1965):
 הריני מרשה לעצמי לשאול את כבוד השר:
 מה מקומם של בתי-הספר בהתיישבות העובדת, במושבים ובקיבוצים, בתכנית פיתוח בתי הספר העל-יסודיים, שלרשותה עומדת קרן של 100 מיליון לירות, חלק ממסעל הפיס וחלק מקרן הפיתוח?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:
 א. תכנית הפיתוח והבניה של בתי-הספר העל-יסודיים עוסקת, בשלבה הראשון, בעיירות פיתוח ובערים קולטות עליה.
 ב. במסגרת התכנון הארצי של החינוך העל-יסודי תינתן, כמובן, עזרתו של משרד החינוך גם לבתי-הספר בהתיישבות העובדת.

שרות של עזיבת הארץ. משרדנו בדק את הענין — בין זר נפגש ניצג משרדנו עם מר לברי — והובהר, למעלה ל סק, כי אין משרד החינוך והתרבות מעורב בפרשה ואין הסענות מכונות כלפיו. ממילא לא אבוא לשים עצמי סק בדבר נכונות הפרסומים למיניהם. יורשה לי רק לציין, תהיה מידת הצדק בטענותיו של מר לברי אשר תהיה, י עצם העלאת אלטרנטיבה של ירידה מן הארץ היא פסולה יקרה.

2. אין משרד החינוך והתרבות מתערב בבחירתו ובהע'תו של צוות העובדים במוסדות לתרבות ולאמנות, לרבות עדות שבהם יכול היה מר לברי להיות מועסק. בחירת עובדים למוסדות אלה נעשית על ידי הנהלתם בלבד.
 3. כאמור, משרד החינוך והתרבות בא בדברים עם לברי, בהתחשב בזכויותיו, במעמדו הציבורי ובתורמתו וסיקה היהודית והישראלית, מברר המשרד ובודק, בתחר' ע שיש לו שליטה עליהם, את האפשרויות הבאות בחשבון י לסייע בידו להמשיך וליצור בארץ.

ג. חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה — 1965

(קריאה שניה)

י"ר ג. גיררפאלקס:

הטנדנציה השניה שבאה לידי ביטוי בחוק הזה היא לה' ביא עד כמה שאפשר לחיאום של סדרי הבחירות לרשויות המקומיות עם סדרי הבחירות לכנסת. אלה הם שני הדברים העיקריים שאני מביא לבית.

רציתי עוד לציין דבר מיוחד במינו. יש פה כמה וכמה הסתייגויות של שר הפנים, שאני שותף להן. שר הפנים — או סגן שר הפנים — ביחד אתי מוכנים לוותר על ההגמקה, כדי לקצר את הדיון. לכן אני מבקש מאדוני היושב-ראש לגשת להצבעה קודם כל על אותם סעיפים שאין להם הסתייגויות, ובאשר להסתייגויות — במידה שאין הג' מקות, לא תהינה גם תשובות, ונוכל להתקדם במהירות הרצויה. תודה רבה.

היו"ר ג. גיררפאלקס:
 אנו ניגשים להצבעה.

לשם החוק ולסעיפים 1 ו 2 אין הסתייגויות. נצביע.
 הצבעה

שם החוק וסעיפים 1 ו 2 נתקבלו.

היו"ר ג. גיררפאלקס:
 לסעיף 3 יש שתי הסתייגויות של שר הפנים.

דוד בר-רב-האי (בשם ועדת הפנים):
 הוא מוותר על ההגמקה.

היו"ר ג. גיררפאלקס:
 אם כך — אין תשובה. נצביע איטוא.

הצבעה
 בעד התיקון של שר הפנים לסעיף 3 — 19
 נגד — 13

התיקון נתקבל.

דוד בר-רב-האי (בשם ועדת הפנים):
 אם כך, אין מקום להסתייגות האלטרנטיבית.

אנחנו עוברים לסעיף ד' של סדרהיום — חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965, קריאה שניה ושלישית. לפני שאתן את רשות הדיבור לחבר-הכנסת ברדבהאי גם ועדת הפנים, ברצוני להפנות את תשומת לב חברי נכנסת לכך שישנן שגיאות בהצעת החוק ובטופס ההסתייגות המונחים לפניכם: בסעיף 7(ד), בפרשה הרביעית, אחרי אלים „הכוללת את שמו" יבוא „והוטל עליו עונש מאסר"; זעיף 18, במקום „לרשימות הבוחרים" יבוא „לנספח"; זעיף 27(ג), במקום „הרכבה" יבוא „הרכבתה"; בסעיף 33(א), במקום „אחד" תבוא המלה „אחד"; בסעיף 41(ב), במקום „שמה" יבוא „רשימת"; בסעיף 42, במקום „הוצאה" תבוא המלה „תוצאה"; בסעיף 83, אחרי מספר הסעיף יבוא „א".

כן אני מפנה את תשומת לבם של חברי הכנסת כך שעל השולחן מונח נוסח חדש של ההסתייגויות לחוק, סח המסומן בתאריך 20 ביולי 1965, במקום הנוסח שהונח ל השולחן לפני כן.

עכשיו אני נותן רשות הדיבור לחבר-הכנסת ברדבהאי שם ועדת הפנים, להביא את החוק לקריאה שניה ושלישית.

דוד בר-רב-האי (בשם ועדת הפנים):

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה. במידה שניתן להרגיש ת רצונו של הבית — ואני עבד נאמן לרצונו של הבית — יש להניח שהבית היה רוצה שגם דברי הפתיחה וגם דיון על החוק הזה יהיו עד כמה שאפשר קצרים. אנסה יפוא לעמוד במבחן הזה ואקדים רק מספר משפטים לדיון. החוק הזה הוא נסיון ליצור חוק אחיד, הקובע את סדרי בחירות לרשויות המקומיות. הוא מבטל אוחו חלק בחוק עיריות שמדבר על הבחירות, ויהיה זה לנו סימן טוב באות, כי כבר הגיע הזמן לשנות בכלל את חוק העיריות, נגראה נעשה זאת שלבים שלבים.

ובאיו צורה. אחרי דיון בוועדה הוחלט לתת להם זכות הצבעה לרשויות המקומיות. אבל היו שתי דעות. דעה אחת אמרה, שהזכות הזאת מגיעה בצורה אוטומטית לתושבים שאינם אזרחי המדינה. הדעה השניה אמרה, שהזכות הזאת תינתן רק אחרי שהם ירשמו, וזאת אומרת שיבקשו שירשמו אותם בפנקס הבחורים, כלומר הענין איננו אוטומטי. זוהי ההסתייגות של שר הפנים, של חבר הכנסת בררבי'האי ושלי. אנחנו סבורים שגם אם נותנים לתושבים שאינם אזרחים את הזכות להצביע לרשות מקומית, הם צריכים להצביע את רצונם להשתתף בבחירות האלה, ולא שכל אחד, שהוא חושב, בין שהוא רוצה ובין לא — יקבל את הזכות הזאת. אולי אין הוא רוצה בכך בכלל. למה להכניס אותו לפנקס הבחורים?

אגב, השיטה של הרשמה לבחירות מקובלת בארצות רבות ודמוקרטיות למדי, שאין לנו מה להתבייש להימנות עמהן. אבל במקרה זה המצב עוד יותר פשוט. אנחנו אומרים, שאדם אשר איננו אזרח, אם הוא רוצה שתיתן לו הזכות הזאת, יבוא ויצהיר: אני רוצה להיות בוחר לרשות המקומית.

ההסתייגות שלנו היא מקיפה ומסדירה מכל הבחינות את הזכות הזאת של תושב כשהוא רוצה להירשם בפנקס הבחורים. אני מבקש להצביע בעד ההסתייגות.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

רשות הייבור לסגן שר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בךמאיר:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת. אני רוצה להוסיף רק משפט אחד למה שנאמר. הגטיון הראה שיש הרבה אזרחי חוץ שמתוך רצון לשמור על אורחות החוץ שלהם, אינם יכולים להצביע, כי אחרת הם עלולים להפסידה. בעבר היו פונים בבקשה להוציא אותם מהפנקס, כי עצם העובדה שהם כלולים בפנקס הבחורים עלולה להעמיד אותם במצב קשה. על כן, לא רק מכל אותם טעמים שנשמעו — ושאי מצטרף אליהם — הנני תומך בהסתייגות, אלא גם מתוך נימוק שעל ידי כך אנו פועלים לטובת התושבים האלה.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

בשם הוועדה ישיב יושב ראש ועדת הפנים.

יעקב ריפתין (יו"ר ועדת הפנים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. ועדת הפנים לא קיבלה את העמדות האלה בגלל הטעמים הבאים: הטעם הראשון הוא, שלפי דעת הרוב בוועדה, אין לשנות זכויות של אזרחים בסמוך לבחירות.

סגן שר הפנים י. ש. בךמאיר:

תושבים.

יעקב ריפתין (יו"ר ועדת הפנים):

אין לשנות זכויות אזרחים בסמוך לבחירות. כאן אמנם מדובר על בחירות מוניציפליות, ועל סוג מיוחד של ברורים, סוג שאין לו עדיין אורחות, אבל אנשים אלה היתה להם זכות בחירה עד עכשיו, ודעת הוועדה היתה, שאם רוצים להכניס בענין זה שינוי, יש לעשות זאת לקראת הבחירות הבאות ולא זמן כה קרוב לפני הבחירות. יש בזה פגיעה באותם בני אדם.

דבר שני: אנשים אלה הם בני סוגים שונים. יש אומרים שזה נוגע לחלק מסויים של האוכלוסיה הערבית, שיש למדינת ישראל ענין בהשתתפותה האקטיבית

היו"ר נ. ניררפאלקס:

אנו ממשיכים בהצבעה.

הצבעה

סעיף 3, בנוסח המתוקן, נתקבל.

סעיף 4 נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לסעיף 5 יש שתי הסתייגויות.

דוד בררבי'האי (בשם ועדת הפנים):

המסתייגים מותרים על ההנמקה.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

נצביע על סעיף 5.

הצבעה

בעד התיקון של שר הפנים וחברי הכנסת

ז. בררבי'האי וב. שחור

נגד

התיקון נתקבל.

בעד התיקון של שר הפנים וחברי הכנסת

ז. בררבי'האי

נגד

התיקון נתקבל.

סעיף 5, בנוסח המתוקן, נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לסעיף 6 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיף 6 נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

בסעיף 7 הסתייגות לשר הפנים.

אין הנמקה ואין תשובה.

הצבעה

התיקון של שר הפנים לסעיף 7 נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

באותו סעיף הסתייגות לחברי הכנסת בנו כהן.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ב. כהן לסעיף 7 לא נתקבל.

סעיף 7, בנוסח המתוקן, נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לסעיפים 8 עד 12 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 8—12 נתקבלו.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

עכשיו אנחנו עוברים לדבר שנדמה לי שעוד לא קרה אצלנו: במקום הסעיפים 13 ועד 25 של הוועדה, מציעים שר הפנים וחברי הכנסת שופמן ובררבי'האי סעיפים אחרים. רוצים לנמק? אני רואה שתברה כנסת שופמן רוצה לנמק. רשות הייבור לחברי הכנסת שופמן.

יו"ר שופמן (גוש תנועת החירות)—המטלגה הליברלית):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. הבעיה היא — האם תושבים שאינם אזרחי המדינה יצביעו לרשויות המקומיות

— חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (ריפתין, גיררפאלקס, בן מאיר, ב. כהן, בררבהאי) —

היו"ר ג. גיררפאלקס :
לסעיף 33 הסתייגות לשר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בן מאיר :
הוא מחתר על ההצעה.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של שר הפנים
לסעיף 33.

הצבעה

התיקון של שר הפנים לסעיף 33 לא נתקבל.
סעיף 33, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
לסעיף 34 — הסתייגות לחבריהכנסת ב. כהן, י. שושמן
וי. ריפתין.

בנו כהן (המפלגה הליברלית העצמאית):
אבקש לנמק את ההסתייגות.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
רשות הדיבור לחבריהכנסת בנו כהן, להנמקת ההסתיי
גות לסעיף 34.

בנו כהן (המפלגה הליברלית העצמאית):

ארוני היושב ראש, כנסת נכבדה. בסעיף זה מדובר על
הרכבת ועדות הקלפי בתהליך הבחירות, ונקבע כאילו צורה
תורכבנה ועדות הקלפי מטעם הרשויות המקומיות. לפי
הנטיין שלנו ידוע כי יותר ויותר מתחשבים בהרכבת ועדות
הקלפי רק בחברי הנהלת הרשויות המקומיות ולא באופר
זיכיה. ההצעה שלנו באה למנוע זאת וקובעת שיובטח ייצוג
הולם גם לאופוזיציה. משום כך הצענו להוסיף בסעיף קטן
(א) את המלים: „ובאופן שיובטח ייצוג הולם בכל ועדות
הקלפי לסייעות המוצעה שאינן מיוצגות בוועדת ההנהלה“.

אנו רוצים למנוע בזה קיפוחם של אלה שאינם שייכים
לרוב במועצה. בתהליך הבחירות עלינו להבטיח טוהר הבחרי
רות דוקא על ידי השתתפות נציגי האופוזיציה, ומשום כך
באה הצעתנו.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
בשם הוועדה ישיב חבריהכנסת בררבהאי.

דוד בררבהאי (בשם ועדת הפנים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. חושבני שכל ההסתיי
גות הזאת מקורה באיבהנה. אין כאן שום ענין הנוגע
להנהלה של הרשות המקומית. סעיף 34 המקורי, כפי שהוצע
על ידי הרוב בוועדה, מובר על ועדת קלפי שתהיה מורכבת
מכל הסיעות המיוצגות בוועדת הבחירות, ואילו בוועדת
הבחירות מיוצגות כל הסיעות, בין אלה שיושבות בהנהלה
ובין אלה שאינן יושבות בהנהלה. המימנס הזה של הש
תתפות בהנהלה או אריהשתתפות בהנהלה איננו איסוא
רלבנטי לענין זה.

נוסף לזה נקבע, שבועדת הקלפי תהינה מיוצגות לא
פחות משלוש סיעות, במידה שישנן. אולי יש רשויות מקר
מיות מאושרות שאין בהן שלוש סיעות. סעיף 34 נותן
איסוא ערובה מלאה להרכבה של ועדת הקלפי, ללא כל
אפליה, ואני מבקש לרהות את ההסתייגות, משום שלדעתי
היא יוצרת פרנומפציה שיכולה להיות אפליה, בו בזמן שה
חוק קובע השתתפות כל הסיעות שישנן ברשות המקומית.

בבחירות, ולא בהפיכתה לגורם מתבול, אשר יצטרך להצ
היר: אני רשום, או: אני רוצה להיות רשום. עד עכשיו
זה היה אוטומטי וגם עכשיו יש צורך שיהיה אוטומטי.

דבר שלישי: כאן מדובר על רשויות מקומיות. אלה
אנשים אשר בוודאי גם משלמים מסים לרשויות המקומיות.
אם רוצים לשנות את זכויותיהם, אולי צריך גם לשנות את
חובותיהם.

מתוך כך היתה הוועדה סבורה, מבלי לפסול מלכתחלה
את העמדה אשר באה לידי ביטוי בהצעה זו של המיעוט,
שאם הצעה זו תבוא לידי דיון ככנסת הבאה, וזמן סביר
לפני הבחירות, בוודאי תדון הכנסת הבאה בשאלה זו בכל
כובד הראש. אבל, כפי שאמרתי, הוועדה היתה סבורה שאין
זה הוגן ואין זה סביר לגבי אנשים אלה, שזמן כל כך קצר
לפני הבחירות ישנו את הסטטוס שלהם ואת הזכויות שלהם
בבחירות מוניציפליות. יש בכל זאת הבדל בין בחירות
מוניציפליות לבין בחירות ארציות.

מתוך כך סבור היה הרוב בוועדה שאין לקבל את
התיקונים האלה.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
אני מעמיד להצבעה את התיקונים של שר הפנים וחברי
הכנסת שושמן ובררבהאי לסעיפים 13—25.

הצבעה

בעד התיקונים של שר הפנים וחבריהכנסת
י. שושמן וד. בררבהאי

34 —

14 —

נגד

התיקונים נתקבלו.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
אני מפנה את תשומת לב חברי הכנסת לכך שהמספור
השתנה. מספר הסעיפים עכשיו קטן יותר, ובקריאה השלי
שית צריך יהיה לשנות את המספרים.

לסעיפים 26 עד 30 אין הסתייגויות. אני מעמיד סעיפים
אלה להצבעה.

הצבעה

סעיפים 26—30 נתקבלו.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
לסעיף 31 הסתייגות לחבריהכנסת ריפתין.

יעקב ריפתין (יו"ר ועדת הפנים):
אני מוותר על ההנמקה.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבריהכנסת
ריפתין לסעיף 31.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. ריפתין לסעיף 31
לא נתקבל.

סעיף 31, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג. גיררפאלקס :
לסעיף 32 אין הסתייגויות. אני מעמיד את הסעיף להצ
בעה.

הצבעה

סעיף 32 נתקבל.

ישיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)

— חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (ג'יררפאלקס, ברירב'האי, שופמן, בגין, ריפתין) —

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת כהן, שופמן וריפתין לסעיף 34.

הצבעה

בעד התיקון של חברי הכנסת ב. כהן,
י. שופמן וי. ריפתין לסעיף 34

30 —

נגד

29 —

התיקון נתקבל.

סעיף 34, בנוסח המחוקק, נתקבל.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

לסעיפים 35 ו-36 אין הסתייגויות. אני מעיד את הסעיף פים האלה להצבעה.

הצבעה

סעיפים 35 ו-36 נתקבלו.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

לסעיף 37 הסתייגות לחברי הכנסת ברירב'האי. רשות הדיבור לחברי הכנסת ברירב'האי.

דוד ברירב'האי (מפא"י):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. אנמק שלוש הסתייגויות לסעיפים 37, 40, 41 כי הן קשורות בנושא אחד. סעיפים אלה הם העתק מדויק של אותם סעיפים שנתקבלו אתמול בכנסת בחוק הבחירות לכנסת (תיקון). משום כך עיכבנו הבאת חוק זה לכנסת כדי להביא להחאמה מלאה בין שני החוקים. לאחר שאתמול קיבלנו את הסעיפים על זכות עדיפות לכינוי וואת הרשימה, אני מציע להכניס סעיפים אלה בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), בדיוק באותן המלים.

לכן ראיתי לעצמי חובה לנמק את ההסתייגויות לשלושת הסעיפים יחד. ואני חוזר ואומר שאין בהם משום חידוש. אלה הם אותם סעיפים שנתקבלו אתמול בכנסת בחוק הבחירות לכנסת.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

אני עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ד. ברירב'האי לסעיף 37 נתקבל.

סעיף 37, בנוסח המחוקק, נתקבל.

סעיפים 38 ו-39 נתקבלו.

התיקון של חברי הכנסת ד. ברירב'האי לסעיף 40 נתקבל.

סעיף 40, בנוסח המחוקק, נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ד. ברירב'האי לסעיף 41 נתקבל.

סעיף 41, בנוסח המחוקק, נתקבל.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

לסעיף 43 הסתייגות לחברי הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
אני מוותר על ההגמקה.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

אני עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חברי הכנסת י. שופמן

30 —

לסעיף 43

31 —

נגד

התיקון לא נתקבל.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
אבקש להצביע שנית.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

נצביע שנית. אבקש את חברי הכנסת פרלשטיין וסרדינס למנות את הקולות.

הצבעה

בעד התיקון של חברי הכנסת י. שופמן

31 —

לסעיף 43

32 —

נגד

התיקון לא נתקבל.

סעיף 43, בנוסח החועדה, נתקבל.

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

לסעיף 44 הסתייגות לחברי הכנסת ריפתין.

יעקב ריפתין (מפ"ם):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. סעיף 44 דן במקרה שפקיד הבחירות מסרב לאשר רשימת מועמדים כולה או אחד משמות המועמדים שבה. לפי הצעת רוב החועדה ניתן לערער לפני בית המשפט המחוזי, שידון בשופט אחד ופסק דינו יהיה סופי. לדעת המיעוט בחועדה — דעת חברי הכנסת בנו כהן ורעזי — בסוגיה זו, שהיא כה חמורה, כמו אפשרות של פסילת רשימה, יש לאפשר ערעור לפני אינסטנציה נוספת. על כל פנים אין לקבוע, כפי שמציע הרוב, שפסק הדין יהיה סופי. לכן מציעים חברי הכנסת בנו כהן ואנוכי למחוק את המלים "ופסק דינו יהיה סופי".

היו"ר ג. ג'יררפאלקס :

בשם הרוב בחועדה ישיב חברי הכנסת ברירב'האי.

דוד ברירב'האי (כשם ועדת הפנים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. אני מצטער צער רב שאני צריך להופיע נגד יושב ראש ועדת הפנים, חברי הכנסת ריפתין, אבל אינני רואה מגוס מכך. הענין הוא באמת חמור ומשום כך יש לדחות את ההסתייגות. זה כמעט בלתי ריאלי שפקיד הבחירות פוטל רשימת מועמדים, זאת אומרת שהוא מוצא בה פסול יסודי מבחינת החוק. המערער פונה לבית המשפט המחוזי הקרוב ביותר שבתחום אותה רשות מקומית. והיה אם פסק הדין של שופט בית המשפט המחוזי לא יהיה סופי, הרי פירוש הדבר שהדרך פתוחה לפניה לבית המשפט העליון לערעוריים, כי זו בעצם הכוונה. ובינתיים תעמוד כל מכונת הבחירות ואי אפשר יהיה לעמוד בתאריכים. לבחירות יש טבע מיוחד במינו: הן צריכות להתקיים ביום מסויים, לפי סידורים מסויים וכ"ו. אני חושב שבשופט בית המשפט המחוזי יש כוונת ערובה מלאה לכך שיתערך במקרה של פעולה שרירותית מצד סקיד הבחירות.

הצבעה

בעד ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת
ד. בררבהאי ובי. שחור להוסיף סעיף

— 29

לפני סעיף 48

— 26

נגד

היו"ר נ. ניררפאלקס :

כיוון שכך, אעמיד את ההצעה להצבעה נוספת. אני מבקש את חבריהכנסת סרדינס ושם"טוב למנות את הקולות. חבריהכנסת בררבהאי, האם צריך להעמיד להצבעה גם את סעיף 48?

דוד בררבהאי (בשם ועדת הפנים):

אם ההסתייגות הזאת תתקבל, אין צורך בסעיף 48. אם ההסתייגות לא תתקבל, צריך להעמיד את סעיף 48 להצבעה.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אנו עוברים איפוא להצבעה נוספת.

הצבעה

בעד ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת
ד. בררבהאי ובי. שחור להוסיף סעיף

— 36

לפני סעיף 48

— 30

נגד

ההצעה נתקבלה.

דוד בררבהאי (ממאיר):

לאחר שזה נתקבל, לא יכול לעמוד נוסח סעיף 48 של הרוב בחצדה, אלא נוסח סעיף 48 המוצע בהסתייגות שנתקבלה זה עתה; ממילא בא הנוסח הזה.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

ובכן, נוסח סעיף 48 שבהסתייגות שנתקבלה, בא במקום סעיף 48 שהוצע על ידי הרוב בחצדה. אני מעמיד עתה להצבעה סעיפים 49—56, שאין בהם הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 49—56 נתקבלו.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

נעבור לסעיף 57.

הצבעה

התיקון של שר הפנים לסעיף 57 נתקבל.

סעיף 57, בנוסח המתוקן, נתקבל.

סעיפים 58—59 נתקבלו.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אנו עוברים לסעיף 60.

הצבעה

בעד התיקון של חבריהכנסת ב. כהן

— 36

לסעיף 60

— 26

נגד

התיקון נתקבל.

סעיף 60, בנוסח המתוקן, נתקבל.

סעיפים 61—68 נתקבלו.

משום כך לא יכול היה הרוב בחצדה לתמוך בהסתייגות הזאת ולהמליץ עליה. יש צורך בכך שכל ההליכים המשפטיים הקשורים בבחירות יהיו בהירים וקולעים ולא יעכבו את המהלך הרגיל של הבחירות.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את התיקון של חבריהכנסת ריפ"חין וכהן לסעיף 44.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. ריפ"חין ובי. כהן

לסעיף 44 לא נתקבל.

סעיף 44, בנוסח החצדה, נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

לסעיפים 45 עד 47 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 45—47 נתקבלו.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת בררבהאי ושחור להוסיף סעיף לפני סעיף 48, כמפורט בלוח ההסתייגויות.

הצבעה

בעד ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת

ד. בררבהאי ובי. שחור להוסיף סעיף

— רוב

לפני סעיף 48

— מינוס

נגד

חיים כהן-מגורי (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית): צריך לספור את הקולות.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אני מעמיד שוב להצבעה את ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת בררבהאי ושחור להוסיף סעיף לפני סעיף 48.

הצבעה

בעד ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת

ד. בררבהאי ובי. שחור להוסיף סעיף

— 26

לפני סעיף 48

— 31

נגד

היו"ר נ. ניררפאלקס :

ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת ד. בררבהאי ובי. שחור להוסיף סעיף לפני סעיף 48 לא נתקבלה.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

אני מבקש להצביע שוב.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אני נמצא במצב קשה, כי ההבדל לא היה בקול אחד, אלא בחמישה קולות.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

אני מבקש בכל זאת להצביע שוב, כי היה כלכול בהצבעה.

היו"ר נ. ניררפאלקס :

אני מעמיד שוב להצבעה את ההצעה של שר הפנים וחבריהכנסת בררבהאי ושחור להוסיף סעיף לפני סעיף 48.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

בסעיף 69 הסתייגות לחברהכנסת שחור.

בנימין שחור (המפלגה הוותיה לאומית):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת. סעיף זה דן בענין הסכמי עודפין. אני מציע שקשרי עודפין בין מפלגות, בין רשימות לבחירות לעיריות, יוכלו להיות רק במקרה שאין רשימה אחת זוכה. או היא יכולה לזכות במנדט מעודף הקולות שהיא מקבלת. אבל אינני אומר שקשרי עודפין יכריע לים להביא לידי כך שרשימה שלישית, שמקבלת הרבה פחות קולות, תרחיח מנדט.

אבאי דוגמה: שלוש רשימות הלכו לבחירות. רשימה אחת קיבלה שלוש מאות קולות, רשימה שניה — מאתיים ושמונים. הן היו קשורות בהסכם עודפין. אני אומר שהן מקבלות מנדט אחד, למרות שכל אחת בעודף שלה הייתה יכולה לקבל מנדט. רשימה שלישית שקיבלה רק מאה קולות מקבלת את המנדט, ולא הרשימה השניה שקיבלה מאתיים ושמונים קולות.

לכן אני אומר שקשרי עודפין יכולים להיות רק כדי להביא לידי כך שרשימה תקבל את המנדט, ולא כדי שרשרי מה תפסיד את המנדט שלה.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

רשות היבור לחברהכנסת בררבהאי, בשם התעדה.

דוד בררבהאי (כשם ועדת הפנים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. התשובה היא פשוטה מאד: שום התקשרות איננה יכולה להיות רק על תנאי של חלוקת רחחים. שותפות יכולה להיות לרוח או, חס וחלילה, להפסד. אבל לעשות התקשרות עם ביטוח עצמי שאי אפשר להפסיד, אינני חושב שיש לזה מקום. בכל אופן במידה שאני שולט בטכניקה של בחירות ובאופני חישוב עודפים — והם רבים ומשונים, זו אריתמטיקה לא פשוטה — עוד לא נתקלתי במקרה כזה של ביטוח עצמי במאה אחוז, רק לרוח ולא להפסד.

אינני מציע לבית ללכת בדרך זו. עם כל שותפות הפעולה עם חברי שחור לאורך שנים, מה לא אוכל לצעיד יחד אתו.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חברהכנסת ב. שחור
לסעיף 69

— 27

נגד

— 35

התיקון לא נתקבל.

סעיף 69, בנוסח התעדה, נתקבל.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לסעיפים 70-73 אין הסתייגויות; אני מעמידם להצבעה.

הצבעה

סעיפים 70-73 נתקבלו.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לסעיף 74 הסתייגות לחברהכנסת ביבי.

מרדכי ביבי (אחדות העבודה—סועלי ציון):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. בסעיף 74 מדובר על מקרה שבית משפט פוסל בחירות לרשות מקומית ונוצרת תקופת מעבר של 30 יום עד ששר הפנים מכריז על בחירות חדשות לרשות המקומית. אני טוען שבמקרה כזה אין לרשות מקומית זכות להמשיך בהפעלת סמכותה, אלא היא ממשיכה כבהונתה רק משום שאין רוצים לגרום לזעזועים ולפזר אותה. משום כך נותנים לה אפשרות להמשיך ככה. נתה תקופה מכסימלית של 30 יום, כדי שלא יהיה חלל ריק ולא יוצר תוהו ובוהו במקום. אולם אני סבור שמועצה מקומית זמנית כזאת איננה יכולה לקבל החלטות מחייבות ללא אישורן עליידי שר הפנים. יכול להיות שמועצה היא הגורמת לליקויים בסדרי הבחירות. מדוע ניתן לה אי טוא אפשרות לקבל החלטות ללא אישורו של שר הפנים? לכן אני מציע לכנסת לקבל הסתייגותי, האומרת כי בסופה של סעיף קטן (ד) יבוא: „אולם כל החלטה של המועצה כאמור טעונה אישור מאת השר“.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

רשות היבור לחברהכנסת בררבהאי, בשם ועדת הפנים.

דוד בררבהאי (כשם ועדת הפנים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. הוועדה לא יכלה לקבל הצעת חברהכנסת ביבי, משום שעיניו של שר הפנים ממילא מקוחה על כל החלטות של הרשויות המקומיות. ואם יראה צורך להתערב — יש לו כל האפשרות וכל הסמכות לעשות כן. הצעתו של חברהכנסת ביבי פירושה יצירת טיפוס חדש של רשות מקומית בערבון מוגבל, רשות מקומית שסמכויותיה מוגבלות ונאמר לה מראש כי כל החלטותיה אינן סופיות. הוועדה אינה רואה צורך ליצור טיפוס כזה של רשות מקומית בישראל. חוקה על שר הפנים שהוא מטקח על הדברים וידע מתי להתערב ומתי לא. לכן אני מבקש לדחות את ההסתייגות.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברהכנסת ביבי.

הצבעה

התיקון של חברהכנסת מ. ביבי לסעיף 74 לא נתקבל.

סעיף 74, בנוסח התעדה, נתקבל.

מרדכי ביבי (אחדות העבודה—סועלי ציון):

מה עלה בגורלה של הסתייגותי?

היו"ר נ. ניררפאלקס:

לא נתקבלה.

מרדכי ביבי (אחדות העבודה—סועלי ציון):

מי אומר?

היו"ר נ. ניררפאלקס:

אני אומר.

מרדכי ביבי (אחדות העבודה—סועלי ציון):

לא מנו את הקולות.

היו"ר נ. ניררפאלקס:

וצביע מחדש.

הצבעה

התיקון של חברהכנסת מ. ביבי לסעיף 74 לא נתקבל.

סעיף 74, בנוסח התעדה, נתקבל.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

לסעיף 75 אין הסתייגויות. אני מעמידו להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 75 נתקבל.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

לסעיף 76 הסתייגות לחברת'הכנסת צברי.

רחל צברי (מפא"י):

אדוני היושב'ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי מתייחסת לסעיף הקובע על מי אסורה תעמולת הבחירות. נאמר בו, כי עובדי המדינה, עובדי שירות התעסוקה, רשות הפיתוח, רשות מקומית, הסוכנות היהודית או הקרן הקיימת לישראל, לא יקחו חלק בתעמולת הבחירות. ומובן האיסור הזה, כי יבירי עובדים אלה יש כוח של הכרעה בעניינים חשובים ול' עתים חיוניים, הנוגעים לאורח ואשר הוא מעוגנין בהם. אולם כסיפה של הסעיף נאמר: „או תפקיד שכרוך בו מגע עם קהל". נדמה לי שמיסקה זו היא מוגזמת מדי. כי ישנם שוערים ואנשי מדיעין במשרדים, בלשכות סעד או במוס' דות אחרים, שמקימים מגע עם קהל אך ורק לשם הכנתם או הפניתם למקומות שאליהם הם רוצים להגיע, ואין בידיהם כל כוח להעניק טובת'הנאה כלשהי לאורח כלשהו. משום כך נראה לי כי אין להטיל עליהם כל איסור לקחת חלק בתעמולת הבחירות. לכן יש למחוק את הסיפה האומרת: „או תפקיד שכרוך בו מגע עם קהל".

אני פונה לכנסת לקבל את הסתייגותי.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

רשות הריבור לחברת'הכנסת בררביהאי, בשם ועדת הפנים.

דוד בררביהאי (בשם ועדת הפנים):
אין תשובה מצדי.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

רשות הדיבור לסגן שר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בןמאיר :

אדוני היושב'ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה בחוק הרשר יות המקומיות מותאם לסעיף המופיע בחוק הבחירות לכנ' סת. על מדוכה זו ישבנו רבות בכנסת השלישית ונתקבל סעיף הקובע מי הם העובדים שאסור להם ליטול חלק בתעמולת הבחירות. לגבי עובדים הממלאים תפקיד הכרוך במגע עם קהל, לא יכולים להיות חילוקי'דעות בענין זה, שאינם יכולים לקחת חלק בתעמולת הבחירות. לגבי ענין זה אין זה חשוב לאיזו דרגה שייך העובד. אם הוא מקיים מגע עם קהל, אסור לו לעסוק בתעמולת בחירות. מדוע נתיר את הדבר דחקא לגבי הבחירות לרשויות המקומיות? הרי דחקא בבחירות לרשויות המקומיות המגע עם הקהל של הרשות המקומית משפיע הרבה יותר. אך דחקא לגבי הרשויות המקומיות מציעה חברת'הכנסת צברי שמותר היה לאנשים המקיימים מגע עם קהל לקחת חלק בבחירות. מן הטעם האמור אני מציע לחדת' הסתייגות זו.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברת'הכנסת ר. צברי לסעיף 76 לא נתקבל.

סעיף 76, בנוסח הועדה, נתקבל.

סעיפים 77—85 נתקבלו.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

לסעיף 86 הסתייגות לשר הפנים.

סגן שר הפנים י. ש. בןמאיר :

הוא מחתר על ההנמקה.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של שר הפנים לסעיף 86 — 31

נגד — 18

התיקון נתקבל.

סעיף 86, בנוסח המחוקן, נתקבל.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

לסעיף 87 הסתייגות לשר הפנים.

ה צ ב ע ה

התיקון של שר הפנים לסעיף 87 נתקבל.

סעיף 87, בנוסח המחוקן, נתקבל.

הי"ר ג. ניררפאלקס :

לסעיף 88 הסתייגות לחברת'הכנסת שאקי.

אברהם שלום שאקי (המפלגה הדתית-לאומית):

כבוד היושב'ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי היא מתוכנו המצומצם של סעיף 88, המטיל עונש רק על יושב'ראש ועדת קלפי שנטש את חומר ההצבעה, ואילו הצעתי מרחיבה ומטילה אותו עונש על יושב'ראש שנטש, ומחצית עונש זה על כל חבר ועדה שנטש את החומר. ברור שהאחראי הראשי הוא יושב'ראש הועדה ועליו יש להטיל עונש חמור. אבל הרי אין לפסור מכל אחריות חבר ועדה פשוט שאיננו לא יושב'ראש ולא סגן יושב'ראש.

סעיף 36(א), העוסק במנין החוקי של ועדת הקלפי, קובע ואומר: „נוכח חבר אחד בלבד, יסעל הוא כוועדת קלפי והפרוטוקול שייחתם על ידיו לא יהא טעון חתימה נוספת". וסעיף 65(א) אומר: „ועדת הקלפי תערוך פרוטר קול... ותעביר מיד את הפרוטוקול עם כל חומר ההצבעה לפקיד הבחירות". ובכן, החוק מטיל חובת עריכת פרוטוקול וחובת העברת החומר לפקיד הבחירות על הועדה בכללותה וגם על כל חבר בה. על כן יש להטיל עונש על כל חבר שהתעדר מהאחריות המוטלת עליו ונטש והלך.

לא אלאה אתכם בדוגמות של נטישה על-ידי חבר פשוט. די אם אציין שתי דוגמות: נניח שחבר ועדה פשוט קיבל עליו להעביר את החומר לפקיד הבחירות ונטשו ולא העבירו; או נניח שהיושב'ראש נטש, גם הסגן הלך, ונשאר החבר השלישי היחיד. הנה ישאו עוננם, היושב'ראש כיושב'ראש שנטש, הסגן כסגן שהנפך ליושב'ראש בהעדר היושב'ראש; אבל האם מותר לחבר השלישי, שאיננו לא יושב'ראש ולא סגן, לנטוש את החומר? ברור שלא. ואם כן, מדוע לא ישא עוננו. הרי סוף כל סוף הוא הוא שהש' לים את מבצע הניטישה.

על כן אני מציע, שבמקום סעיף 88 יבוא סעיף 88(א): „חבר ועדת הקלפי הנוטש, לאחר גמר ספירת הקולות, את פרוטוקול ההצבעה ואת חומר ההצבעה האמורים בסעיף 65, דינו — מאסר שנתיים או קנס 2,500 לירות". סעיף

הצעת חברה-הכנסת א. ש. שאקי לסעיף 88(ב)
לא נתקבלה.

סעיף 88, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

לסעיפים 89—98 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 89—98 נתקבלו.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

לסעיף 99 הסתייגות לשר הפנים.

דוד בר-רביהאי (בשם ועדת הפנים):

זו תוצאה סכנית מהסתייגות קודמת של שר הפנים אשר
נתקבלה.

הצבעה

התיקון של שר הפנים לסעיף 99 נתקבל.

סעיף 99, בנוסח המחוקק, נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

לסעיף 100 הסתייגות לחברה-הכנסת בנו כהן.

בנו כהן (המסלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לפנינו בעיה עקרונית חשובה. בסעיף 100 נאמר, שהבחירות המוניציפליות יקיימו באותו יום שבו יקיימו הבחירות לכנסת השישית. מהנוסח הזה יוצא, לפי הרושם שקיבלתי אני, שיש מעין הצמדה אורגנית וקשר הדוק בין שתי מערכות הבחירות הללו, ואני רוצה למנוע את הרושם הזה, כאילו יש הצמדה מתמדת, אחת ולתמיד, בין שתי המערכות הללו. אני רואה בדבר נזק חמור לרשות המקומית.

הבעיה שלפנינו נוגעת למהות השלטון המקומי בארץ. בעמל רב בנינו שלטון מקומי הראוי לשבח; יש לשלטון מקומי זה תפקידים מיוחדים, גדולים ובעלי משקל. יש לו מבנה מיוחד, ולכל רשות יש בעיות משלה. כל רשות מקומית היא עולם בו-עצמאית.

בחרי הכנסת. בחירות אינן אך ורק מערכות פוליטיות שבהן מתמודדות המפלגות השונות וקובעות את ההנהלה הפוליטית של הרשות. נוסף לכך הן גם משא חינוכי בקנה מידה גדול. הבחירות באות גם כדי להביא לפני תושבי המקום את חשובי באי-היות של הושימות המקומיות. במלחמת הבחירות נדונות גם הבעיות הגדולות והקטנות של המקום, ועל הבחור ללמוד אותן, להתחכך עליהן ולקבוע עמדתו. אין הדוממות טובה יותר להכיר את בעיות העיר במידה כה רחבה מאשר במלחמת הבחירות. ואם כך — אני אומר: אם הבחירות הללו יקיימו ביחד עם הבחירות לכנסת — מן ההכרח שיועמדו לגמרי בצל עליידי הבעיות הלא-מיות. מובן שהבעיות הלאומיות תופסות את המקום המרכזי. בעיות המשק והחברה, כל השאלות הגדולות של האומה נדונות במלחמת הבחירות, ואין למנוע שהבחירות המוניציפליות, למרות חשיבותן, יתח לעומתן מערכה ממדרגה שניה ושלישית. למען האינטרס של השלטון המקומי, שהוא חלק חשוב של השלטון בארץ, אנו מציעים לקבל את הנוסח שלנו: קביעת תאריך גזירא, בלי זכר לבחירות לכנסת. נוסח זה ימנע את הרושם — הנכון או המוטעה — שהכנסת הוואת רוצה בכחונה תחילה להצמיד אחת ולתמיד את הבחירות המוניציפליות, החשובות, עם הבחירות לכנסת, החשובות עוד יותר, גם בעתיד.

קטן זה מסיל עונש על כל חבר ועדה נוטש אף אם איננו יושב-ראש. אחריו יבוא סעיף קטן (ב): "יושב-ראש ועדת קלפי העובר עבירה כאמור בסעיף קטן (א) או אינו קובע סידורים נאותים להעברת חומר ההצבעה האמור לתעודתו, דינו — מאסר חמש שנים או לירות". בסעיף קטן זה באה הרחבה נוספת, שגם יושב-ראש שלא נטש, אבל לא קבע סידורים נאותים להעברת חומר ההצבעה לתעודתו, גם הוא ישא עונשו אם בית המשפט מצא שכתור צאה מכך אירעה תקלה רצינית לחומר. אני מקחה שלא תבוא התנגדות להסתייגותי...

ישראל קרגמן (מפא"י):
תבוא, תבוא.

אברהם שלום שאקי (המסלגה הדתית-לאומית):
הסתייגות זאת כוללת את הצעת הועדה. היא לא מח לישה אותה, אלא מחזקת אותה.

ישראל קרגמן (מפא"י):

מי יהיה חבר ועדת קלפי, האם תמצא איש כזה?

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

רשות הדיבור לחברה-הכנסת בר-רביהאי, לתשובה בשם הועדה.

דוד בר-רביהאי (בשם ועדת הפנים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעתו של חברה-הכנסת שאקי מחטיאה את המטרה. מטרת הסעיף היא ליצור כתובת אחת, כתובת אחידה, ולמנוע פיצול האחריות. אינני שולל את הדעה, שחבר ועדת קלפי אשר השמיד פרוטוקר לים, יבוא על עונשו. לצורך זה יש סעיפים אחרים. אבל כמה אנו נתקלים? כל הסעיף בא כתוצאה מנסיין. אנחנו נתקלים בכך, שיושב-ראש ועדת קלפי לקח את הפרוטוקר לים ושם בכיס, יש לו פנאי, מחר או מחרתיים הוא יכול להביא את החומר לועדת הבחירות. אותו חבר בודד שנשאר, הוא ייהסך ליושב-ראש ועדת הקלפי?

אברהם שלום שאקי (המסלגה הדתית-לאומית):
זה לא כתוב בשום סעיף.

דוד בר-רביהאי (בשם ועדת הפנים):

חברה-הכנסת שאקי, התחכחתי אתך במידה מסתקת ור-ציתי להסביר לך שהתיקון הזה מחטיא את מטרתו. כל כותת סעיף 88 היא להטיל אחריות על יושב-ראש ועדת הקלפי. הוא איננו צריך לנטוש את הפרוטוקול. הוא צריך להביא אותו מיד ואין צורך לפצל את האחריות בין חברים שונים. יש דברים שכנראה לא רק אני, אלא גם רוב הועדה איננו מצליח לשכנע ולהסביר. הבית בוודאי יכריע.

חנה למדן (רשימת פועלי ישראל):

אני מבקשת להפריד בין סעיף 88(א) לבין סעיף 88(ב) המוצעים בהסתייגות. אני מבקשת להצביע על כל אחד מהם בנפרד.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אלה באמת שני דברים. בסעיף 88(א) אומרת ההסתייגות שיש להגדיל את האחריות המוטלת על חבר ועדת קלפי; בסעיף 88(ב) אומרת ההסתייגות שיש לקבוע עוד צורה אחת של אחריות המוטלת על יושב-ראש ועדת הקלפי.

הצבעה

הצעת חברה-הכנסת א. ש. שאקי לסעיף 88(א)
לא נתקבלה.

סה מדובר על כך שהתקנות הנוגעות לבחירות מוניציפליות הן בסמכותן הבלעדית של שר הפנים. נקודה. איך זה בבחירות לכנסת? אשר לבחירות לכנסת הסעיף המקביל לכך הוא סעיף 71, המתבסס קודם כל על כך שיש ועדת בחירות מרכזית. ועדת הבחירות המרכזית איננה זהה עם האכסוטיבה, איננה זהה עם הממשלה. בראש החקודה הזאת עומד שופט בית-המשפט העליון. היא נותנת הוראות מקבילות לתקנות שלפי חוק זה. מתוך כך נראה לי, שהיות ואין אפשרות שכל רשות מקומית תהיה לה אותה הסמכות שיש לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת — יש לפנות לקבוע שהתקנות הללו יהיו מתוך תיאום עם מוסד פרלמנטרי מתאים, עם ועדת הפנים של הכנסת. אחרת יוצא באמת שיש סה שני יסודות מנוגדים של חקיקה לגבי הבחירות: הבחירות המוניציפליות תלויות בהוראות של האכסוטיבה בלבד, של שר הפנים בלבד, עם כל הכבוד, בניגוד לנוהל הדמוקרטי המקובל אצלנו לגבי ועדת הבחירות המרכזית וסמכותה בכל הנוגע לבחירות לכנסת.

מתוך כך הצעתי שבסעיף המדבר על כך ששר הפנים רשאי להתקין תקנות (לכך אינני מתנגד), ייאמר שהרוב הזה ייעשה מתוך שיתוף עם ועדת הפנים של הכנסת,

היו"ר ג. גיררפאלקס :

בשם הוועדה — חבריהכנסת בררביהאי.

דוד בררביהאי (בשם ועדת הפנים) :

אסתפק בהערה קצרה.

הצעת חבריהכנסת ריפתין אומרת: „לאחר התייעצות עם ועדת הפנים. יהיית מבין לו היה כתוב: „באישור ועדת הפנים. אלה הן שתי השקפות. אני חושב שאין צורך בזה והייתי מתנגד גם להצעה זו. אבל חובה התייעצות זו היא בכלל חובה ערטיילית. מה דבר זה אומר? אני חושב שאין כל טעם להצעה בצורה כזאת. ביחוד שאני רואה את הדברים מתוך אספקלריה של הימים הקרובים ליציאת הכנסת לפגרה.

יש לי דעה שלי על עמדתן של ועדות במערכת הפיקוח הפרלמנטרי והחקיקה, אבל בכל אופן איראפשר ללכת בחזאי דרכים: או אישור מוקדם או פיקוח פרלמנטרי על כל פעולה לאחר המעשה. ובכן, התייעצות איננה אומרת כלום. אני יכול להתייעץ עם מי שאני רוצה ולא לקבל את עצתי. בצורה כזאת אינני יכול להמליץ על קבלת ההסתייגות של חבר הכנסת ריפתין.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. ריפתין לסעיף 101

לא נתקבל.

סעיף 101, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 102 נתקבל.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

הקריאה השלישית של החוק תיערך כנראה מחר.

דוד בררביהאי (בשם ועדת הפנים) :

הערב או מחר.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

על כל פנים לא ברעז זה כי נתקבלו הסתייגויות רבות.

לבעיה שלפנינו יש קשר הדוק עם בעיה עקרונית שניה, והיא בעיית בחירת ראשי עיר. בחירות מוניציפליות נפרדות עשויות לחזק את המעמד הציבורי של הרשות. כן עלולה בחירה ישירה של ראשי עיר על-ידי הציבור לחזק גם את המעמד הציבורי של ראשי העיר ולהבריא בזה את הרשויות המקומיות. חבריהכנסת פנחס רוזן הגיש לבית הצעת חוק, שלפיה ייבחרו ראשי העיר לא על-ידי המועצה, כמו עד כה, אלא אישית על-ידי כלל הבוחרים בבחירות ישירות, כלליות, חשאיות ושחה, ונתן דברי הסבר להצעתו. אם הצעה זו תתקבל יום אחד — כלומר ייערכו בחירות נפרדות לרשר יות מקומיות ובחירה נפרדת לראשי עיר — ברור לי שהסדר כגון זה יחזק מאוד את מעמד ראשי העיר ומשקל המועצות המקומיות. הסדר זה ימשוך גם כוחות מעולים יותר להג' הלת הרשויות המקומיות. גם אם נבצר מאתנו להחליט היום בבעיה זו — ברצוני לקבוע מעל במת הכנסת מה חשובה ההיפרמה הזאת: היא תרים את קרן הרשות המקומית, תשחרר אותה מתככים מפלגתיים, ותביא להבראה מדינית ומוסרית של השלטון המקומי.

אבקש לקבל את הסתייגויותי.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

בשם הוועדה ישיב חבריהכנסת בררביהאי.

דוד בררביהאי (בשם ועדת הפנים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קל מאד כמובן לדבר בהזמנות זו על דיפורמות מרחיקות לכת של חוק הבחירות לעיריות, של ראשי עיריות שייבחרו בבחירות ישירות. אבל אין זה קשור כלל עם הסעיף העומד לפנינו, ולחיים התעלם חבריהכנסת בנו כהן מהניסוח המדויק של הסעיף כפי שהוצע על-ידי הוועדה. אין סה שמץ של הצמדה לתמיד בין הבחירות לעיריות לבחירות לכנסת. כתוב במפורש: הבחירות הבאות יקיימו כיום שבו יקיימו הבחירות לכנסת השישית. אני שוחף להרבה נימוקים של חבריהכנסת בנו כהן (לא לכולם, אבל לרבים מהם). אבל לתפוס את ההג' דמנות הזאת, כשנוחוק הנה קובע במפורש שהבחירות הבאות הן הן הצמודות, ולא יותר, זהו קצת ניצול של ההזמנות הזאת — אם כי ייתכן שזהו נסיון לגיטימי — לדבר על דברים שאין להם שייכות ישירה לניקן.

הוועדה היתה ערה לבעיה זו, וניסחה זאת כך שלא יכולה להיות שום איהבנה; אין סה שום הצמדה נצחית. הבחירות הבאות — ביום הבחירות לכנסת השישית. ומה שיהיה הלאה — אלהים יודע.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

נעבור להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת ג. כהן לסעיף 100 לא נתקבל.

סעיף 100, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ג. גיררפאלקס :

בסעיף 101 יש הסתייגות לחבריהכנסת ריפתין.

יעקב ריפתין (מפנים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ועדת הפנים, בהשר' ראה של משרד הפנים, עשתה מאמץ רציני לתאם בין חוק הבחירות לעיריות ובין חוק הבחירות לכנסת. אבל יש נקודה אחת, נכבדה מאד, שבה לא רק שאין תיאום, אלא יש סער רציני ביותר.

ד. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), תשכ"ה — 1965 (קריאה ראשונה)

בעלי דרגה י"ד של הדרוג האחד. בעקבות זאת, תה"ן פיסקה (3) של סעיף 2 לחוק הבחירות לכנסת, על ידי התוספת האומרת, שאותה הוראה חלה גם על עובדי מדינה שהם בדרגה נמוכה מדרגה י"ד של הדרוג האחד, אם לתפקידם נקבע מתח דרגות הכולל את דרגה י"ד.

לא היו חילוקי דעות בוועדת החוקה, חוק ומשפט בנוגע לתיקון החוק. אני מבקש את הכנסת לקבל את החוק בקריאה ראשונה ולהחזירו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. ברזילי:

מכיוון שאין רשומים לדיון, נעבור להצבעה.

ה הצבעה

ההצעה להעביר את חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), תשכ"ה—1965, לחצות החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י. ברזילי:
אנו עוברים לסעיף מ"ד בסודר-היום: חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), קריאה ראשונה — הצעת קבוצת חברי כנסת. רשות הדיבור לתבר-הכנסת אוניה, בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הריני מתכבד להביא לכנסת לקריאה ראשונה את חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), אשר נדון בכנסת בדיון מוקדם ביום 1 ב' בתמוז תשכ"ה, 20 ביולי 1965, והועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. ועדת החוקה, חוק ומשפט מביאה את הצעת החוק לקריאה ראשונה לכנסת.

כנתנה של הצעת החוק היא הבהרה, כי הדין שחל עד עכשיו על עובדי מדינה בדרגה 5, החייבים להתפטר לפחות 100 יום לפני יום הבחירות אם הם מופיעים כמיי-עמים ברשימה לכנסת — אותו דין יחול מעכשיו גם על

ה. חוק לשון הרע, תשכ"ה — 1965 (המשך הדיון)

אבל לא ייתכן שאנו נמנע בעל ואשתו מלשוחח ביניהם, כי אם אפשר לומר זאת כך — יצר הדיבור יגבר על כל חוק שנחוק; לא נוכל למנוע שבעל ואשתו ישוחחו גם שיחת רכילות. הפקודה המנצחית קובעת זאת במפורש, שדברי עלבון שאומר אדם לאיש הנעלב בארבע עיניים או אומר אותם לאשתו שלו, לא של הנעלב — אלא לאשתו שלו, כבינו שלו — אין בזה לשון הרע. כך כחוב בפקודה. לא ברור לי מדוע הנסחים הנכבדים שלנו השמיטו הוראה זו. הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט לא רצה לסטות מן הנוסח המוצע ואישר את ההשמה.

אני מבקש לחקן את נוסח הסתייגותי, כי את הנוסח המונח לפניכם אפשר לפרש שלא כהלכה. כתוב שם: „אולם לעולם אין רואים פרטום לשון הרע לענין חוק זה פרטום שנעשה לבן זוגו של המפרסם בלבד“. הרי זה כאילו האיש הוא רק בן זוגו של המפרסם ולא של אחרים. הייתי מנסח זאת כדלקמן: „... פרטום שנעשה רק לבן זוגו של המפרסם“. אני מבקש לתקן את נוסח הסתייגותי, כדי שלא יהיה נתון לפירוש כזה.

אני רק רוצה להתאים את החוק לחיים, למקובל בכל משפחה. לולא היה הדבר כתוב בפקודה הקודמת, אולי עוד אפשר היה לטעון שזה מובן מאליו, אבל מכיון שהדבר היה קיים, יש למחיקה זו משמעות מיוחדת.

יבואו ויגידו לי: בפקודת החוק הפלילי הודן בעלבונות, לא היתה הוראה כזאת. ניחא, לא היתה, אבל לצורך החוק הפלילי, אין עלבון אלא אם כן מפרסמים אותו לשניים, ולא חשובו כאן על המקרה של ארם שיש לו שתי נשים. בחוק האורחי מספיק פרטום לאחד. מן המוצע יוצא, כי אם אכ" תוב במכתב לאשתי משהו לא סימפאתי על פלוני, אהיה אשם בעבירה אורחית, אפשר יהיה לתבוע אותי לדיון.

אני מקהה שיושב-ראש הוועדה לא ירצה להיות נאמן

היו"ר י. ברזילי:

אנו עוברים להמשך הדיון בקריאה שניה על חוק לשון הרע, תשכ"ה—1965. אתמול שמענו את הסתייגותו של חבר-הכנסת קושניר לסעיף 1 ואת תשובת יושב-ראש הוועדה. נצביע עתה על סעיף 1.

ה הצבעה

התיקון של חברה-הכנסת י. קושניר לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 2 הסתייגות לחברה-הכנסת מרידור. רשות הדיבור לחברה-הכנסת מרידור, להנמקת הסתייגותו.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
אוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בהסתייגותי לסעיף 2(ב) כונתי היא לכך: אם ראובן אומר דבר מעליב על אודות שמעון ואומר דבר זה לשמעון עצמו, זו מידה מגונה, אבל אין כאמירה משום הוצאת לשון הרע. כדי שתהיה לשון הרע, צריך להיות משהו שלישי. אם ראובן אומר משהו שיש בו פגיעה בשמעון, ללוי, במקרה זה יש לשון הרע.

על-פי הדין הקיים, אם ראובן אומר לאשתו שלו דברים הפוגעים בכבודו של שמעון, לא לאדם זר כי אם לאשתו שלו, אין בשיחה כזאת בין ראובן ובין אשתו על אודות שמעון הוצאת לשון הרע. הוראה זו, הקבועה בפקודה המנדטורית, היא הוראה הגיונית ביותר. לא ייתכן להגביל את הבעל ואת האשה בשיחה שהם משוחחים, אפילו יש בשיחה הוצאת מה שניתן להגדירו כרכילות, או, למשל, אני שולח מכתב לאשתי ובו אני כותב: שמעתי כי פלוני הוא כך וכך. אם אני כותב זאת לאיש זר, יש בזה הוצאת שם רע.

היו"ר י. ברזילי :
לסעיף 5 הסתייגות לחבר-הכנסת אוניה. איננו באולם.
ההסתייגות של חבר-הכנסת קושניר לסעיף 5 נומקה
אחמול.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שופמן, להנמקת ההסתייגות
שלו ושל חבר-הכנסת קושניר לסעיף 5.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית) :
אדוני היושבראש, כנסת נכבדה. בסעיף 5 של חוק לשון
הרע מדובר על כך ש"לשון הרע על אדם שפורסמה אחרי
מותו, דינה כדון לשון הרע על אדם חי, ורואים כנפגעים
את כבודו של המת, ילדו, הורהו, אחיו ואחותו". אני מציע
חוספת, ואני מבקש לתקן את הנוסח בטופס ההסתייגות,
במקום המלים: "במקום הסיפה יבוא" צריך להיות כתוב :
"להוסיף בסוף הסעיף". התוספת שאנחנו מציעים היא :
"ובלבד שלא יוגש אישום אלא אם נתקבלה קודם לכן
הסכמת בן-זוגו, ילדו או הורהו של המת ; ואם לא השאיר
בן-זוגו ילדים או הורים — הסכמת אחיו או אחותו". הענין
הוא בזה, שאי אפשר להגיש אחרי מותו של אדם האשמה,
אם משפתחו של המת איננה מסכימה שהאשמה כזאת חוגש.
הלא כולנו שומעים על כך ומדברים על כך פעמים רבות,
כי לפעמים האשמה זו מסוכנת למדי. לפעמים היא משמיצה
לא רק את הנאשם, אלא גם את האיש שנפגע, וכאשר
האדם איננו בחיים, לא כל-כך קל לאסוף חומר. לכן יש
להתנות את הגשת האשמה בהסכמת המשפחה, ולא להשאיר
זאת לתביעה הכללית. דבר זה פשוט והגיוני כל-כך, שאין
צורך לנמקו עוד. אבקש איפוא לקבל את ההסתייגות.

היו"ר י. ברזילי :
רשות הדיבור ליושבראש ועדת החוקה, חוק ומשפט,
שישיב למסתייגים.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
כבוד היושבראש, כנסת נכבדה. אחמיל בהסתייגות
שנומקה על-ידי חבר-הכנסת שופמן. בדברי הפתיחה כבר
הסברתי, שחילקנו את השאלה של לשון הרע על מת לשני
חלקים. סעיף 5 מדבר על לשון הרע שפורסמה על אדם אחרי
מותו, ושאר הדברים נמצאים בסעיף 25. מדוע לא הסכימה
הועדה להצעת חבר-הכנסת שופמן לקושניר ? ראשית כל,
עצם העקרון שמטילים על התביעה לבקש הסכמה ממישהו,
אם היא סבורה שמטעמים ציבוריים עליה להגיש תביעה —
איננו מתקבל על הרעת. היועץ המשפטי בודאי יתחשב עם
דעת קרובים מתנגדת, אם לא יראה נימוקים כבדרימשקל
להגיש תביעה כזו ; אם יש טעמים ציבוריים כבדרימשקל
שהיועץ המשפטי יגיש תביעה בענין כזה, לא היה נראה
לועדה, שצריך להפסיק את הגשת התביעה, גם אם ישנה
התנגדות מצד המשפחה. כי כאן, בודאי, השיקולים של טובת
הכלל עדיפים. המשפחה תמיד' חופשית, מצידה, להגיש
תביעות כפי שהיא רוצה. דבר שמוכסת לה בסעיף זה.

דצוני להסביר מדוע רצינו להביח בסעיף זה אפשרות
לתבוע סיפויים. כבר הסברתי, שיתכן מאוד שלשון הרע
שפורסמה על אדם אחרי מותו תפגע בקרובים פגיעה
חמורה, גם מבחינה כלכלית ; למשל, במקרה שהם מוסיפים
לנהל את העסק שהנפטר ניהל אותו ; אם משמיצים את
הנפטר, נניח, בטענה שלא התנהג ביושר ופעל ברמה
בעסקיו, בלי ספק עלול הדבר לגרום נזקים לקרובים
הממשיכים בניהול העסק, בין אם המדובר בעסק מסחרי
ובין אם המדובר בפראקטיקה של רופא, שהבן ממשיך בה.
על כן מחקנו את הזלים "אלא שאין בה עילה לפצויים".

כאופן טורמלי בלבד להחלטת הרוב, ישקול את הצעת
שנית ויסיים לה. אם תקבלו את הסתייגותי, לא ניצור מצב
שהוא אכסורר גמור.

היו"ר י. ברזילי :
רשות הדיבור ליושבראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אדוני היושבראש, כנסת נכבדה. אני מודה ומתודה :
הועדה לא קיבלה את הצעת חבר-הכנסת מרדור, מפני
שמצאה שלא כדאי להיכנס לפרטי הדברים. מתוך הנחה
שלעולם לא יגיעו הדברים האלה לידי משפט. הם יכולים
להגיע רק במקרה שבני הזוג יתגרשו, ובמקרה זה הענין
הוא בעל אופי שונה לגמרי משאר לשון הרע בין בעל
ואשתו.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית) :
למה לעודד גירושין ?

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
להיטך. היחסים בין בני-הזוג אינם ענין לחוק לשון
הרע.

לא הייתי רואה אסון בכך אילו היתה ההוראה כתובה
בחוק, אולם לא ראינו צורך לרשום זאת במיוחד בסעיף זה.
על כן לא קיבלה הועדה את ההסתייגות.

היו"ר י. ברזילי :
ההסתייגות השניה לסעיף זה כבר נומקה על-ידי חבר
הכנסת קושניר, וכן כבר ניתנה תשובה. אנו עוברים
להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חבר-הכנסת א. מרדור לסעיף (ב)2

— 24	גד
— 27	התיקון של חבר-הכנסת א. מרדור לסעיף 2 (ב) לא נתקבל.
	התיקון של חבר-הכנסת י. קושניר לסעיף 2 (ב) לא נתקבל.
	סעיף 2, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי :
לסעיף 3 איך הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 3 נתקבל.

היו"ר י. ברזילי :
לסעיף 4 יש הסתייגויות, אך כולן נומקו ועל כולן ניתנו
תשובות. נצביע.

הצבעה

בעד התיקון של שר המשפטים וחבר-הכנסת מ. אונא לסעיף 4

— 32	גד
— 27	התיקון של שר המשפטים וחבר-הכנסת מ. אונא לסעיף 4 נתקבל.
	התיקון של חבר-הכנסת י. קושניר לסעיף 4 לא נתקבל.
	התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 4 לא נתקבל.
	סעיף 4, בנוסח המתוקן, נתקבל.

משה אונא (המפלגה הדתית-לאומית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה מדבר על הצחים שבית-המשפט רשאי לצוות בנוסף על כל עונש אחר. כאן נאמר שרשאי בית-המשפט לצוות „על איסור הפצה של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע או על החרמתם”, ואני מציע לכתוב ש„ציווה בית המשפט על איסור הפצתו של הדבר שבו פורסמה לשון הרע, ורשאי הוא לצוות גם על החרמה”. נראה לי, שאם בית-המשפט בא לידי מסקנה שאמנם מה שפורסם היה לשון הרע, כלומר היה שקר אשר נגזע באדם, הרי צריך להיות ברור שאיסור ההפיץ את הדבר, ולא יכול להיות „החה אמינא” שאמנם אדם הרשע, אבל אחר כך יוסיפו להפיץ את דבר לשון הרע. נראה לי, שעצם ההרשעה על לשון הרע צריכה להיות קשורה ולגרור בהכרח איסור אשר יוציא בית-המשפט על הפצת הדבר שבו פורסמה לשון הרע.

כן אני מציע שבסעיף קטן (א)(1), במקום הסיפה האומרת: „ציווה בית-המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעותקים שהוחרמו”, יכתב: „על החרמתם של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע”. גם כאן צריך לבוא לכלל ביטוי אותו רעיון, שאם יש חומס של לשון הרע, צריך להחרים אותו.

לגבי פיסקה (2) היה ויכוח בחודעה, אם רשאי בית-המשפט לצוות גם על התנצלות. הרוב בוודעה היה סבור שהתנצלות יש לה ערך כאשר היא נעשית באורח ספונטני, כלומר מתוך רצון טוב, ושאינו ערך להתנצלות הבאה עקב צו של בית-המשפט. איני סבור שכך הדבר. לפעמים עצם הפרסום של התנצלות נותן סיפוק לנפגע, גם אם הוא נעשה על-ידי צו של בית-המשפט. העובדה שבית-המשפט מצא שיש כאן מקום להתנצלות, היא כשלעצמה סיפוק לאדם הנפגע על-ידי לשון הרע, והיא כשלעצמה בעלת ערך ציבורי כלפי אלה ששמעו את לשון הרע. לכן אני מציע לתת בידי בית-המשפט את האפשרות לצוות על התנצלות אשר תיעשה על-ידי מפיץ לשון הרע.

היו"ר י. ברזילי:

חבריהכנסת בנין מוחר על הנמקת הסתייגותו. רשות הדיבור לחבריהכנסת קושניר, להנמקת הסתייגותו לסעיף 9.

יוסף קושניר (מ"פ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אמנם לא ויתרתי על ההנמקה, אבל אקצר. בסעיף זה, בפיסקה (2), אני מציע למחוק את המלים: „על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או”. הנימוק להסתייגותי פשוט: איני חושב שיש ערך לפרסום כפוי או פרסום מאונס של התנצלות שאיננה נובעת מתוך רצון המפרסם. מה שאין כן לגבי החלק המדבר על פרסום פסק-הדין, כולו או מקצתו, כי על כך מחליט בית-המשפט שיכול גם להטיל את ההוצאות בקשר עם זה על עובר העבירה.

היו"ר י. ברזילי:

אני מבין שאין כוונה להשיב למסתייגים. נצביע.

הצבעה

התיקונים של חבריהכנסת מ. אונא לסעיף 9 לא נתקבלו.

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין לסעיף 9 לא נתקבל.

התיקון של חבריהכנסת י. קושניר לסעיף 9 לא נתקבל.

סעיף 9, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 10 הסתייגות לחבריהכנסת קושניר.

אשר להסתייגותו של חבריהכנסת קושניר, הרוצה שהאם רשות להגיש תביעה תינתן רק לילדו הבגיר של המת — הדר עדה מצאה שיתכנו מקרים של ילדים קטנים שיש להם אפוטרופוס ואין קרובים אחרים, והדבר, לפי שיקולו של האפוטרופוס, ימנע בילדים פגיעה קשה. מדוע אין לתת, במקרה כזה, לאפוטרופוס אפשרות להגיש תביעה בשם הילדים הקטנים? סייג זה לא נראה לנו. אם אנחנו נותנים אפשרות למשפחה לתבוע את עלבון המת, במקרה שהיא נפגעת פגיעה של ממש, יש לתת אפשרות גם לאפוטרופוס לתבוע את עלבון המת, כאשר הוא חושב שלשון הרע תפגע בילדים. על כן לא יכולנו לקבל את הצעתו של חבריהכנסת קושניר.

אני מבקש לדחות את ההסתייגות.

היו"ר י. ברזילי:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת ב. אוניה לסעיף 5

לא נתקבל.

התיקון של חבריהכנסת י. קושניר לסעיף 5

לא נתקבל.

בעד התיקון של חבריהכנסת י. שופמן

וי. קושניר לסעיף 5 — 26

נגד — 31

התיקון של חבריהכנסת י. שופמן וי. קושניר

לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 6 אין הסתייגות. אני ממיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 6 נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 7 הסתייגות לחבריהכנסת קושניר. ההסתייגות

כבר נזמקה. האם יושב-ראש הוועדה רוצה להשיב?

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא.

היו"ר י. ברזילי:

אם כן, נצביע.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. קושניר לסעיף 7

לא נתקבל.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 8 אין הסתייגות. אני ממיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 8 נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 9 הסתייגות לחבריהכנסת אונא. רשות הדיבור

לחבריהכנסת אונא.

יוסף קושניר (מפ"י):
 זו אותה ההנמקה, ולכן אני מחתר.

היו"ר י. ברזילי:
 נעבור להצבעה על סעיף 10.

הצבעה

התיקון של חבריהכנסת י. קושניר לסעיף 10
 לא נתקבל.

סעיף 10, בנוסח החדשה, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 11 הסתייגות לחבריהכנסת אונא ואונזיה. רשות
 הדיבור לחבריהכנסת אונא.

משה אונא (המפלגה הדתית-לאומית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה מדבר על
 אחריות של פרסום בעתון. בסעיף קטן (ב), אליו מופנית
 הסתייגותנו, נאמר: „באישום פלילי לסי סעיף זה תהא זאת
 הגנה טובה לעורך העתון ולאדם האחראי לפרסום לשון
 הרע בעתון שנקט אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה
 לשון הרע ושלא ידע על פרסומה“. אנתנו סבורים שאריך
 למחוק את המלים: „ולאדם האחראי לפרסום לשון הרע
 בעתון“. כי אם נשאיר את המלים האלה, יוצא ששום אדם
 אינו אחראי, מאותם אנשים שהם אחראים על הוצאת העתון.
 מבחינת אישום פלילי לא ייתכן הדבר, שאפשר לפרסם בעתון
 דבר ובסופו של דבר יתברר שאין שום איש אחראי על זה.
 אנתנו סבורים שאצל עורך העתון תיתכן הגנה כזאת, שהוא
 נקט את האמצעים הסבירים כדי למנוע פרסום אותה לשון
 הרע ושלא ידע על פרסומה; אבל לא ייתכן מצב שלא יהיה
 בעתון שום איש אשר לא ידע ואינו אחראי על פרסום הזה.
 על כן אנתנו מציעים למחוק את המלים: „ולאדם האחראי
 לפרסום לשון הרע בעתון“.

היו"ר י. ברזילי:

רשות הדיבור לחבריהכנסת אונזיה.

ברוך אונזיה (מפ"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מבקש לתמוך
 בהסתייגות המשותפת של חבריהכנסת אונא ושלי. מלבד
 כל שאר הנימוקים יש כאן נימוק שבהגיון לשוני.

בסעיף כתוב שהגנה פועלת לגבי אותו אדם שנקט
 אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה לשון הרע ושלא
 ידע על פרסומה. איך ייתכן שהאדם האחראי לפרסום
 יתגונן עליידי שהוא עצמי נקט אמצעים סבירים? אם הוא
 אחראי לפרסום, הרי לא נקט שום אמצעים סבירים. על כן
 אני בעד מחיקת המלים: „ולאדם האחראי לפרסום לשון הרע
 בעתון“. שהוא כביכול נקט אמצעים סבירים כדי למנוע את
 הפרסום.

היו"ר י. ברזילי:

אנו עובדים להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חבריהכנסת מ. אונא
 וב. אונזיה לסעיף 11

— 27

— 21

נגד

ברוך אונזיה (מפ"י):
 אבקש למנות שנית.

היו"ר י. ברזילי:

אני מבקש מחבריהכנסת אונזיה לא לדרוש הצבעה מחר
 דשה, משום שהסתייגותו נתקבלה ברוב של 27 נגד 21.
 הרוב ברור, ועל כן לא נחזור על ההצבעה.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
 אני מבקש למנות שנית.

היו"ר י. ברזילי:

אם יש תביעה מצד כמה חברי כנסת להצבעה מחודשת —
 נצביע שנית.

הצבעה

בעד התיקון של חבריהכנסת מ. אונא

— 31

וב. אונזיה לסעיף 11

— 26

נגד

התיקון של חבריהכנסת מ. אונא וב. אונזיה
 לסעיף 11 נתקבל.

סעיף 11, בנוסח המתוקן, נתקבל.

היו"ר י. ברזילי:

לסעיף 12 הסתייגות רבות, וכן הצעות אלטרנטיביות.
 אני מקווה שבעלי הסתייגות ינמקו בבת אחת את כל
 ההסתייגות שיש להם לסעיף זה. רשות הדיבור לחבר
 הכנסת בגין, לנימוק הסתייגותו.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להציע
 למחוק מסעיף 12 את המלה: המדפיס, או לתת לו באורח
 אלטרנטיבי את הזכות להגן על עצמו, כפי שהיא ניתנת
 למסין ולמוכר.

אנמק תחילה את הצעתי הראשונה. החברים בתעדה,
 שקיבלו את הצעת הממשלה להטיל גם על המדפיס את
 האחריות לפרסום לשון הרע בעתון, העתיקו הסדר שהיה
 קיים בימיהביניים. בימים ההם, המוציא לאור של העתון
 היה גם מדפיסו, וכן להיפך. בימים ההם היה המדפיס מסדר
 את העתון במו ידיו, או עליידי מספר קטן מאד של עובדים.
 והוא לא רק חייב היה לדעת, אלא אמנם ידע, מה כתוב
 בעתון הזה או בכל דבר דפוס אחר. מפני כך הטילו בימים
 עברו את האחריות גם על המדפיס. אולי היתה טיבה נוספת,
 פקוניארית. המדפיס היה בעל אמצעים יחיד מהמוציא לאור
 של העתון. אולם, כל זה חלף ואיננו עוד, ותמה אני על
 אנשים, הדוגלים, לפחות בדבריהם, בקידמה, שנשארו קופי
 אים על שמריהם, ועדיין רוצים לקיים חוק הראוי לימרי
 הביניים, בשנת 1965. מדוע צריך המדפיס לשאת באחריות
 ללשון הרע המופיע בעתון? אולם, לפני שאשיב על שאלה
 זו, אשר איננה רטורית כלל, רצוני להסב את תשומת-לבה
 של הכנסת להסכם שנעשה בין שר המשפטים לבין באי"כוח
 העתונים היוםיים.

מלכתחילה הציעה הממשלה שהאחריות תהיה על
 המדפיס, המסדר והמוציא לאור של כל עתון שהוא. כלומר —
 גם עתון יומי, נחרז העורכים והמו"לים של העתונים
 היומיים, התייצבו במשלחת לפני שר המשפטים, ודרשו ממנו
 שלא להטיל על המדפיסים של עתונים אלה את האחריות.
 יש להם סיבות רבות לכך, שר המשפטים נעתר לדרשתם
 וכך פסר עצמו מרוגום של בעלי העתונים היוםיים. אבל
 האחריות מוטלת על המדפיס של כל עתון אחר.

"ידיעות אחרונות". יש להניח שהתביעה לא התבע אותו לדין, אבל המחוקק צריך לדייק בדברים, ולכן הנוסח הזה נראה סגום בעיני.

אבל לכל הדעות, אם אנו נותנים את ההגנה למפיץ או למוכר, שהוא יהיה פטור מאחריות אם התביעה לא תוכיח — וחובת ההוכחה על התביעה — שהוא ידע או חייב היה לדעת שדבר הפרסום מכיל לשון הרע, מדוע לא ניתן אותה הגנה טובה, על-פי השכל הישר והיושר הפשוט, גם לבעל בית? דפוס? צאו וראו: לגבי בעל-דפוס האחריות היא מוחלטת ובלתי-מסוימת. אם יש דבר לשון הרע בעתון שהוא הרפיס — הוא אחראי לכך בדיוק כמו העורך. אבל למוכר, שאף הוא מפיץ רהטים מהפצת הפרסום, אנו נותנים את ההגנה. כדי להביא להרשעתו. תצטרך התביעה להוכיח שהוא ידע או חייב היה לדעת שהעתון מכיל דבר לשון הרע. מדוע לא לתת לפחות זכות זו למדפיס, שהתביעה תצטרך להוכיח שהוא ידע או לפחות חייב היה לדעת על דבר לשון הרע?

בליט ברידה, אם לא תתקבל הסתייגותי הראשונה שהיא צודקת לחלוטין, לפחות נקל על עשיית צדק אם ניתן למדפיס את אותה הגנה שאנו נותנים למפיץ ולמוכר. מה שניתן למפיץ ולמוכר צריך להינתן גם למדפיס. שיוכל להגן על עצמו, וגם להיפך — התביעה תצטרך להוכיח שהוא ידע או חייב היה לדעת על דבר פרסום לשון הרע.

אני מבקש את הכנסת שתשקול שנית את החלטת הרוב בוועדה. אינני חושב שהענין צריך להיות מוכרע על-פי שיקולים סיעתיים. אין זה ענין פוליטי, זהו ענין של הטלת אחריות על-פי הרגשת הצדק, ראשית, צריך להוציא את המדפיס לגמרי ממעגל האחריות משום שיש אתראים להרפסת לשון הרע, והללו יתבעו לדין. אם הכנסת תחליט להשאיר את המדפיס בגוף החוק, יש לפחות להשחית את מעמדו לשל המפיץ או המוכר.

היו"ר י. ברזילי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קושניר להנמקת הסתייגותו.

יוסף קושניר (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי מורכבת מהסתייגות עיקרית והסתייגות משנית. אני שותף לשתי ההסתייגויות, העיקרית והאלטרנטיבית, שחבר-הכנסת בגין הסביר אותן יפה. אני מוסיף על כך כמה פרטים. אני טוען שהאחריות צריכה לחול אם האיש ידע ולא אם חייב היה לדעת על דבר פרסום לשון הרע. לכן אני מציע למחוק את המלים "או חייב היה לדעת". אם הנימוק הוא פיסקלי, מוצע שמחוקק בית-הדפוס לא ישא באחריות אלא אם כן אין אפשרות יעילה לתבע לדין את שאר האחראים, אם אין הסכמה לא להחיל הרואה זו על העתונים הפרוידיים, לפחות אל נזילת על השבועונים.

בדברי אנמק את כל הסתייגויותי, גם את העיקריות וגם את המשניות.

בסעיף זה רבות ההסתייגויות שלי, מהן עיקריות ומהן משניות. ההסתייגות העיקרית היא להסיר או לא להטיל את האחריות על המדפיס, אף לא לגבי עתון יומי, ולמחוק את המלים "מחוקק בית-הדפוס, כמשמעוהו בפקודת העתונות, שבו הרדפס הפרסום". הנוסח של הרוב בוועדה פוטר מאחריות את המדפיס רק לגבי עתון יומי. מבחינה מהותית מוטלת אחריות זו על העורך ועל המוציא לאור. כלום המדפיס חייב לדעת את כל פרטי הדברים המודפסים ולברוק אותם?

כפי הנראה היה כאן שיקול פיסקאלי במקרה שהמוציא

אני חושב שהסכם זה ממש לקוי בחוסר מוסר ציבורי. אחת מן השתיים: אם המדפיס צריך לשאת באחריות, מדוע האסלייה בין עתון לעתון? ההסבר כי בעתון יומי עובדים במהירות רבה והמדפיס אינו יכול לדעת מה כתוב בו — איננו תוסס מבחינת ההגיון. גם בשבועון עובדים במהירות, אין עורכים ומסדרים את השבועון כל ימות השבוע. מכניסים את השבועון למכוונת הדפוס בשעות האחרונות ממש, ביום שהוא עומד להופיע ומה הכול מבחינה זו? אבל כדי להקל על עצמו, נאות שר המשפטים היה עתה לדרישת הלחץ של בעלי העתונים היוםיים והטיל את האחריות על המדפיסים של כל עתון אחר וולת עתון יומי. מה יעשה מדפיס כזה? אימרים שהוא צריך לדעת שהיה פרסום של לשון הרע בעתון. נניח שאמנם ידע זאת. אני חושב שהנימוק שאני עומד להביא עכשיו — ועלי לומר מראש ששמענו אותו מן המשלחת של עורכי העתונים — הוא בעל כוח שכנוע.

נניח שמוציא לאור של עתון פרויד, שבועון, ירחון או דו-ירחון, ידע מלכתחילה שבמאמרים המודפסים אפשר למצוא לשון הרע. מה יעשה, האם יסרב להרפיס את העתון? על-ידי כך ייהפך המדפיס לצנזור. איזה עורך עתון יוסיף להרפיס את עתונו באותו בית-דפוס? האם אנו רשאים על-פי החוק לתת סמכות לאורך פרטי, בנוסף על הסמכות שניתנת לקצין הכספל בצנזורה שלעתיים היא פוליטית מובהקת, ליסוק בצנזורה? האם אנו יכולים להטיל על אורח פרטי את התפקיד הזה, האם אנו יכולים להקנות לו זכות כזאת? האם רשאי הוא לומר למו"ל או לעורך: שמעני, את המאמר הזה אינני מוכן להרפיס בבית-הדפוס שלי, קראתי אותו, שפעיני עלי, ויש שם פיסקה שבלגלג אפטר לתבע אותי על הוצאת יושן הרע, לך לך לבית-דפוס אחר.

סגן שר הפנים י. ש. בךמאיר:

ומה הדין כלפי בעל העתון? אותו ארגומנט פועל גם לגביו.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות) — המפלגה הליברלית):

אדוני סגן שר הפנים, אתה טועה. אחריותו של בעל העתון נובעת ממעמדו. הוא בעל העתון, הוא חייב לדעת מה מודפס בעתונו. למדפיס אין כל קשר לעתון מחוץ לתפקיד הטכני של סידור והכנסתו למכוונת הדפוס. מדוע צריכה לחול עליו אחריות כזו? ייתכן שיש מגמה מיוחדת, שמעל במת הכנסת אינני רוצה להוכיחה, אם מאחורי סעיף זה מסתתרת מגמה כזו, איננה מביאה כבוד לאלה שניסחו כך את הסעיף.

לכן אנו מציעים לפטור את המדפיס מאחריות. העבודה בבית-הדפוס נעשית במהירות רבה. המדפיס איננו יכול כלל לדעת מה עומד להיכנס למכוונת הרוטאציה. אין הוא יכול להיות צנזור. האחריות על בעל העתון היא האחריות האמיתית, ואין להטילה על המדפיס, שיצטרך לומר לאיזה עורך עתון: לך לך לבית-דפוס אחר. לאן נגיע במדינה אם נטיל אחריות כזו על אורחים על לא עתל בכפם?

אם ההסתייגות שלי לא תתקבל, אצטרע על כך מאד, אבל אני מציע לפחות תיקון אלטרנטיבי ביחס למוכר ולמפיץ שעליהם מטילים אחריות פקולטטיבית. נאמר שהאחריות תחול עליהם רק אם ידעו או חזיבים היו לדעת שהפרסום מכיל דבר לשון הרע. אמנם גם נוסח זה צולע, כי בסופו של דבר יש מפיצים שאינם יכולים בשום פנים ואופן לדעת אם הפרסום מכיל לשון הרע. המושג "מפיץ" כולל גם את אותו נער שמוכר לנו מדי יום את עתון "מעריב" או את עתון-

המצב הזה של תפיסת המדפיס, כאשר לא ידעו מיהו המחבר ומיהו המוציא לאור, שירים אלה הכניסו לחוק המודרני של המדינה המתקדמת, הדמוקרטית היוזרה במורח התי כון — מדינת ישראל. אני חושב שזאת חרפה ובושה לנו להכניס סעיף זה לספר החוקים שלנו.

בבחנות הרע במיעוטו אני מציע למחוק את המלה "יומי". כפי שכבר הסביר חבר הכנסת בנין, הגיע שר המשפטים לכלל הסכם עם העתונות היומית, שלגבי העתונות היומית לא יהיה בית־הדפוס אחראי. אנב, העתונאים שלנו, בעלי העתונים, הם מפולסים מאד, אבל הם שכחו שמעט כולם מוציאים עכשיו גם שבועונים. ועל השבועונים שהם מוציאים, לא יחול ההסכם הזה. הוא לא יחול ביחס ל"דבר השבועי", "שבועה ימים", או כל המוספים השבועיים של "הארץ", "מעריב", "ידיעות אחרונות", "דבר", על כל אלה לא יחול הסעיף המוציא את העתונות היומית מתחולת החוק, והם ישאו באחריות כבעלי בית־דפוס למה שיפורסם באותם שבועונים.

לכן אני מציע שסעיף זה שבו נאמר "פורסמה לשון הרע בדפוס, למעט בעתון יומי המוצא לאור על־פי רשיון בעל חוקף" — תימחק המלה "יומי", וישארו המלים "סוד" סמה לשון הרע בדפוס, למעט בעתון המוצא לאור על־פי רשיון בעל חוקף". זאת אומרת על כל פריד ידקה שתופיע.

כאלטרנטיבה אני מציע לכתוב במקום "בעתון יומי" — "בעתון היוצא לאור לא פחות מפעם בשבוע". זאת אומרת, להרחיב את היוצא מן הכלל. אם איראפשר לעשות זאת ביחס לכל העתונות הפריודית, יתייחס הדבר לפחות לשבועונים.

היו"ר י. ברזילי :

רשות הידבור לחברה־הכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המפלגה הלי ברלית):

ארוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. שתיים הן ההסתייגויות שרשמתי לסעיף זה, הוא סעיף 12. הסתייגותי הראשונה מבוססת על העקרון, לפיו רצוי הדבר שאחריותו של המדפיס תהיה "סובסידיארית" כלבד ולא "קומולטיבית", זאת אומרת, שביח הדפוס ישא באחריות בשל לשון הרע, בתנאים הקבועים בסעיף 12, אך ורק אם איראפשר להעמיד לדין אף אחד מבני־האדם שהחוק מטיל עליהם את עול האחריות לפי הסעיף הקודם, הוא סעיף 11 לחוק.

בענין האחריות לעבירות או עהלות שנעשו על־ידי העתונות, קיימות שתי אסכולות. האסכולה האחת מורה שכל האנשים שמקשרים אותם לביצוע הפירסום — עורך העתון, המחבר, המוציא לאור, המדפיס, המוכר והמפיץ — או לפחות חלק מהם — ישאו באופן שווה, זה בצד זה, במלוא האחריות לפירסום. האסכולה השנייה, לעומת זאת, דוגלת ברעיון שרצוי לקבוע סולם עדיפויות, לפיו אין לתבוע אדם בשל פירסום בעתון, אם ניתן לתבוע אדם אחר, הקודם לו בסולם העדיפויות.

ברוך אזניה (מפא"י):

אם כן זו אסכולה, ולא חרפה ובושה.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המפלגה הלי ברלית):

האסכולה השנייה הזאת הונהגה לראשונה בבלגיה, בחוק העתונות שנחקק באותה מדינה בשנת 1831. היא ידועה

לאור לא יהיה מסוגל מבחינה כספית לעמוד בתשלום הקנס. בענין זה של אי־הטלת האחריות על המדפיס אין להבדיל בין עתון יומי ובין עתון המפיץ לא בכל יום. כי גם לעתון שבועי ואפילו ירחון אין אפשרות גדולה יותר לבדוק את הדברים, ואף האחריות אינה צריכה להיות מוטלת מאותו טעם שאין המדפיס יכול ליהפך לצנזור ולבדוק את הדברים, ואף אינו מסוגל לעתים לשקול ולהבחין בין המותר והאסור, דברים הכרוכים בידיעה וקה ובהבחנה משפטית הק שורה בידיעת החוק.

אולם אף אם נניח שיש להתחשב בזמן העומד לרשות המדפיס לשם בדיקת החומר, הרי גם אז אין להטיל זאת לגבי שבועון. מכאן אחת ההסתייגויות האלטרנטיביות, אם לא תימחק המלה "יומי". מכאן גם נובע שיש לשנות את הנוסח של הרוב בוועדה, ובמקום המלים "ובלבד שמוכר", לכתוב "ובלבד שמחזיק בית הדפוס, מוכר". ההיגוי, להעניק גם למדפיס את אותה ההגנה שמעניקים למוכר, אשר לא ישא באחריות אלא אם כן ידע.

הסתייגותי מציעה גם למחוק את המלים "או חייב היה לדעת". לאמור, אפשר יהיה להטיל אחריות לא רק אם ידע, אלא אם יכול היה לדעת. אין לקבוע קנה־מידה כזה שקשה לבחון אותו. כי מה פירוש הדבר שבעל הקיוסק, המוכר או הילד המפיץ, חייב היה לדעת? פירושו — שהוא חייב לקרוא את כל אותם הפרסומים הרבים הנמכרים או המופצים על־ידי, דבר שהוא אבסורד גמור ואינו בריבצוע ובר־הגשמה. כל אותם דברים טכניים כביכול יש להם מכה משותף, הרצון להרתיע מפני פרסום וחופש הידבור מתוך הערמת קשים ואיטורים שיכוחם להרתיע, וממילא לכבול את חופש הידבור.

משום כך אני מציע לקבל את כל חלקי ההסתייגויות שלי לסעיף 12, שבחלקם הם שלי בלבד ובחלקם הם משותפים לי ולחברי כנסת אחרים. כפי שכבר אמרתי, אם קיים נימוק פיסקאלי שבגללו הוסיפו גם את בעל בית הדפוס, וזאת היא הסיבה — מוצעת גם ההסתייגות שמחזיק בית הדפוס לא ישא באחריות, אלא אם כן אין לתבוע לדין את שאר האחרים לפרסום, העורך והמוציא לאור.

הזדהיתי עם רבים מן הנימוקים שהעלה חבר־הכנסת בנין. אבל ראיתי לנכון להודיע את המומנט הפוליטי, שאין זה ענין של טכניקה בלבד, אין זה ענין של קשים טכניים בלבד; זהו רצון ומגמה העוברים כחוט השני לאורך כל החוק הזה, להכביד על חופש הידבור. וממילא אם מכבידים מבחינה זו, אם מגדילים את האחריות הכספית, רוצים להשיג בכך את המטרה, לכבול את חופש הידבור וחופש העתונות.

היו"ר י. ברזילי :

רשות הידבור לחברה־הכנסת טובי. חברה־הכנסת טובי איננו באולם. רשות הידבור לחברה־הכנסת שופמן.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

ארוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. השאלה הניצבת לפנינו בענין זה פשוטה למדי: למה לתלות את המדפיס. כי כל הענין בא מאותם הימים כאשר היו תופסים אדם שכתב שיר סטירי נגד המלך, היו תופסים את המחבר ואת המדפיס גם יחד ותולים את שניהם בשוק. אצלנו לא קיים עונש מוחת, אבל תופסים את המדפיס. אף־על־פי שאין בזה שום הגיון ושום יסוד.

יש עוד דבר. באותם מקומות שקיימות שם מפלגות בלתי־ליגליות או מחתרתי, קל יותר לתפוס את בית־הדפוס מאשר את המחברים, ולכן נספלים אל המדפיס. שיריים של

בו, אם יתקבל, כדי לפגוע פגיעה קשה במקצוע זה. תוצאות מרחיקות לכת אלה, הכרוכות בסעיף 12, הרוב בחעדה לא היה מוכן להביאן בחשבון כשסמך ידו על הנוסח המוצע של סעיף 12.

מטעמים אלה אני מצביע בעד מחיקת האחריות של מחוקיק בתי-הדפוס. אולם אם המחיקה לא תתקבל, אבקש לקבל את הסתייגותי, שתכליתה להעמיד אחריות זו על בסיס של אחריות טובסדיארית בלבד, ביחס למידת אחריותם של שאר האחראים.

הסתייגותי השניה לסעיף 12, אווני היושבראש, נוגעת לקצב המחזוריות של העתון. דעתי היא שאותם השיקולים שזניעו את הוועדה לא להחיל את האחריות על המרפס ועל המוכר או המפיץ כאשר מדובר בעתון יומי, כוחם יפה לגבי כל עתון המופיע באורח פריודי בתקופות שאינן עולות על חודש ימים.

עוד בקריאה הראשונה של הצעת החוק, ולאחר מכן גם במשך הדיונים בחעדה, הובע החשש בסעיף 12 מכוון נגד עתון שבועי מסוים שפרסומו מהחיים מקור מתמיד למורת-רוחם ועצבנותם של תופסי משרות גבוהות בממשל שלנו. אל ניתן יד, רבותי חברי הכנסת, לנסיון מעין זה של נקיטת צעד תחקיקתי העשוי אולי להתפרש על-ידי חלק מן הציבור כחקיקה אדיהוק המיועדת לפגוע בעתון מסוים. זהו טעם נוסף שהרשיתי לעצמי להביא לפני הכנסת להגמקת הסתייגותי המתייחסת לתקופת המחזוריות של עתונים, לענין סעיף 12.

היו"ר י. ברזילי:

תמו הסתייגותי. רשות הדיבור ליושבראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אווני היושבראש, כנסת נכבדה, המסתייגים ירו בתור חמים הכבדים ביותר שאפשר היה להביא לבית. חברי-הכנסת בגין דיברו על כך שאנחנו מחזירים את ימריהבינים, ושיש בהצעה זו חוסר מוסר ציבורי ואנו מעמידים את בעל הדפוס כצנזור על הפרסומים. חברי-הכנסת קושרי אמר שכל כוונת הזוהק היא לחסל את חופש הדיבור, כאילו בעיית לשון הרע אינה קיימת כלל. חברי-הכנסת שופמן אמר שחרפה ובושה היא להציע דבר כזה.

חברי הכנסת הנכבדים האלה שכחו להסביר לחברי הבית כמה דברים שהייתי מאוד מעוניין ששימו לב אליהם. קורם כל עלינו לראות מה המצב כיום. המצב כיום הוא שלמעשה בעל הדפוס אחראי לפרסומים שהוא מדפיס. ומאחר שכך, הרי הבסיס לזיין צדקן להיות המצב הקיים וצדקן לראות את אחרנו משנים אותה. האחריות ביטחה קיימת גם עכשיו, אם כי שונה במקצת בצורתה. כלומר, הסעיף שאנחנו מציעים בחוק מביא הקלה לגבי העתון היומי. אני רוצה להביא להשומת-לב חברי הבית את אותה ההגדרה של "עתון" שציטט חברי-הכנסת קלינגהופר. "עתון פירושו כל דבר דפוס המכיל חדשות, ידיעות, סיפורי מאורעות, או כל הערות, ציונים או ביאורים בקשר עם אותם חדשות, ידיעות או סיפורי מאורעות, או עם כל ענין אחר בעל חשיבות ציבורית הגדס בכל לשון היוצא לאור בישראל למכירה או להפצת חינם, לעתים קבועות או בלתיקבועות, אך אין הוא כולל כל דבר דפוס היוצא לאור על-ידי ממשלת ישראל או למענה".

אותם חברים שרוצים לפסור את הדפוס מכל אחריות,

בשם הדוקטרינה של "responsabilité par cascades", "אחריות מודרגת", וחסידיה מתרצים אותה באומרים: "La loi veut une victime, mais elle ne veut qu'une victime." — "החוק רוצה שיהיה קרבן, אבל הוא רוצה שיהיה קרבן אחד בלבד". בעקבות החוק הבלי הלך המחוקק הצרפתי בסעיף 42 לחוק חופש העתונות משנת 1881, כפי שתוקן בשנת 1952, וכן החוק הסלילי של שווייץ משנת 1937.

החוק שלפנינו אינו משקף את עקרון האחריות המודרגת, אלא מושחת על עקרון האחריות הקומולטיבית השווה של כל הנוגעים בדבר. אינני בא להציע לשנות גישה זו לאורך כל החזית, שכן סבור אני שלכל אחת משתי האסכולות האמריקות יש יתרונות משלה וחסרונות משלה, ואין זה קל ופשוט לשקול אלה כנגד אלה. משום כך לא הצעתי בוועדה לשנות את סעיף 11, המעמיד את המביא את דבר לשון הרע לעתון ואת עורך העתון באותו מישור של אחריות. אולם סעיף 12 קובע דין מחמיר לגבי עתונים לא-יומיים, והחומרה נעוצה בכך שבנוגע לעתונים אלה גם מחזיק בית-הדפוס ישא באחריות פלילית ואורחית בשל לשון הרע. האחריות הקומולטיבית שהשה של מחזיק בית-הדפוס נראית לי כהחמרה מופרזת ובלתי-רמוצוקת. אני מציע לרכך אותה על-ידי שהמדר פיס ישא רק באחריות מודרגת טובסדיארית, והיינו — שאטשור יהא לתבוע אותו רק במקרים שלא ניתן לתבוע את אחד האחראים לפי סעיף 11 לחוק.

אשר למוכר או מפיץ, אין אני כולל אותו בהצעת החתיק שלי, שכן אחריותו מותנית בתנאים מיוחדים שאינם חלים על שאר האחראים, והתנאים המיוחדים הם: שהוא ישא באחריות רק אם ידע או חייב היה לדעת שהפרסום מכיל לשון הרע.

רצוני להוסיף, אדוני היושבראש, שבאוסן פרינציפיוני הייתי מעדיף אילו לא היה החוק החדש קובע כלל את אחריותו של מחזיק בית-הדפוס. הודות לשיטות וודישות של הדפוס, מסוגל בית-הדפוס בימינו אנו להדפיס תוך זמן קצר דברי דפוס רבים ביותר. המיכון במקצוע הזה וקצב היצירה בו הגיעו לשיאים כאלה שהמדפיס מבצע הומנות בלי לשים לב, ואף בלי שיוכל מבחינה מעשית לשים לב, לתוכן הדברים שהוא מדפיס. כך, למשל, מודפסות מהדורות חדשות של ספרים לעתים קרובות בחיטה מוטוטטאטיה, הדפסה המאפשרת תוצאות מודלות. אחריותו של המדפיס לתוכן הדברים המודפסים על-ידי חייב אותו לכרוך היטב את הדברים לפני שהוא גיבש להדפסתם. היא תהיה, אפוא, עשויה לייקר במידה ניכרת תוצאת ספרים וכו'.

בטרם תחליט הכנסת אם עליה לאשר את סעיף 12 בלשון המוצעת על-ידי הרוב בחעדה, או לא לאשרו, שומה עליה לדעת כי "עתון" כמשמעותו בקורות העתונות — ולכן הרי הכוונה בסעיף 12 — (אני קורא מתוך סקודת העתונות) "פירושו כל דבר דפוס המכיל חדשות, ידיעות, סיפורי מאורעות, או כל הערות, ציונים, או ביאורים בקשר עם אותם חדשות, ידיעות או סיפורי מאורעות, או עם כל ענין אחר בעל חשיבות ציבורית הגדס בכל לשון היוצא לאור בישראל למכירה או להפצת חינם, לעתים קבועות או בלתיקבועות...". הגדרת "עתון" לענין סעיף 12 היא, אפוא, רחבה ביותר. היא חודגת בהרבה ממשמעותה המקובלת של המלה. היא כוללת, בין השאר, גם ספרים שיצאו לאור ביותר ממאהודרה אחת.

יצא כי סעיף 12 אינו מוגבל לעתונות; הוא נוצע למקצוע בתי-הדפוס מעבר לתחום העתונות. לפיכך יהיה

פותרים פתח לכך שכל פרסום שנעשה, כל עלון שמישהו מפיץ, — ולא סעם קשה או אף בלתיאפשרי לדעת מי הוא בעל העלון, המודפס, בבית-דפוס, יהיה למעשה פטור מאחריות. כי אם בית-הדפוס המדפיס את העלון או החומר שיש בו השמצה או לשון הרע, פטור מאחריות, יכול כל אדם להשמיץ ואין מי שאפשר לתבוע אותו לדין. זוהי תשובה למציעים למחוק את הסעיף לגמרי.

חבר-הכנסת קלינגהופר הקל עלי את המלאכה בזה שהס- ביר שהשד אינו נורא כל-כך גם לגופו של דבר. הוא דיבר על שתי אסכולות ביחס לאחריות. אסכולה אחת, שעל-פיה אנו נוהגים בחוק המוצע, של אחריות שחה לכל השותפים להפצת לשון הרע. ואסכולה שניה שקובעת סולם עדיסויות של אחריות. "ימי הביניים" נסגו אחר ואנו נמצאים בחברה טובה למדי של מדינות אירופיות לא מעטות הגו- הגות על-יפי האסכולה הראשונה או על-יפי האסכולה השניה. כל הוטעות הנרגשות. כאילו בזה אנו פוגעים ביסודות התפיסה המודרנית, אין להן יסוד ואין להן שחר. כאשר קוראים את הסעיף כפי שהוא מנוסח, ובהשוואה למצב הקיים, אפשר להיתחם שעשינו יוצא מן הכלל לקולה לגבי העתו- גות היומית.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
 מהו היוצא מן הכלל ?

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 לגבי עתון יומי לא תחול אחריות על המדפיס.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
 מהו הראציו ?

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר-הכנסת בגין תיאר את המשאומתן שהתנהל בין שר המשפטים ובין באי-כוח העתונות היומית בדרמתיות מופרות. העתונאים ידעו לשכנע כשטענו שעתון יומי בהיקפו הנוכחי, ובשים לב לקצב העבודה המהיר סמוך להופעתו, נתון במצב קשה לבעל הדפוס להתמצא בעני- ועל כן יש הצדקה לעשות יוצא מן הכלל לגבי העתונים היומיים; מה שאין כן לגבי העתונים הפריודיים שמופיעים לעתים רחוקות יותר, שבועונים, ירחונים וכו', שבהם תמיד יש שהות-מה לבדוק את החומר ואף לראות מה עומד להדפס. אכן זה נכון כאילו יש כחונות נסתרות מאחורי הבדלה זו המוסברת מתוך הגיון הבריים. שאם לא כן, כפי שרצה לטעון חבר-הכנסת קלינגהופר, שעצם מהירות הפעילות יש בה הצדקה להפצת לשון הרע, לאן נגיע ? חבר-הכנסת קלינגהופר רצה לומר שמכיון שיש הרבה דברים שנעשים במהירות, המדפיס אינו יכול להשגיח שלא ייכללו בחומר המודפס דברי לשון הרע. וזהו דרך יפה להצדיק גם הפצת לשון הרע בכלל. אולם לגבי אותם דברים הנעשים בישוב- הדעת ולא מתוך הכרח לסיימם בשעה מסוימת, אפשר בהח- לט לתבוע מכל השותפים לעשייתם והפצתם שיהיו אחר- אים לחומר המודפס. זהו הראציו של הסעיף הזה.

חבר-הכנסת בגין הציע שלפחות למחוקי בתריהדפוס תינתן אותה הקלה שניתנת למוכר ולמפיץ. הרוב בחצדה היה סבור שיש הבדל יסודי בין המפיץ והמוכר ובין המודפיס. המדפיס הוא שותף לעשיית הדבר.

יוסף פישר (מסא"י):

הוא אינו שותף. אינו יודע מה הוא מדפיס. הוא מקבל חומר גלם.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לאחר שסיימנו את הדין על החוק, באה פניה של המדפיסים לדון שנית בסעיף זה. לו היו פונים בעוד מועד היינו שומעים אותם. לצערי הגדול, לא היתה לנו כבר אפשרות כזאת. אולם רצוני להסביר מדוע לא מוצדקת הצעתו של חבר-הכנסת בגין. אמרתי שהמדפיס שותף לאח- ריות, כי בלעדיו אי-אפשר להביא לירי הפצת החומר שיש בו לשון הרע. הוא צריך לדעת מה הוא ידפיס. אינו יכול לפטור את עצמו מן האחריות למעשה עבירה בטענה שלא ידע מה עשה; דבר זה אינו מתקבל על הדעת. אבל חבר- הכנסת בגין סובר שאפשר לתת לו לפחות את ההקלה שאנו נותנים למוכר ולמפיץ. יש בזה הגיון כלשהו. רצוני להסביר מדוע החצדה לא קיבלה הצעה זו. הנימוק האחר הוא, שה מדפיס שותף לעשייה ואילו המוכר והמפיץ מקבלים את הדבר המוגמר. והנימוק השני הוא, שהאפשרות הנתונה להם לבדוק את החומר ולהשפיע על פרסומו היא מצומצמת לנו האפשרות שנתונה למדפיס בזמן ההדפסה. על כן נראה לנו שדרגת אחריות בה נמצאים המוכר והמפיץ נמוכה הרבה יו- תר משל המדפיס. לכן יש מקום לתת הקלה למוכר ולמפיץ שלא ישא באחריות, וזולה אם ידע או חייב היה לדעת שהפרסום מכיל לשון הרע. הגדרה זו ידע או חייב היה לדעת" היא רחבה למדי. כי לא נקבע, לא לגבי בעל הקיוטק ולא לגבי הילד מוכר העתונים, שהוא חייב לדעת מה הוא מוכר. הגדרה זו מכוננת בעיקר למי שהמכירה הראשית בידו, או למי שמפיץ שבועונים וירחונים ועתונים, ועל כן הוא הגנהה הראשי מכל ענין ההפצה.

מטעמים אלה בא הרוב לידי המסקנה שאין לקבל את ההסתייגויות לסעיף 12 לחוק. ועל כן אני מבקש את הכנסת לדחות הסתייגויות אלו.

היו"ר י. ברזילי:
 נעבור להצבעה.

הצבעה

- בעד התיקון של חברי-הכנסת מ. בגין, 27 —
 י. קושניר ות. טובי לסעיף 12
 נגד 33 —
 התיקון של חברי-הכנסת מ. בגין, י. קושניר ות. טובי לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון של חברי-הכנסת י. שופמן, י. קושניר ות. טובי לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון האלטרנטיבי של חברי-הכנסת י. שופמן לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון האלטרנטיבי של חברי-הכנסת י. קושניר ות. טובי לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון של חברי-הכנסת מ. בגין, י. קושניר ות. טובי לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון של חברי-הכנסת י. ה. קלינגהופר, י. קושניר ות. טובי לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון של חברי-הכנסת י. קושניר לסעיף 12 לא נתקבל.
 התיקון של חברי-הכנסת י. ה. קלינגהופר לסעיף 12 לא נתקבל.

בעד סעיף 12 36 —
 נגד 28 —

סעיף 12, בנוסח החצדה, נתקבל.

ישיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (ברזילי, קושניר, א. מרידור) —

שד"ר גולדמן עומד בראשו—הרי הוא גם יושב־ראש ההסתדרות הציונית. ואולי זה משום העיתוי, כי באותם ימים ממש שנתקיים הדיון על הצעת החוק, נתפרסמו גם דבריו בקשר ליהודי ברית־המועצות. על כל פנים, אין כל הגיון להפלות לרעה מוסד חשוב זה שבו מיוצגות הקהילות היהודיות בעולם ולהוציאו מכלל תחולת הסעיף בדבר פרסומים מותרים.

עכשיו אני בא להסתייגות האחרונה, בסיסקה (11), ששם אני נמצא כחברה טובה, יחד עם שר המשפטים. אני רק מקוה שהשוחתפות שלי אתו לא תשפיע לרעה על ההצבעה על הצעתו של שר המשפטים, ואני מקבל את ההנמקה שלו, ואקרא אותה לפניכם, משום שלאחר שהשויתי את ההנמקה שלי ושלנו בנקודה זו, נוכחתי לדעת שהנמקתו מביעה יותר משלי.

ההנמקה של שר המשפטים אומרת: „סעיף 13(11) בנוסח התעדה קובע: „לא יישמש עילה למשפט פלילי או אורחי— (11) פרסום נכון והוגן—מלא, חלקי או תמ' ציית— של מה שפורסם קודם לכן בנסיבות האמורות בפסקות (1), (3), (4), (7), (8), (9) או (10), ופרסום חוזר כאמור של מה שפורסם בישיבת הממשלה והממשלה התייחדה לפרסום; והכל כשהפרסום החוזר היה תוך שלוש שנים לאחר הפרסום הקודם.“ כוננת התעדה בהוסיפה את הסיפה היתה למנוע חידוש טענות ושונות, שאולי ביתחיים הופרכו, לאחר זמן בלתי־מוגבל. אבל הסייג המוצע יצמצם עריכת הוצאה חדשה של פרסום מוגן שלוש שנים, אם מוצאים בו משום לשון הרע, לפיכך לא נוכל למשל להוציא תרגום של פסקי־דין אחרי שנים אחדות, אם כלולה בהן לשון הרע על אחד מבגליה־הדין, ואפילו יא אסור להביא ציטטה מתוך פסקי־דין כזה כאסמכתא לשאלה משפטית. כי גם ציטוט מהרה פרסום. עם כל הכתנה הטובה אין לקבוע מועדים כה ארעיים ושרירותיים.“ ועל כן ההצעה המשותפת של שר המשפטים ושלי: למחוק את המלים „והכל כשהפרסום החוזר היה תוך שלוש שנים לאחר הפרסום הקודם.“

היו"ר י. ברזילי:

חבר־הכנסת טובי איננו באולם. האם חבר־הכנסת מרד דוד מבקש לנמק את הסתייגותו?

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית: כן.

היו"ר י. ברזילי:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת מרידור.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית: אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. בסעיף 13 יש גם לי כמה הסתייגויות. הסעיף כולו דן — אם אפשר לומר כך — במתן חסינות בלתי־מומנית, ואבסולוטי, לפרסומים מסויימים, שאמלא והוראה בסעיף זה, היו נחשבים ללשון הרע. אני מציע בסעיף זה את התיקונים הבאים:

בסיסקה (3) של הסעיף נאמר שלא יישמש עילה למשפט פלילי או אורחי „פרסום על־ידי הממשלה או חבר ממשלה בתוקף תפקידו, או פרסום על־ידי הוראת הממשלה או הר דאת חבר ממשלה בתוקף תפקידו.“ כמובן, אין אני חולק על האמור בסיסקה הקודמת, היינו: שכל דבר שמפרסמים בישיבת הממשלה, מה 'אומרים המשתתפים בישיבה כזאת, שר פלוני או פלמוני, הבדי הממשלה — אפילו יש בזה משום פגיעה בכבודם של אנשים — צריך להיות תסוי

היו"ר י. ברזילי:

אנחנו עוברים לסעיף 13. רשות הדיבור לחבר־הכנסת קושניר, להנמקה הסתייגותו.

יוסף קושניר (מ"ם):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. הסעיף הזה, עינינו פרסומים מותרים, היינו הוא מתייחס לדברים הנאמרים בכנסת, בישיבות הממשלה, לפרסומים על־ידי הממשלה או חבר מחבריה, על־ידי מבקר המדינה, בית־משפט, בית־דין, ועדות חקירה, בוררים וכדומה. ההסתייגות שלי בסעיף זה אומרת שבמקום שנאמר, בראשית הסעיף, „לא יישמש עילה למשפט פלילי או אורחי“, יבוא „לא ייחשב כלשון הרע“. אחרת יוצא שאמנם זו לשון הרע, אך הפרסום אינו משמש עילה למשפט פלילי או אורחי. אפילו לגבי הא נטונאציה יש חשיבות לרשמי, כי הניסוח שאני מציע לחקנו אומר למעשה, שאמנם זו לשון הרע — אך לא יתבעו על כך לדין.

מדוע להדביק תו זה, כי גם זה יכול לשמש או לפחות להוות חשש והרתעה מפרסום, מלבד מה שאומרים כביכול שכל המוסדות החשובים האלה — דבריהם הם בבחינת לשון הרע. ואף מבחינה זו יש טעם לפגם. בהסתייגותי השניה אני מציע שבפסקאות (7), (8), (10), (11) יימחקו המלים „נכון והוגן“ ואלטרנטיבית תימחק המלה „הוגן“. המדובר הוא בפרסום דיונים לפני שופט, בית־דין וכ"ו או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין־שיפוטית, כגון ועדת חקירה, ישיבה סומבית או ארגון בין־לאומי שישאל חברה בו או ששלחה שליח להעידה בין־לאומית, מוסדות ההסתדרות הציונית, וכדומה. המדובר לא בדין־חשבון סטנוגרפי. יש והדברים מלווים הערכה ביקורתית ועתונאי יכול לחשוש שהוא עלול להיכשל באיזה דיבור גם לגבי דברים שפרסומם מותר.

יש לסמוך, כפי שכבר הוכרתי בכמה הזמנויות, על מידת האחריות של העתונאים ועל האתיקה המקצועית שלהם. בהזדמנויות שונות ציינו גם שרי ממשלה ושרי בסחוק והעו"מדים בראש הבסחוק, שהעתונאי ראויים לאמון ולהערכה. אם יתקדו את הדרך בידם, יראנו מוסדותיהם שהעתונאים יתנהגו בהגינות. מה לבד זאת, מה נזק יכול להיגרם על־ידי פרסום. הרי תמיד אפשר לראות את המקור ממנו נשאב הפרסום ולבדוק את נכונותו וגם דבר זה עשוי לרסן את העתונאים שיהגו במידת הזהירות והאחריות הדרושה. אך אם אפשר היה להסכים בדוחק שהתנאי לחסינות הוא שהדין וחשבון יהיה נכון, מה טעם להוסיף גם הוגן? הערכות בענין זה הן סובייקטיביות ולא אובייקטיביות ואין קנה־מידה מדוייק שבאמצעותו אפשר יהיה לקבוע את הדבר. יש מי שיחשוב שהערכה ביקורתית חורגת ממדר „הוגן“, ויש מי שיחשוב אחרת. למי ימסר המזנופול על קביעה זו? אמנם אפשר לטעון שאם בית־המשפט יקבע שהדין הוגן, יוכיח העתונאי, אך עצם התבאה למשפט היא הטרדה גדולה ואף כרוכה בהוצאות לא מעטות. ומכאן הווסתיגות המציעה למחוק „נכון והוגן“ או, אלטרנטיבית, למחוק לפחות את הציון „הוגן“.

אין ספק שאם נשאיר את המלים כמות שהן, ישמש הדבר בלם לחופש הדיבור והגבלה לעתונאים למילוי תוכנם. האם בכך מעוניין הציבור?

בסיסקה (8) אני מציע, במקום שמדובר על ועידה בין־לאומית או ארגון בין־לאומי שישאל חברה בו, ועל מוסדות ההסתדרות הציונית, להוסיף גם את הקונגרס היהודי העו"מ. משום־מה יצא הקצף על מוסד זה. אם הגימוק הוא

ממוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות הציונית העולמית".
 דבר שאיש מכם כחדאי לא יוכל להשיב לי, מי הם המוסד
 דות האלה...

יוסף קושניר (מפ"ם):
 למשל, החעד הפועל הציוני.

אלהיה מרדור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
 החעד הפועל הציוני, ועוד ועוד.
 אפשר לומר שגם ההנהלה היא מוסד נבחר, גם הנהלת
 הקרן הקיימת היא מוסד נבחר וגם הנהלת קרן היסוד. אני
 מציע למחוק מלים אלו. אני מביע דעתי ואני יודע שהס'
 תייגותי תידחה.

ההסתייגות האחרונה שלי לסעיף 13 נסבה על הפסקה
 האחרונה, היא הפסקה (11) בפירוט הארוך הזה. פסקה
 (11) זנה בפרסומים חוזרים. הכלל הוא שאם פרסום נהנה
 מן החיסוי האבסולוטי הזה — נהנה מאותו חיסוי אבסולו
 לוי גם פרסום חוזר בהנאי שהוא פרסום נכון והוגן. בין
 היתר נאמר בפסקה זו שיהיה חסוי מה שפורסם בישיבת
 הממשלה אם הממשלה התירה לפרסמו. אני מציע בהסתיי
 גותי למחוק את המלים האחרונות. והממשלה התירה לפר'
 סמו'. אינני רוצה, רבותי, להיות סניגורם של שריו ממשלה
 בכל ענין, אבל מדוע צריך החוק להניח מראש שכל מי
 שהוא שר בממשלה נגוע במחלת ההדלפה. ומדוע צריך
 לקבוע הוראה מיוחדת בחוק, מה תהיה התוצאה. הרי
 בישיבת הממשלה משתתפים חברי הממשלה. אם שום חבר
 ממשלה לא ידליף, כפי שנוהגים לקרוא לזה ב'ניגור'
 איש לא יוכל לפרסם דבר. ההדלפות אינן באות מצד המו'
 כירה או מצד הקצרינה, אבל אם נמצא שר שאינו שומר
 על סודיות הדיונים ומוטר משהו לעתונאי, מדוע צריך
 עתונאי זה להיענש? רבותי, אתם מעמידים את העתונאי
 הזה במצב קשה מאד: הוא יודע מה קרה בממשלה, ואסור
 לו לפרסמו — ואינני מדבר על עניני בטחון אשר הם חסר'
 יים בדרך אחרת ופרסומם אסור עליי החוק לתיקון דיני
 עונשין (בסחון המדינה), אלא על ענינים אחרים שהם אק'
 סואליים בציבור. צריכה הממשלה להטיל איוו משמעת סני'
 מית, נימוס פנימי על חבריה שיידעו לשמור בסוד על
 הדיונים שלהם, ואם ההליטו לא לפרסמם — שלא יגיעו
 לדיעת הציבור. סוף כל סוף, רובם חברי כנסת שנבחרו
 מבין מאה ועשרים חברי הכנסת, והעם צריך להניח שאנ'
 שים אלה לא ידליפו סתם לשם פרסומת או לשם מסרות
 מפלגתיות חולפות דברים הנדיונים בממשלה. אינני בא
 להצדיק הדלפות אלה, אבל אני מוחה על כך שעתונאי אשר
 קיבל את היריעה מן השר, יובא לדין. מה התוצאה?

אם כן בממשלה העליון שר אחר בממשלה, השר המע'
 ליב מוגן לפי הפסקה השניה. כי זה דבר שפורסם בישיבת
 הממשלה. נגדו אי אפשר לעשות מאומה. אבל עתונאי אשר
 נודע לו דבר חמור זה שנאמר — הוא יהיה צפוי למשפט
 פלילי אם הוא יפרסם דברים אלה ברבים. מדוע? מפני
 שהשר הדליף. אני טוען שאשמתו של השר חמורה יותר
 יותר מאשמתו של העתונאי, אשר אינו יכול לעמוד בפני
 הפיתוי ומפרסם את הדברים.

ועתה הערתי האחרונה בנקודה זו, ובכך אסיים, אדוני
 היושבי ראש. אינני יודע מה הנוהג בממשלה בענין זה,
 אבל מניח אני שקשה מאד לדרוש משר בממשלה שלא
 יפרסם, למשל, לראשי המפלגה אשר הוא משתייך אליה, כי
 הנה בישיבה של אתמול קרה אינצידנט כזה וכזה בין שר
 פלוני לאלמוני ואותו שר אמר על שר אחר כי הוא איש

מפני תביעות. על זה כמובן אינני חולק. אבל אינני מבין
 מדוע צריך לתת חיסוי כזה לממשלה לא לגבי דברים
 שנאמרו בישיבת הממשלה, כי אם לגבי דברים שהממשלה
 מחליטה לפרסם, ומפרסמה.

אם הממשלה מפרסמת משהו, ואורח או חושב או אדם
 כלשהו רואה בזה הוצאת שם רע עליו, אני טובר שאין
 הצדקה לומר: מכיוון שהמעליב הוא הממשלה, וכפי שמוצע
 פה — גם כל אדם אחר עליי הוראת חבר ממשלה בחוקף
 תפקידו — תהיה הממשלה חסויה והאורח שנפגע לא יוכל
 לתבוע את הממשלה או את המפרסם לדין, לתבוע סיפויים
 על הוצאת דיבתו רעה. כמובן, גם אין יהיו לממשלה כל
 ההגנות המצויות בסעיף הבא, הנותן הגנה מותנית של
 תוס'לב, של ענין הציבור וכד'. אבל הגנה אבסולוטית כזאת
 אינה נראית לי מוצדקת.

הסתייגותי הבאה בסעיף זה מכוונת לפסקה (8). פסקה
 זו היא חידוש, ולא שוכנעתי שהיה לנו צורך בו. אבל
 יש פה דברים שאינם מויקים, ואולי גם ה'קומיסט גנטיים',
 הנימוס הבין לאומי, מחייב אותם. כתוב כאן מה יהיה חסוי,
 מה לא ישמש עילה למשפט: 'וידון' ו'חשבון' נכון והוגן על
 מה שנאמר או אירע בישיבה פומבית של ארגון בין לאומי
 שמדינת ישראל חברה בו'. למשל — מה שנאמר מעל במת
 האומות המאוחדות או בארגון הבריאות הבין לאומי; ניתא.
 אחר כך נאמר: בישיבה פומבית 'של' ויעדה בין לאומית
 שאליה שלחה במשלטת ישראל נציג'. ניתא. 'של בית דין'
 בין לאומי' — יכול להיות אם כי זוהי דאגה כה מרחיקה
 לכת שמה מישהו יתבע מישהו לדין בגלל מה שנאמר
 בבית הדין הבין לאומי בהאג, אבל ניתא. אחר כך כתוב:
 'או של מוסד ממוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות הציונית
 העולמית — הסוכנות היהודית לארץ ישראל'. אני מציע
 למחוק את המלים 'או של מוסד ממוסדותיה הנבחרים'.

רבותי, מה פירוש הדבר הזה 'מוסדות נבחרים של
 ההסתדרות הציונית העולמית'? אם מדובר על כנסת —
 ברור איך היא נבחרת. יש מוסדות רבים בהסתדרות הציו'
 נית העולמית. מן הניסוח הזה ברור לי שאיננו מוגבל רק
 לקונגרס הציוני, כי אם לכל מוסד של ההסתדרות הציונית
 העולמית שהוא נבחר. איך נבחר? האם זהו מוסד עולמי?
 ועדה? אולי גם היא נבחרת ולא מתמנה? יוצא איפוא,
 שכל ישיבה של ועדה מן החודות השונות של ההסתדרות
 הציונית העולמית — וכל הכבוד להסתדרות הציונית העו'
 למית ולחודות שלה — אם הישיבה היא פומבית, מותר
 בה להעליב, לפגוע ולהוציא לשון הרע, ואין שום סיג'
 לכך, מפני שישנם הרבה מאד מוסדות של ההסתדרות הציו'
 נית העולמית שהם נבחרים לאו חזקא בבחירה כללית. אין
 כמעט מוסדות ציוניים שנבחרים במשמע זה של המונח
 'בחירות'. רובם נבחרים לא על ידי כלל חברי ההסתדרות
 הציונית העולמית, בעלי השקל או על ידי מישהו אשר באיזה
 אופן הוא חבר בהסתדרות הציונית העולמית, כי אם נבי'
 חרים סתם. לפי דעתי, זו הרחבה מופרזת מאד. אילו ת'
 מפרסים ואומרים, למשל, הקונגרס הציוני, מה שיאמר שם
 יהיה חסוי — במקרה זה, לפחות, הייתי יודע שמדובר
 בקונגרס המתכנס אחת לשנה או לשנתיים.

דוד בר"ב-האי (מפ"ם):
 מה בקשר לבית הדין?

אלהיה מרדור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
 חברה כנסת ברד"בהאי, אני מוכן לכתוב: הקונגרס
 ובית הדין. בבקשה. אבל להשאיר נוסח רחב כזה — מוסד

שיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (א. מרידור, לוז, אונא, אזניה, קלינגהופר) —

על עובדות, ל־ statements of facts, לא לפרסומים הע" רכתיים, expression of opinion, שכן בהערכות דנות הוראות אחרות של החוק, הוראות בהן מדובר על הבעת דעה, פרסום של ביקורת וכיוצא בזה. בנוגע לקביעת עוב" דות, רצוי להסתפק במבחן נכונות הפרסום, ואין מקום להוסיף עליו את מבחן ההגינות. מבחן ההגינות הולם דעות הערכיות. אין הוא הולם כלל תיאורים עובדיים גרידא כלשהם. לפיכך, מציע אני למחוק את המלה "הוגן" בה"ר ראות הרלבנטיות המפורטות בהסתייגויותי לסעיפים 13 ו-15. אם נשאיר אותה, הרי תוכל היא להתפרש כהענקת שיקול־ דעת לבית־המשפט, שאין רצוננו להעניק לו.

בנוגע לאותם הסעיפים, סעיפים 13 ו-15, אני מציע להוסיף אחרי המלים "בשיבה פומבית" את המלים: "ובלבד שהפרסום לא עשה לפי סעיף 21". זהו תיקון טכני בלבד. הוא נחוץ בהתחשב בכך שלפי סעיף 21 ייתכן שפרסומים מסוימים יהיו אסורים למרות העובדה שהשיבה הייתה פומבית.

לענין זה אסתפק בהערה, שאין להיבנות, בקשר לכך, מן הכתוב בסעיף 20, כי הלא בסעיף 20 מדובר ב"איסור על־פי דין אחר" ולא מדובר בו באיסור על־פי חוק לשון הרע. משום כך, אין סעיף 20 נותן כיסוי למקרים בהם דן סעיף 21 לחוק לשון הרע.

אם הסתייגות זו לא תתקבל, עשויה להיחזר סתירה בין ההוראות האמורות של הסעיפים 13 ו-15 לבין האמור בסעיף 21, סתירה שהשופטים אולי יפתרוה פתרון פסיקטי שלא יהיה מתאים לכחנת החעדה והכנסת. על כן אני מציע שנבטל את הסתירה הזאת על־ידי התאמת הסעיפים 13 ו-15 לסעיף 21.

הי"ר ק. לוז :

האם אתה מוותר על ההנמקה של ההסתייגות השנייה?

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המסלגה הלי כרלית):
אני מוותר.

הי"ר ק. לוז :

רשות היבור לחבר־הכנסת אזניה, בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. הסעיף אשר מדובר בו מלא וגדוש, גם מבחינת התוכן, גם מבחינת ההסתייגר יות. אנו צריכים לסקור אותן אחת אחת, ותוך כדי כך גם להציל שתי הסתייגויות האריות להתקבל.

החבר־הכנסת קושניר טובי מציעים לגבי הרישה של כעיף 13, שבמקום המלים: "לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי" יבואו המלים "לא ייחשב כלשון הרע". אפשר לומר שהדבר אינו חשוב, ואפשר לומר שהוא עדין ביותר, מדוע הוא, לפי דעתי, עדין ביותר וחשוב באבחנה זו? אין אנו אומרים, כי דיבור שיש בו פגיעה באדם אחר, אף כי הוא מוגן מכל הסיבות המנויות בחוק, מפסיד מטבעו כלשון הרע, אלא אנו אומרים: על לשון הרע, בתנאים מסוימים אלה, אין לתבוע למשפט פלילי ואזרחי. לכן אני מבקש להשאיר את הרישה כמות שהיא ולדחות את ההסתייגות של חבר־הכנסת קושניר וטובי.

לא ירדתי לטוף דעתי של חבר־הכנסת מרידור, מדוע הוא רצה שתימחק מיסקה (3). יש צרכים של פרסום על־ידי

כזה וכזה. קשה להניח שכל שרי הממשלה — המדובר בהתייעצות סגורה של שניים או שלושה אנשים ממפלגתם — יימנעו מלספר זאת. לפי הגוסח המוצע כאן, צריך יהיה כל שר לבקש רשות בכל ענין וענין, שאם לא כן, מתחייב הוא גם בעבירה פלילית. אמנם לא יעמידו אותו לדין, משום שקיימת חסינות וכדומה, אבל מבחינת החוק הפלילי הוא למעשה עובר עבירה. לכן נדמה לי שאם אנו נותנים הגנה אבסולוטית לדברים האמרים בממשלה, צריך לחול חיסוי זה גם על פרסום גם הפרסום נכון והוגן, ולא לעונש את המפרסם. מה הסנקציה נגד השר, אינני יודע. יאלצו אותו להתפטר, תתפטר הממשלה ואחר תורכב בלעדיו — כל מיני דרכים ציבוריות פתוחות לפני הממשלה, אך לא צריך, רבותי, למצוא שיער לעזאזל, לפטור את השר המפטר סם דברו עלבון ולענוש את העתונאי המביא בדים אלה לידיעת הציבור. לפי דעתי אין זה נכון, ולכן מציע אני למחוק את המלים "והממשלה החירה לפרסומי, בנוסח הפסיקה האחרונה בסעיף 13.

הי"ר ק. לוז :

הסתייגות לחבר־הכנסת אונא.

משה אונא (המפלגה הדתית־לאומית):
אני מוותר על הנמקת ההסתייגות.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מוותר על התשובה.

הי"ר ק. לוז :

רשות היבור לחבר־הכנסת קלינגהופר, להנמקת הסתייגותה.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המסלגה הלי כרלית):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. בהסתייגותו של חבר הכנסת אונא לסעיף 13, שהצטרפתי אליה, אני מבקש — וזאת בהסכמת חבר־הכנסת אונא — למחוק את המלים: "במיסקה (5) תימחק המלה "בורי". על חלק ראשון זה של ההסתייגות אנחנו מחתרים. לעומת זאת, אנחנו מבקשים להשאיר את החלק השני של ההסתייגות, האומר: "במיסקאות (5) (6) אחרי "חוך כדי דיון" יבוא "ולצורך הדיון ובקשר אחר". גם חבר־הכנסת אונא וגם אני מוותרים על ההנמקה של הסתייגות זו.

אשר להסתייגותי השניה לאותו סעיף, עלי לומר שב־ עצם הגשתי שתי הסתייגויות נפרדות, המופיעות בלוח ההסתייגויות כהסתייגות אחת, אך דומני שיש מקום להפריד ביניהן. הואיל וקיימת האפשרות שעמדת הכנסת לגבי שני חלקי ההסתייגות תהיה שונה, הייתי מבקש מכבוד היושב־ראש ראש להצביע על שני החלקים בנפרד. ההסתייגות האחת אומרת: "במיסקה (7) אחרי "פומבית" יבוא "ובלבד שה" פרסום לא נאסר לפי סעיף 21", וההסתייגות השניה אומרת: "במיסקאות (7), (8) ר(11) תימחק המלה "הוגן", וב" מיסקה (10) — "הוגנת".

אנמק תחילה את ההסתייגות השניה. את הסתייגויותי לסעיפים 13 ו-15 אנמק ביהו, שכן הן נוגעות לאותה הבעיה.

לפי סעיפים אלה יהיו דיני־החשבונות מסוימים מן החסיות המוחלטת או היחסית, הכל לפי הענין, רק אם הם דיני־החשבונות נכונים והוגנים. אני מציע להשאיר, בתנאי החסיות, את נכונות הדרייה, אך למחוק את תנאי התגונות. ככל הנראה, הנוגעות בדבר, הכוונה היא לדיח

שדברים שנאמרו בתוך כותלי הממשלה ישמשו הגנה רק אם הממשלה התירה למרסמם.

יוסף קושניר (מפ"ם):
ישנה גם הסתייגות של שר המשפטים ושלי.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני בעד ההסתייגות של שר המשפטים ושל חברי הכנסת קושניר.

היו"ר ק. לוז:
אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת י. קושניר ות. טובי
לסעיף 13 לא נתקבל.

הצעת חברי הכנסת א. מרידור למחוק את פסקה (3)
לסעיף 13 לא נתקבלה.

התיקון של חברי הכנסת מ. אונג וי. ה. קלינגהופר
לסעיף 13 (פסקאות 5) ו' (6) נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. קושניר לסעיף 13 (פסקאות 7), (8), (10) ו' (11) לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. ה. קלינגהופר לסעיף 13
(פסקה 7) נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. ה. קלינגהופר לסעיף 13
(פסקאות 7), (8), (10) ו' (11) לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת מ. אונג לסעיף 13
(פסקאות 8) ו' (9) לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. קושניר לסעיף 13
(פסקה 8) לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת א. מרידור לסעיף 13
(פסקאות 8) ו' (11) לא נתקבל.

התיקון של שר המשפטים וחברי הכנסת י. קושניר
לסעיף 13, (פסקה 11) נתקבל.

סעיף 13, בנוסח המתוקן, נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות לסעיף 14. רשות
הדיבור לחברי הכנסת קושניר.

יוסף קושניר (מפ"ם):

ברשות היושב ראש אנמק את הסתייגויותי לשלושה
סעיפים: 14, 15 ו' 16.

בסעיף 14 נקבעת הגנה במקרים שאדם מואשם בעבירה
על לשון הרע, וכפי שקרוי הדבר; הגנת אמת הפרסום. סעיף
זה בא להרוסיף חומרות על החוק הקיים. עד עכשיו הספיקה
ההגנה של "אמת דיברתי" לגבי תביעת פיצויים אזרחיים,
ורק לגבי קובלנה פלילית יהיה דרושה גם לשם ההגנה
ההוכחה שיש בכך משום ענין לציבור או טובת הציבור.
החוק המוצע עכשיו, והחל גם על תביעה אזרחית ועל תביעה
פלילית, ממילא מחמיר כבר בכך, שגם לגבי תביעות אזרחיות
רחיות יידרש — בנוסף על האלמנט של "אמת דיברתי" —
גם האלמנט של ענין לציבור או טובת הציבור. לאמור, צריך
יהיה להוכיח את שני האלמנטים לגבי פרסום שנעשה כדי
ליהנות מן ההגנה המפורטת בסעיף 14.

בא הרוכב שבועה ואינו מסתפק בהחמרה זו אלא מר
סיף חומרה נוספת, שהיא מרחיקת לכת, ואומר שלא יהיה
די שיש אמת בפרסום, ויש בו ענין לציבור, אלא בנוסף

הממשלה, על-ידי חבר הממשלה בחוקף תפקידו, או על-ידי
הוראת הממשלה, או על-ידי הוראת חבר הממשלה, וההכרח
לא יגונה. הלא לשם כך יש בעברית אמרות כנף ברורות
כל-כך. מה פירוש הדבר שההכרח לא יגונה? לכשעצמו, מה
שמדובר צריך שיוגנה, אבל בהחלטה זו, שזה צריך להיאמר
מסעם הממשלה וחבריה, או על-ידי הוראותיהם, ההכרח לא
יגונה, וזה צריך להיות מוגן. לכן אני מציע לא לקבל את
הסתייגותו של חברי הכנסת מרידור.

אני עובר להסתייגות של חברי הכנסת אונג וקלינגהופר.
אני פונה לכבוד היושב ראש, שיבחין בסובו בין השורה
הראשונה של ההסתייגות, שהמסתייגים ויתרו עליה, ובין
המשך ההסתייגות. אנו סבורים שצריך לקבל את הסתייגותם
בחלקה השני האומרת: "בפסקאות (5) ו' (6), אחרי "תוך
כדי דיון" יבוא "לצורך הדיון ובקשר אתו". מדוע? מפני
שאנחנו מניחים שזכרים הנאמרים ופוגעים, פגיעתם —
פגיעה, טבעה — טבע לא טוב, אבל, אם "תוך כדי דיון ולי"
צורך הדיון ובקשר אתו" דברים אלה נאמרים בבית-הדין או
מפי ברור וכדומה, כפי שנאמר בפסקאות (5) ו' (6) —
עליהם להיות מוגנים מפני תביעה פלילית ואזרחית. לכן
אני בעד קבלת ההסתייגות בחלקה השני, שיתחספו המלים
"תוך כדי דיון ולצורך הדיון ובקשר אתו".

אשר לסוגיה שהעלה חברי הכנסת קושניר — כאן יש,
כנראה, הבדל בין תפיסתו של חברי הכנסת קושניר לבין
הפיסתו של חברי הכנסת קלינגהופר בקשר למלים "נכון
והוגן". חברי הכנסת קושניר סבור, כי מוטב שלא חתיה
אבחנה בין פרסום נכון והוגן לבין פרסום בלתי-נכון ובלתי-
הוגן, אבל, אם על כך לא יוותרו, לכל הפחות יתחרו נא
על האבחנה בין הוגן לבלתי-הוגן. נראה במה מדובר. הדבר
נוגע לפסקאות (7) (8) (10) ו' (11). בפסקאות אלה מדובר
על כך, שדין-וחשבון על מה שנאמר מפי שופט או אירע
בפניו ועל מה שפורסם על-ידי חבר ועדת חקירה, נכון
והוגן. לאחר שהוספנו, שאין זה מספיק שהדבר נעשה תוך
כדי דיון, אלא שזה צריך להיות לצורך הדיון ובקשר אתו,
בחדאי ובחדאי איננו יכולים לתת הגנה מרחיקת לכת כזאת,
האומרת: אם אתה מעורר זאת, אתה מוגן, בין שזה נכון
בין שאין זה נכון, בין אם מה שאמרת הוגן ובין אם עברת
את הנבול במסירת הדברים. לכן אני מציע לדחות גם את
הסתייגותו של חברי הכנסת קלינגהופר וגם את הסתייגותו
של חברי הכנסת קושניר.

לצדדי, עלי להציע לדחות את הסתייגותו של חבר
הכנסת אונג לפסקאות (8) ו' (9).

היו"ר ק. לוז:

חברי הכנסת אונג ויתר על ההנמקה.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מצטער.

אשר להסתייגותו של חברי הכנסת קושניר לפסקה
(8) — אינני מציע לקבל את התוספת של המלים "או של
הקונגרס היהודי העולמי". תיקון זה מרחיק לכת. איננו
יכולים לתת הגנה לכל המוסדות של העם היהודי המתכנסים
בישראל. די אם הסעיף נוגע לממשלה ולמוסדות ההסתדרות
הציונית.

אשר להסתייגותו של חברי הכנסת מרידור לפסקאות
(8) ו' (11) — אם אתה נכנס לקטלוג — יש סיכויים לטעות,
יותר מאשר אם אוכרים, מוסד ממוסדותיה הנבחרים של
ההסתדרות הציונית, כן סבורני שלא נובל לחתור על כך.

זאת צריכה להיות הגנה אבסולוטית, לא מותנית. אולם החזקה — בגירסה א' ובגירסה ב' — הסכימה להוסיף את ההגבלה הנוספת: „ובלבד שהפרסום לא חרג מתחום הדרוש לאותו ענין” — כפי שנאמר בסעיף 14. ההסתייגות של חברי-הכנסת בגין מכוונת למחיקת הגבלה נוספת זו. אנהנו מציעים להשאיר את ההגבלה שהפרסום היה בו ענין לציר בור, ואי אפשר למדוד את התחום „הדרוש לאותו ענין”, כי זהו מושג מאד רחב, תלוי בפירושים שונים, לא מוגדר, ויטיב לעשות אם נמחק את ההגבלה הנוספת.

ההסתייגות השניה לסעיף זה היא הסתייגותו של חבר הכנסת שופמן. אף היא מכוונת לשתי הגירסאות. חבר הכנסת שופמן מציע להוסיף הוראה לאותו סעיף. הסעיף, כפי שהוא מוצע על-ידי החזקה, בסיפה שלו קובע — בשתי הגירסאות — שההגנה של „אמת דיברתי” לא תישלל „בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של טרס לחאי שאין בו פגיעה של ממש”. הצעת חברי-הכנסת שופמן היא לומר שם: „לא הוכחה אמיתותו של פרס לחאי ויש בפרסומו של אותו פרס פגיעה של ממש, יהיה אותו פרס נדון כלשון הרע בפני עצמו, מבלי שתישלל על-ידי כך ההגנה לגבי יתר דברי הפרסום”.

אני מבקש מן הכנסת לקבל את שתי ההסתייגויות.

היו"ר ק. לוז :

לסעיף 14 יש שתי גירסאות. חברי-הכנסת קלינגהופר נמק את גירסה ב'.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

ברשות היושבי-ראש אנמק את גירסה ב' של סעיף 14. דעתם של כל אותם חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר מתנגדים לגירסה א' של סעיף 14 ותומכים בגירסה ב', היא, שגירסה א' אינה ראויה להתקבל משום שהיא שוללת במידה רחבה מדי את האפשרות של ההגנה „אמת דיברתי”. היא מרשה ומאפשרת הגנת אמת הפרסום רק במקרים שהיה בפרסום ענין לציבור. אולם עלינו להביא בחשבון, שיתכן והפרסום לא התייחס כלל לדברים שבתחום החיים הפרטיים של הנפגע, אך בית-המשפט בכל זאת ימצא שאין לו ענין לציבור. מדוע לא יוכל אז הנאשם או הנתבע להגן בזהויותו את אמיתות הדברים שפרסם? ברור שהגבלה כזאת של הגנת האמת, איננה מוצדקת ואיננה מתקבלת על הדעת, ומשום כך אנהנו סבורים כי עדיפה על פניה גירסה ב', המוציאה מאפשרות האימות רק דברים הנוגעים לצנעת החיים הפרטיים של הנפגע. או ורק אז, ולא בשום מקרה אחר, מוצדק הדבר שההגנה „אמת דיברתי” תישלל מן הנאשם או הנתבע.

השמירה על צנעת החיים הפרטיים, ורק היא, מצדיקה הפעלת סנקציות נגד הנאשם או הנתבע, אף-על-פי שאמר את האמת. ברם, גירסה ב' איננה מפריחה בהגנת צנעת החיים הפרטיים. אם היה בפרסום ענין לציבור, אף-על-פי שנגע לחיי הפרט, הרי הגנת אמת הפרסום תהיה מותרת. בדרך זו שואפת גירסה ב' לאיזון הערכים, שאחד מהם הוא צנעת החיים הפרטיים, ואחד האינטרס הלגיטימי לפרט סם רברים ולהביא לידיעת הקהל הרחב דברים שיש להם ענין לציבור.

היו"ר ק. לוז :

רשות היבור ליושבי-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

על כך צריך יהיה להוכיח שהפרסום לא חרג מתחום הדרוש לאותו ענין. בכך יש פגיעה חמורה מאד בחופש הציבור. כיצד אפשר יהיה באופן אובייקטיבי לקבוע שהפרסום לא חרג מתחום הדרוש לאותו ענין? ובכלל, מי שם עצמו אפוס רפוס לציבור ונוטל על עצמו את הזכות לקבוע במקומו, במה יש לו ענין ובמה אין לו, ומה נראה בעיניו חורג מן התחום או לא? עם כל האמון והכבוד שרוחשים לבית המשפט, ספק אם צריך הוא לקחת על עצמו תפקיד זה, ובפרט שבניתיים חוגש תביעה ותיגרם הסדרה וחסרון כיום. במקום לתת לציבור להחליט מה טוב בשבילו ומה נראה לו, רוצים למעשה להחליט במקומו דבר שיכול למנוע חופש ביטוי הכתיבה. וכדי למנוע אותו, את הציבור שדואגים לו, מלדעת את אשר מותר לו לדעת, משיגים זאת על-ידי קביעת סייגים מתמירים העושים את אפשרות ההגנה נחסרת.

גוירה זו חורגת ממה שקיים בארצות מתוקנות אשר לא הסכימו להנהיג חומרות אלה. גם אני התקיימו בארץ שנים רבות בלי זה, ושוב אגיד שהנימוק הוא לא טובת הציבור אלא בלימת חופש היבור.

לכן אני מציע למחוק בסעיף 14 (גירסה א') את המלים: „והיה בפרסום ענין לציבור ובלבד שהפרסום לא חרג מתחום הדרוש לאותו ענין”. ניתן לציבור להחליט, במה יש לו ענין ומה סביר בעיניו, ובמידה שהעחונאים ישתמשו לדעה בזכותם, יידע הציבור למצוא את העונש המתאים לכך, עונש החמור יותר מתביעה פלילית או כספית.

אשר לסעיפים 15 ו-16 שבחוק, לגבי הראשון מהם אני מציע למחוק בפסקה (9) את המלים „בכון והגון”, ואלטרנטיבית — „הגון”. ובשני, בסעיף קטן (א), למחוק „ושהפרט סים לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות”. אינני צריך להוסיף על ההנמקות להסתייגויות קודמות, שאני מחיל אותן גם על סעיפים אלה. בסעיף 16 אני מציע למחוק בסעיף קטן (ב) את פסקה (3) השוללת תום-לב, אם הנאשם מתכוון על-ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה, ושהיתה סביר דה, בהגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15. כי השארת פסקה זו למעשה מבטלת את ההגנה של תום-לב המצויה בסעיף 15, שהרי גם דבר זה הוא סובייקטיבי ולא אובייקטיבי.

היו"ר ק. לוז :

לחברי-הכנסת בגין יש הסתייגות לסעיף 14, אך איננו כואלים. באותו הסעיף הסתייגות גם לחברי-הכנסת שופמן.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

אבקש רשות לנמק בשמם את הסתייגויותיהם.

היו"ר ק. לוז :

רשות היבור לחברי-הכנסת מרידור, להנמקת הסתייגור יותיהם של חברי-הכנסת בגין ושופמן.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. המדובר, בסעיף 14, על ההגנה „אמת דיברתי”. בשתי הגירסאות הטענה היא שה איש דיבר אמת. בא אדם ואומר: „אמנם אמרתי דברים שנגעים בזולת, אבל אמת אמרתי”. לפי החוק הקיים הגנה כזאת מספיקה במשפט אזרחי, אבל איננה מספיקה במשפט פלילי, ובו צריך גם כיום להוכיח שהפרסום היה בו ענין לציבור או ענין ציבורי (זה תלוי בתרגום של הביטוי האנגלי).

לדעתי, הגבלה נוספת זו אף היא חמורה, מפני שאם אדם מוכיח שדיבר אמת, לא צריך להטיל עליו עונש.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. קושניר ות. טובי
לסעיף 14 (גירסה א') לא נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

נמשיך בהצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת מ. בגין לסעיף 14
(שתי הגירסאות) לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. שופמן לסעיף 14
(שתי הגירסאות) לא נתקבל.

בעד גירסה א' של סעיף 14 — 33

בעד גירסה ב' של סעיף 14 — 24

גירסה א' של סעיף 14 נתקבלה.

סעיף 14 (גירסה א') בנוסח הועדה, נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים להצבעה על סעיף 15.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. קושניר לסעיף 15
לא נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

נצביע עתה על התיקון של חברי-הכנסת קלינגהופר
לסעיף 15.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המסלוגה הלי
ברליח):

ברשות היושב-ראש, אני מבקש להסב את תשומת-הלב
לענין אחד. אמנם כבר נימקתי את הסתייגותי לסעיף זה,
אבל בעקבות ההצבעות הנפרדות שנערכו על שני החלקים
של סעיף 13, אני מבקש לקיים גם כאן הצבעה נפרדת
על שני חלקי הסתייגותי. החלק הראשון של הסתייגות
כולל את המלים "ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21",
ובחלק השני אני מציע למחוק את המלה "והוגן".

הי"ר ק. לוז:

הסתייגותו של חברי-הכנסת קלינגהופר מתחלקת לשניים
ונצביע על כל חלק בנפרד. אנו ממשיכים בהצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת י. ה. קלינגהופר לסעיף 15
(פיסקה 5א) נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. ה. קלינגהופר לסעיף 15
(פיסקה 9) לא נתקבל.

סעיף 15, בנוסח המחוקק, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. קושניר ות. טובי
לסעיף 16 לא נתקבל.

סעיף 16, בנוסח הועדה, נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים להנמקת ההסתייגות לסעיף 17. רשות
הדיבור לחברי-הכנסת קושניר.

יוסף קושניר (מפ"מ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף 17 אומר שלא
תעמוד הגנת תובל לב לעורך העתון, לאחראי לפרסום של
לשון הרע בעתון או למוציא לאור של העתון, אם גורש

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה הוא מן
הסעיפים החשובים, והתנהל סביבו ויכוח רב, אולם צריך
לראותו גם כפי שהוא, בקשר עם הסעיף הבא המדובר על
ההגנה בתוס'לב. רק או אפשר להבין את משמעותו השלמה.

הסעיף אומר שאפשר להתגונן חוץ טענה: "אמת די
ברתי", אם היה בפרסום ענין לציבור. כלומר, כדי לדבר
לשון הרע על הזולת, ולפרסם את הדברים כך שדבר זה
כשלעצמו יהיה הגנה, צריך להיות בהם אלמנט של ענין
לציבור. ורצוני להדגיש כאן כי הוספנו את הפתח לאות
ל' — כלומר: לציבור, כדי שיהיה ברור שאין הכתנה לצי
בור צדדי לגמרי, אלא ענין הנוגע לציבור הרחב. כן נאמר
שהפרסום צריך להיות כזה, שיתאים לצורך אשר לשמו
הוא בא. ודבר זה הוא היגיוני. כי אם אפשר לפגוע אפילו
כשאומרים אמת, אלא שהפרסום חורג מתחום הדרוש, היינו
צריכים להצדיק התנהגות של אדם המפרסם בצורה מופרות
כזו שהפרסום כשלעצמו נעשה דבר פגום ועומד בניגוד
לעניני הציבור.

כל זמן שהדבר דרוש לציבור, ואינו חורג מן התחום
הדרוש לכך, ודאי שצריך להגן עליו. אבל אין זה מספיק,
כפי שחברי-הכנסת קלינגהופר והתומכים בו מציעים בגירסה
ב', שהיה סיג אשר צריך להתייחס רק לצנעת החיים הפר
טיים. כשאדם צריך להגן על האינטרסים הפרטיים שלו,
הרי יש לו אפשרות הגנה לפי סעיף 15(3). אבל כשהוא
רוצה להגן על ענין ציבורי, צריך לדרוש ממנו את הקרי
טריון, את ההבחנה הזאת של "ענין לציבור", ואי-אפשר
לצמצם את הקריטריון הזה רק לדבר הנוגע לצנעת החיים
הפרטיים; כי גם סדרי החיים הפומביים עלולים להיות מסוג
זה שאין כל ענין לציבור שהדבר יפורסם ויביא לידי
שנאה וקלקול היחסים.

הסתייגותו של חברי-הכנסת שופמן לא נראתה כנוצרה,
כי אם כתוב: "הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא
הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש",
אוי ברור הדבר, ואין צורך לשנות. כי אף אם רוצים לדרן
אדם על פרט לוואי זה, שלא הוכחה אמיתותו, ברור מראש
שבכך אין מתבטלת ההגנה על שאר הפרטים אשר את אמר
תותם הוא הוכיח. אין להעלות על. הודעת שבית-המשפט
לימד מכך שאם פרט לחאי נתברר ככוזב, הוכחת האמיתות
כולה מתבטלת.

אם כן, אין צורך בתוספת זו, ועל כן לא קיבלה אותה
הועדה. אני מבקש לקבל גירסה א' של ההצעה.

הי"ר ק. לוז:

ואשר לסעיפים 15 ו-16:

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
זהו למעשה אותו דבר כמו בסעיף 13.

הי"ר ק. לוז:

אני מעמיד את הסעיף להצבעה.

יוסף קושניר (מפ"מ):

אני מבקש להעמיד תחילה להצבעה את ההסתייגות שלי.
אם תתקבל הסתייגותי, אצביע בעד הגירסה. אם לא תת
קבל — לא אצביע.

הי"ר ק. לוז:

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חברי-הכנסת
קושניר לסעיף 14. הכוונה לגירסה א'.

שיבה תקיב, ביא תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (קושניר, לוח, קלינגהופר, א. מרידור, בגין) —

התיקון של חבריהכנסת מ. בגין וי.ה. קלינגהופר
לסעיף 17 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי של חבריהכנסת י.ה. קלינגהופר
וא. מרידור לסעיף 17 לא נתקבל.

סעיף 17, בנוסח הועדה, נתקבל.

הי"ד ק. לוז:

לסעיף 18 — הסתייגות לחבריהכנסת קושניר.

יוסף קושניר (מפ"ס):

כבוד הוועדה, חברי הכנסת הנכבדים. במשך עבר
דחנו בחודה שמחנו על שיתוף-הפעולה ההדוק עם נציגי
לשכת עורכי-הדין, אשר העירו הערות חשובות בקשר
לסעיפי החוק, שמחתי גם שכמה מהערותי במליאה, בשעת
הקריאה הראשונה וגם בחודה, עלו בקנה אחד עם מה
שהוצע לנו על-ידי נציגי עורכי-הדין לאחר מכן. משום כך
שמח אני לאמץ לי את הצעת לשכת עורכי-הדין לסעיף 18,
ומכיון שההסבר שלהם ממצה בעיניי זה, ארשה לעצמי,
על-פי הכלל הטוב של "כל האומר דבר בשם אומרו" וגו',
לא לשפר את ההנמקה שלהם, אלא לאמץ את ההצעה ואת
הנמקתה גם יחד.

אני מציע למחוק את הסעיף המערער את כל סדרי
המשפט הקיימים. נציגי עורכי-הדין מתרעמים על שידור
המערכות המוצע בסעיף זה, הקובע: "הביא הנאשם או
הנתבע ראייה או העיד בעצמו כדי להוכיח אחת ההגנות.
הניתנות בחוק זה, רשאי התובע להביא ראיות סותרות".
אמנם, הסיסה של הסעיף אינה גורעת מסמכות בית-המשפט
לפי כל דין להחיר הבאת ראיות על-ידי בעלי-הדין, אך אין
זה מסייע לנו ואין זה מחקן את הפגם העיקרי של הפיכת
סדרי המשפט והדין. נציגי עורכי-הדין שואלים, בצדק, קודם
כל מי יקבע כי אמנם הוכיח לכאורה הנאשם או הנתבע
את ההגנות האמורות. לשם כך יהיה צורך לקבוע כללי דיון
מיוחדים — אורחים ופלייטים — למשפטי דיבה לסוגיהם,
עם אפשרויות לסיכומי-ביניים וכדומה, להיגיון חריגה מכל
סדרי הדיון המקובלים אצלנו. החוק הכללי הקיים כיום
מאפשר לתובע להביע ראיות סותרות לאחר עדויות ההגנה
בדרך של עדויות הזמה, אולם הוראת חוק זה קיימת רק
במקרה שהיה בעדויות ההגנה משום הפחעה, והועלו
נקודות שלא ניתן לחזותן מראש. הצעת סעיף זה באה
להוסיף חידוש המערער, כאמור, את סדרי המשפט, באשר
הוא מקנה לתובע זכות-יתר להביא הוכחותיו לאחר הנתבע
או הנאשם, ולאפשר לתובע לפצל את עדויותיו, תחילה להו'
כית את עצם הפרסום ולנסות לזכות בדין בלי למצות את
ההוכחות שהפרסום כרוך, ורק אם יצליח הנאשם או הנתבע
להוכיח לכאורה את 'צדקתה, ולאחר שגילה את החומר
שבידו — להביא ראיות סותרות.

בכך טוענים, בצדק, נציגי עורכי-הדין שיש נסיון בלתי
מוצדק לבטל את הכלל הגדול של זכות המלה האחרונה
לנאשם. מוסיפים הם, ובצדק, כי לא בכל משפט דיבה
נשענת ההגנה "אמת דברתי", אלא ברוב המשפטים נשענת
אחת ההגנות המנויות בסעיף 15. במשפטים אלה אין כל
היפוך יוצרות, והנתבע או הנאשם נשארים בחוקה זו, והם
בלבד, עד תום המשפט. על כן אין כל הצדקה להחיר
לתובע במשפטים אלה לפצל את עדותו ולהימנע מהגשתה
כמקובל בראשית הדיון.

אולם, מוסיפים נציגי עורכי-הדין, אסילו במשפט דיבה
שנשענת בו הטעה "אמת דברתי", אשר הנאשם במשפט עשוי
ליהפך לתובע מכחינה מוסרית גם במקרה זה. בסופו של

עלידי הנפגע או אחד הנפגעים לפרסם תיקון או הכחשה
מצד הנפגע, ולא פרסם את התיקון או ההכחשה בדומה,
ככל האפשר, לפרסום לשון הרע ותוך זמן סביר מקבלת
הדרישה.

גם סעיף זה עשוי לבלום את חוסש הדיבור. אי לכך
הצעתי עם עוד כמה חברי כנסת למחוק את הסעיף. בדיון
בחודה אמרתי — ואני חוזר גם עכשיו על הדברים במס'
גרת הנמקת הסתייגות — כי העתונות בארץ היא הגנת
ואיננה עוסקת בלשון הרע "לתיאבון". לכן אינני רוצה
להפוך את העתונות למפרסמת הוועות מטעם; ובמקרה זה
ההוראה תחול גם על כל קובל פרטי.

במקרה שהעתון נכשל, יורשו ממנו בדרך כלל לפרסם
תיקון או הכחשה מטעמו. הוא יבדוק את ה"טים ואם ית'
ברר לו כי אמנם נכשל, ודאי לא יחסס לפרסם תיקון או
הכחשה. כי שום עתון איננו רוצה להכתבך במשפטים על
הוצאת דיבה וגם לא להזיק סתם לאנשים. אם העתון יהיה
משוכנע כי הוא צודק, מדוע לחייב אותו לפרסם דבר נגד
מצפוננו? הדבר הרי נדרש ממנו באורח אוטומטי וכאיום
כי לא תעמוד לו הגנת תוֹסֵלֵב אם יסרב לפרסם, אף אם
הפרסום הוא בניגוד למצפוננו.

טוענים כי הוראה כזו קיימת באנגליה. הדברים אינם
מרויקים, כי אנו כעם סגולה בכל זאת מוסיפים גופך מש'
לנו. באנגליה, כפי שנאמר לנו, הדבר איננו חל על כל
הפרסומים אלא מצטמצם לפרסומים מטעם הממשלה והרשר'
יות המקומיות. הדבר איננו חל על מאמרים וידיעות.

הצעתו של חבריהכנסת קלינגהופר להגביל את הוראות
הסעיף רק לפרסום עובדות לא נתקבלה. משום כך אני מציע
למחוק את הסעיף. הצעתי זו נתמכת על-ידי עוד שלושה
מכיו חברי הוועדה.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבריהכנסת קלינגהופר להנמקת הסתיי'
גותו.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המפלגה הלי'
ברלית):

אני מצטרף להנמקה של חבריהכנסת קושניר.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבריהכנסת מרידור להנמקת הסתייגותו.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

אני מחתר על ההנמקה.

הי"ד ק. לוז:

רשות הדיבור לחבריהכנסת בגין להנמקת הסתייגותו.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):

אני מחתר על ההנמקה.

הי"ד ק. לוז:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד הצעת חבריהכנסת י. קושניר י.ה.

קלינגהופר, א. מרידור ות. טובי למחוק

20 —

את סעיף 17

25 —

נגד

ההצעה לא נתקבלה.

התיקון האלטרנטיבי של חבריהכנסת י. שופמן

לסעיף 17 לא נתקבל.

היו"ר ק. לוז:
 בסעיף 19 הסתייגות לחבריהכנסת מרידור, קושניר וטובי, רשות הדיבור לחבריהכנסת מרידור להנמקת הסתייגות. אליהו מרידור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית): אני מחתר על ההנמקה.

היו"ר ק. לוז:
 רשות הדיבור לחבריהכנסת קושניר להנמקת הסתייגות.

יוסף קושניר (מפ"ם):
 סעיף זה, שבא במקום סעיף 11 שבחברת הכחילה, מוחק מסעיף קטן (ו) את המלים „בין שהמפרסם נקב את המקור שעליו הסתמך או לא נקב אותו“. לאמור, הוא מִיִּחַק את המלים „או לא נקב אותו“. כלומר, במקרה זה לא יוכל בתי־המשפט להתחשב בעובדה שלשון הרע לא היה־אִי־חַוֵּי רה על מה שכבר נאמר, וכי דבר זה ישמש הקלה לגבי קביעת טענות. היועץ המשפטי, שתמך במחיקת הסיפה, כפי שהציע יושב־ראש החעדה, הסביר שאם אדם מפרסם לשון הרע שאינה אלא חזרה על מה שכבר נאמר ואינו מציין את המקור שעליו הסתמך, הוא מקבל על עצמו את האחריות לאכזריות הידיעה. לדבריו, יש מקור המוחזק מהימן בעיני הציבור, ויש מקור המוחזק מפוקפק בעיניו.

כשם שלא הסכמתי לדעה זו בזמן הדיון בחעדה, כך אני סבור כי גם במקרה זה אין אנו צריכים לעשות עצמנו אפסורפטים לציבור ולקבוע במקומו אילו מקורות נחשבים בעיניו למהימנים ואילו לפסולים. מלבד זאת יכול לקרות שהדבר נוגע לפרסומים הנהוגים מחסינות. ועוד, לא תמיד מגלה עתונאי את המקור שממנו שאב, ואפילו הולך למאסר בשל דרישה כזאת וסירוב מצדו. כמובן רק בדוחק אפשר לומר שהנוסח של הסעיף אינו פוגע בזאת.

משום כך הצעתי יחד עם עוד חברים בוועדה להשאיר את הנוסח כפי שהיה בחוברת הכחולה, והיינו, גם אם לא נקב את המקור שעליו הסתמך בפרסום החוזר. אני רוצה לציין שלמעשה אימצתי לי רק את הנוסח שהציעה הממשלה קודם־לכן. אין הוא פסול כל־כך, אלא שהחעדה מצאה לנכון להחמיר עוד יותר מהצעת הממשלה.

היו"ר ק. לוז:
 מכיון שיושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מוותר על רשות הדיבור, אנחנו עוברים להצבעה.

ה הצ ב ע ה

- התיקון של חבריהכנסת א. מרידור, י. קושניר ות. טובי לסעיף 19(1) לא נתקבל.
- התיקון של חבריהכנסת מ. אונא לסעיף 19(2) לא נתקבל.

היו"ר ק. לוז:
 לסעיף 19(4) שתי גירסאות. אני מעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

ה הצ ב ע ה

- גירסה א' נתקבלה.
- גירסה ב' לא נתקבלה.
- סעיף 19, בנוסח החעדה, נתקבל.

היו"ר ק. לוז:
 לסעיף 20 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

ה הצ ב ע ה

- סעיף 20 נתקבל.

דבר האיש הצפוי לעונש הקבוע בחוק — עד לשנת מאסר — או לפיצויים, הוא הנאשם או הנתבע, ואין אִי־פּוֹא לשלול גם ממנו אִי־ הִזְכָּר הַלְעֵלוֹת אחרון את מערכת הוּכְחָתוּי.

נציגי עורכי־הדין מוסיפים בהנמקתם החשובה גם טענה זו. הכנה נסוקה היא כי לעולם לא יתן בתי־המשפט את חותמו לטוהר שמו של אדם, אִי־אִם כן עלה על דוכן העידים והעיר, ועליידי כך חשף עצמו לחקירת שתי זערב, שהיא אחת הדרכים המרכזיות העומדות לנתבע להוכיח את טענותיו, שאם לא כן עלולים לזכות אותו אנשים שאינם ראויים לכך וזכיותם אף תפגע במעמדו של בתי־המשפט, בכך שיוציאו מתחת ידו תעודות יושר העומדות בניגוד לאמת, לעתים אף בניגוד לאמת הידועה בציבור כולו.

נציגי עורכי־הדין אף מוזכרים כי בתי־המשפט באנגליה, הנהוגים קנאות מרחיקה לכת לשמו הטוב של אדם, לא פסקו מעולם אלא פיצויים בזה לחובע שהחזיק מלעלות על דוכן העידים ולמסור את עדותו בשכועה, או שהענישו את הנאִי־שֵׁם, שנמצא אשם במשפט בו נמנע המתלונן מלהעיד, עונש כמלי של פרוטה אחת בלבד.

לפי ניסוח הסעיף לא תהיה חובה זו של מתן עדות על־ידי התובע או המתלונן דבר המובן מאליו. משום כך הצעתי למחוק את הסעיף כדי לנהוג לפי סדרי הדין והמשפט הנהוגים בבתי־המשפט לגבי תביעות.

באופן אלטרנטיבי אני מציע ביחד עם חבריהכנסת שופמן, אחרי המלים „ראיות סותרות“, לכתוב: „הביא התובע ראיות סותרות, תהיה לנאשם או לנתבע הזכות להביא ראיות סותרות לראיות אלו“. לאמור, הנאשם או הנתבע יוכל להיות בטוח בזכותו זו ולא יצטרך להסתמך רק על הסיפה של החוק, המאפשרת לבתי־המשפט להתיר הבאת ראיות ואינה עושה זאת לחובה.

היו"ר ק. לוז:
 באותו סעיף — הסתייגות לחבריהכנסת שופמן.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
 אני מצטרף להנמקתו של חבריהכנסת קושניר.

היו"ר ק. לוז:
 רשות הדיבור ליושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 ארוני היושב־ראש, חברי הכנסת. אסתפק במשפט אחד. כל ההנמקה הגדולה של חבריהכנסת קושניר, וכל הציטטות כדברי עורכי־הדין היה להן מקום לפני שהוספנו את המשפט האחרון של סעיף זה, האומר: „אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכות בתי־המשפט לפי כל דין להתיר הבאת ראיות על־ידי בעלי הדין“.

דבר זה מבטיח שגם במקרה זה, אם יתברר שהנאשם נמצא בהגנת זכויותיו הלגיטימיות במצב לא מתקבל על הדעת, ירשה לו בתי־המשפט להביא ראיות נוספות.

היו"ר ק. לוז:
 אנו עוברים להצבעה.

ה הצ ב ע ה

- הצעת חבריהכנסת י. קושניר למחוק את סעיף 18 לא נתקבלה.

- התיקון האלטרנטיבי של חבריהכנסת י. שופמן וי. קושניר לסעיף 18 לא נתקבל.
- סעיף 18, בנוסח החעדה, נתקבל.

ישיבה קטב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (לז, א. מרידור, קושניר) —

ה"ד"ר ק. לוז :

לסעיף 21 יש הסתייגויות לחבריהכנסת מרידור, קושניר וקלינגהופר. רשות הדיבור לחבריהכנסת מרידור.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
אדוני היושביראש, כנסת נכבדה. החדוש שבסעיף הזה חמור מאד, ואני מבקש מחברי הכנסת למחוק אותו. בסעיף 21 יש פגיעה חמורה מאוד באחד היסודות של ניהול משפט במדינה. יש בו פגיעה בפומביות הדיון. כאשר הכנסת דנה בחוק בתי"המשפט, היא קבעה בו הוראות ברורות, כי הדיון הוא פומבי, ויחד עם זה קבעה יוצא מן הכלל ואמרה, כי בתי"המשפט רשאי להורות על סגירת הדלתות אם הדבר דרוש לשם בטחון המדינה, הגנה על המוסר, הגנה על קטין. בא עכשיו סעיף 21 המוצע ואומר: „במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע רשאי בתי"המשפט לאסור פרסום כרבים של הליכי בתי"המשפט, לרבות כתבי"אישום וכתבי טענות ולמעט פסקהדין — במידה שראה צורך בכך לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט. העובר על איסור לפי סעיף זה, דינו — מאסר שישה חודשים או קנס 5,000 לירות.“

מה היתה הטענה הצדקה הסעיף החמור הזה? הטענה היתה, כי במשפטי דיבה, במשפטים בשל לשון הרע, האיש התובע, היינו — הגנוע מלשון הרע, חושף את עצמו לחקר רות ולפרסום, והדבר עלול לפגוע בשמו הטוב, ומשום כך הוא עשוי לא להביא את המשפט. טענה זו, רבותי, איננה טענה. אם מובא משפט נגד אדם פלוגי בשל שוחד, בשל גניבה, בשל אונס או בשל כל עבירה פלילית, יש בזה משום פגיעה בכבודו והוא ודאי סובל מזה ואף משפחתו סובלת מזה. בכל זאת עדיין איש לא העלה על דעתו לומר שבמקרה זה צריך לסגור את דלתות בתי"המשפט.

בכל משפט פלילי לכתחילה ברור שיש לפחות איש אחד — הוא הנאשם — שייפגע אף אם יצא זכאי. זו ממש שפיכות דמים. אבל אין ברירה, פומביות דיון עדיפה מן הצד, מן הסבל ומן הזק הנגרמים עקב המשפט. לפי דעת, אין הצדקה ללכת בדרך אחרת במשפטים בשל לשון הרע, וצריך להשאיר את ההוראה הקבועה בחוק בתי"המשפט ודי בזה. והיא תחול גם על משפט כזה.

אני רוצה להזהיר את הכנסת מפני הסכנה, שהוראה כזאת עשויה לשמש תקדים. מתחילים בחוק לשון הרע, ויש לזה טעם מיוחד, ומי יודע אם בפעם אחרת לא ירצו למנוע את פומביות הדיון בעניינים אחרים, בנוסף על הקבועים בחוק בתי"המשפט. מוטב להשאיר את ההוראה הכללית בחוק בתי"המשפט.

אני מבקש מאת היושביראש להרשות לי להעיר עוד כמה הערות, ואשתדל לקצר כדברי. מהו הדבר המוזר בסעיף זה, מלבד החומרה שבו? בחוק בתי"המשפט מדובר על פומביות ועל סגירת דלתות. מוציאים את הקהל. ואילו כאן ישנה איוו אינסטיטוציה מורה שגם היא כבר קיימת בסעיף אחר של חוק בתי"המשפט. כאן מציעים שביתי"המשפט יהיה רשאי לאסור פרסום כרבים. מה פירוש הדבר הזה? לאסור פרסום כרבים? יש משמע שביח"המשפט לא יהיה רשאי לצאת לכלל הקהל לצאת את האולם; מותר יהיה לכל הרוצה בכך או לכל מי שהקדים לבוא לביתי"המשפט והצליח להיכנס לאולם, לשבת באולם, לשמוע את דברי המשפט, את דברי העדים, את דברי הצדדים; מותר לו לבוא הביתה לספר זאת לאשתו, לשכנים, לידידים ולאחרים. מה התוצאה, רבותי? בעתונות אסור לפרסם — אם זוהי המשמעות של הביטוי „פרסום כרבים“; אבל לגולל פרסום לחש מפה לאוזן — מותר. הרי

זה יהיה קשה יותר לאיש הגנוע. כיום, אם מפרסמים דברי השמצה, אתה יודע לפחות את מי לתבוע לדיון, אם יש לך עילה לכת. תעמולת לחש מפה לאוזן, לא בין רבים אלא בין יחידים, היא חמורה הרבה יותר מפרסום כרבים. כולכם זוכרים את הארייה „קלומניה“ באחת האופריות היפות „הספר מסביליה“. הלחש מפה לאוזן מתחיל לאט לאט וגדל לממדים עצומים. לכן חידוש זה בא רק להרע ולא להיטיב. משום כך אנו מציעים למחוק את הסעיף. התקיימו בלעדיו עד כה, ונוכל להתקיים בלעדיו גם בעתיד. ואל יגידו לי כי חברה"הכנסת מרידור חושש מפני חידושים. אני מוכן לקבל כל חידוש כאשר יש צורך בו. אנשים הרוצים לתבוע למשפט על השמצה או הפצת דיבה, אינם נרתעים מעשות זאת בגלל החשש לפרסום כרבים. לכן אין צורך בחידוש זה בחוק. אם הסתייגויותי זו לא תתקבל, אני מציע הסתייגויות אלטרנטיביות. אינני זוכר בשם מי הן רשומות. אני מניח שהן רשומות גם בשמי. אני מציע, שאם סעיף זה לא יימחק, במקום המלים „לרבות כתב אישום וכתבי טענות ולמעט פסקהדין“, יבוא „למעט כתב אישום. כתבי טענות ופסקהדין“. רבותי, א"אפשר למנוע פרסום הגשת כתב אישום. כיצד יכול שופט לאסור פרסום כתב אישום, אם לא ראה אותו בכלל? הבה נראה את הדברים באופן מציאותי. בבוקרו של יום בא שוטר ומגיש כתב אישום. באותה שעה נודע הדבר לעתונות. השופט טרם נתן צו. או הוגשה תביעה במשפט אזרחי, והעתונאי מעוניין לפרסם דבר הגשתה של התביעה. א"אפשר יהיה למנוע פרסומה של התביעה, אלא אם כן ייאמר בחוק, שכל משפט או כתב אישום צריך לבוא קודם כל לפני השופט. מזכירות בתי"המשפט מקבלת את התקדים, והעתונאים יכולים לעיין בהם. אם א"אפשר למנוע פרסום כתב התביעה, בוודאי לא יהיה צורך למנוע פרסום כתב ההגנה. לפחות תוכלו את איסור הפרסום כרבים רק לדיונים הערכיים בביתי"המשפט, וגם אז רק במקרים שהאדם עלול להיפגע.

והסתייגויותי האחרונה היא — ואף היא הסתייגות אלטרנטיבית — כי אחרי המלים „רשאי בתי"המשפט“, יבואו המלים „על"פי הסכמת בעלי הדיון או על"פי אחד מהם“; ובמקום המלים „לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט“, יבואו המלים „לשם מניעת פגיעה באדם, השפלתו או ביוזויו“. אנו מציעים שהדבר לא ייעשה על"פי רצונו של השופט. כי אם רק בהסכמת שני בעלי הדיון או לפחות על"פי בקשתו של אחד מהם.

ה"ד"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחברה"הכנסת קושניר, להנמקת הסתייגות.

יוסף קושניר (מ"מ):

אדוני היושביראש, כנסת נכבדה. בחוק בתי"המשפט, תשי"ג—1957, נקבע העקרון של פומביות הדיון בביתי"המשפט, פט, דהיינו דלתיים פתוחות, אלא שניטנת רשות לביתי"המשפט להחליט גם על סגירת דלתות. אך זכות זו מוגבלת ואף בית"המשפט עצמו אינו יכול לחרוג ממנה, אלא מנימוקים של שמירה על בטחון המדינה, הגנה על מוסר, או לשם הגנה על שלומי של קטין. היתה אומר, הכלל הוא פומביות הדיון, ואפילו בתי"המשפט עצמו אינו יכול לחרוג ממנו אלא מסר בות חשובות. גם במשפטים המתבררים בביתי"הדין הצבאיים על"פי חוק השימוש הצבאי, הכלל הוא דלתיים פתוחות, ועל סגירה צריך להחליט בתי"המשפט ואף אז הוא חייב לרשום את הנימוקים להחלטתו. אמר מי שאמר שהפומביות היא נשמת המשפט או בבי"עיו וכל מי שמרים את ידו על הפומביות מתנקש בנפשה של הדמוקרטיה. למה נרחיק עדות?

איסור, כתבי סענות ופסקי-דין; ושלישית, להעמיד את הקנס על אלף לירות במקרה של הפרת הצו.

הי"ר ק. לון :

רשות הדיבור לתכרהכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות)—המפלגה היר (ברליה):

הדברים שנתכונתי לומר, כבר נאמרו מפי קודמי ולכן אני מוחזר על רשות הדיבור.

הי"ר ק. לון :

חברה-הכנסת אונא, האם אתה רוצה להשיב ?

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
יש לי הסתייגות.

הי"ר ק. לון :

את הסתייגותך נימק חברה-הכנסת מרידור.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
הוא רק קרא אותה.

הי"ר ק. לון :

היה לי רושם שהוא נימק אותה.

אליהו מרידור (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
אני מסופק אם נימקתי.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית):
מסעם הספק — אנמק.

הי"ר ק. לון :

רשות הדיבור לחברה-הכנסת בגין.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות)—המפלגה הליברלית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף זה נוסח בעזות אך ללא אומץ-לב אזרחי. אין זה פרוכס. הכוונה היא לאיסור פרסום בעתונות. לא עמד למנסחים אומץ-הלב האזרחי לומר זאת במפורש משום שהם לא רצו, בעקבות שר המשפטים, לריב עם העתונות. לכן בחרו בדרך של כתיבת "פרסום בר-ביים", וכבר הוכיחו קודמי שאם הדלתות לא תיסגרנה ובית-המשפט יקיים את הדין באולם קטן או גדול, יחול איסור הפרסום רק על משפטים פיקנטיים. הפיקנטיות של משפטים אלה מספיקה על מנת למשוך קהל רב לאולם, קהל מבוגרים, צעירים, סטודנטים ועוד. אנחנו מדינה קטנסונות. מפה לאוזן תינשא לשון הרע שעומדים למנוע אותה, שעל הפצתה רוצים להטיל איסור על-ידי המלים "פרסום בר-ביים". לא עמד אומץ-הלב האזרחי לזרע לרע על סגירת דלתות וזאת משום שקמה זעקה בקרב כל המשפטנים, השופטים ועורכי-הדין, שטענו שאין להוסיף סגירת דלתות על שלושת המקרים המובהקים שבהם רשאי בית-המשפט לסגור את הדלתות — לשם שמירה על בטחון המדינה, הלוסר והגנה על כסין. על כן מצאו את ה"שטוצקה" של איסור פרסום בר-ביים.

יואל אדוני היושב-ראש ליטול לידו את נוסח החודעה ואז יוכל להבין מדוע, על אף הנמקתו המשכנעת של חברי מרידור, היה לי צורך להוסיף דבר-מה. מה פירוש המלים "איסור פרסום בר-ביים" ? אומר הסעיף הראשון של חוק לשון הרע שלשון הרע הוא דבר שפרסומו עלול להשפיל, לבזות ולפגוע באדם. סעיף 2 קובע מה רואים כפרסום לשון הרע בחוק הזה, וכך כתוב בו : "רואים כפרסום לשון הרע, מבלי למעט מדרכי פרסום אחרות — אם היתה מיעדת לאדם וזלת

בתי-המשפט בארץ קבעו את הכלל בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, ובאחד המשפטים הידועים אמרו שופטי בית-המשפט העליון: בתי-המשפט קיימים כדי לעשות דיוצדק בסכסוך כים בין הצדדים, הבאים להתדיין בפניהם, ולשם השגת מטרה זו על השופט לנהוג לפי עקרונות משפטיים. ראשית עליו לקיים משא-ומתן משפטי בין בעלי הדין — אם במשפט אזרחי ואם במשפט פלילי — בפומבי ולעיני כל. והמטרה היא כפי שאומרים השופטים: "להעמיד את מעשי השפיטה שבכל משפט ומשפט בפני העין המבקרת של הציבור, והיינו — כאמצעי העשוי כשלעצמו לבטל כל אפשרות של שטיפה מתוך משוא פנים ודעה קדומה. לנטוע בלב הציבור, רכבות המתדיינים גופם, אמן ובטחון כי אמנם הדין נחתך על יסוד העדות והטענות שהובאו במהלך הדין הפומבי ולא הודות להשפעה מטעם גורם חיצוני כלשהו". במקום אחר אומר שופט: "בגישה הדמוקרטית בה דוגלת מדינתנו, מודים הכל כי ערך רב נודע לפומביות שבדין המשפטי מסמעים גלויים וידועים". בהצעה המשלתית רצו להתקש בביסוד המקודש הזה, ובמשך שלוש שנים לא זזו מן העמדה למרות הביקורת שמתחתי אני ומתחו אחרים כבר בקריאה הראשונה וגם בחודת החוקה, חוק ומשפט. שר המשפטים ובקבותיו חברי החודעה שבקואליציה נצמדו לעמדה שביטלה את פומביות המשפט ככלל בעבירות על חוק לשון הרע. ושבו נחלצו שופטי בית-המשפט העליון ושמו את המשקל המוסרי הכבד שלהם על כף המאוננים, ובפני לחץ מוסרי זה לא עמד גם שר המשפטים, וקיבל עליו את הדין כי גם במשפטים על-פי חוק לשון הרע יישאר הכלל של הדלתים פתוחות, ורק בית-המשפט יוכל לסגור את הדלתות כשימצא לכן נימוקים, לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע למשפט. זהו צעד גדול קדימה ורואים שופטי בית-המשפט העליון לברכת כולנו על שחלצו להגנת הדמוקרטיה. בהציעי למחוק את הסעיף גם בצורה זו, אני עושה זאת משום שאני סבור שאין צורך לחרוג מתחום הנימוקים שקבע חוק בתי-המשפט, והיינו — נימוקים של בטחון, שלום של קטין או מוסר. ואין עבירות על חוק לשון הרע צריכות לשמש הרחבה למה שקבע חוק בתי-המשפט. כהצעה האולטימטיבית אני מציע להוציא מכלל תחולת האיסור על הפומביות כתב-אישום וכתבי טענות, ולכתוב "למעט כתב אישום וכתבי טענות", במקום "לרבות", כי דבר זה לא ניתן למעשה לביצוע. כתב התביעה נכנס לבית-המשפט ואיננו אסור בניגוע לעתונאים ולסוכנות "עתים" בכלל זה המקבלים את הפרטים שבהם, באופן שה איסור המוטל על-ידי הסעיף איננו אפקטיבי.

אני חייב לומר שהאיסור של פרסום ברבים מזכיר לי מעשה חלם. איסור הפרסום משווה לחוק צביון של חלמאות. אם מותר להיות באולם, כהתאם לממרי של האולם וגודלו, הרי יכולים להיות בו מאות ואלפי אנשים, איש לא ימנע אותם מללכת ולהסור מפה. לפי פרטי הדין בבית-המשפט. כי גם אם בית-המשפט יצוה על סגירת הדלתות, לא יחול איסור הפרסום על האנשים הנמצאים באולם. אני שואל איפוא: מה אנו מעדיפים — האם מעדיפים אנו שיהיה של יושבי קרנות, לא פניה לעתונות היודעת לסגן דברים, עתונות הנושאת באחריות לטיב הדברים ? לכן גם מבחינה זו, הסעיף כפי שהוא מוצע אינו טוב.

תיקון נוסף, שאני מציע אותו לבד, הוא כי במקום קנס בסך 5,000 לירות, יוטל קנס בסך אלף לירות בלבד. כאשר מפירים צו של בית-המשפט משפטים הנוגעים לבטחון המדינה, הקנס המכסימלי הוא אלף לירות. כאן אנו מחשיבים כלי-כך את חוק הזה, חוק לשון הרע, עד שאנו מגדילים את הקנס פי חמישה. זה אינו מוצדק. משום כך אני מציע למחוק את הסעיף, ולא הציעתי היא שייכתבו המלים: "למעט כתב

ישיבה תק"ב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (בגין, לוז, ב. כהן, אונא, קושניר) —

כדי לחוק את שיקולה־הדעת של בית־המשפט, אני מציע להשתמש במלה „הכרח“ במקום „צורך“. אני חושב שהמושג „הכרח“ חזק מן המושג „צורך“. בדרך זו רציתי להחמיר כלפי בית־המשפט שתמיד, בכל מקרה ומקרה, על־פי הצעת בעל הדין, יבדוק אם יש הכרח בלי־עבור לאסור את הפרסום ברבים של החומר השובא לבית־המשפט. המונח „הכרח“ הוא סייג חדש לשיקולי בית־המשפט על איסור הפרסום ברבים.

אלה נימוקי והסתייגויותי.

היו"ר ק. לוז :

רשות הדיבור ליוש־בראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היוש־בראש, כנסת נכבדה, זהו בלי ספק אחד הסעיפים החשובים בחוק הזה, ואחד השנויים ביותר במחלוקת. בכל זאת צריך אני להוריד את המתח ואת הפאתוס שהכניסו המסתייגים לבעיה זו, ושאינו מתאים למה שכתוב בסעיף.

קודם כל, הם רוצים לחאר את הענין כאילו זוהי שאלה של פומביות המשפט, ושזהו חידוש שנתחדש כביכול בחוק הזה. שני הדברים אינם נכונים. ראשית, לא נפגעה פה בשום דבר פומביות המשפט. שומביות המשפט אומרת שאפשר להיכנס ולהקשיב.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית) :
זהו הפרדוכס.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זהו היסוד של פומביות המשפט, שהרלתיים פתוחות ואדם יכול להיכנס לשמוע. ואם ניקח את המציאות כמות שהיא, שום אדם לא יכחיש שב־85% של כל המשפטים המתנהלים — זוהי הפומביות שלהם, ושום פומביות אחרת אינה קיימת. על כן אי־אפשר לבוא ולומר : הסעיף הזה, הקובע אפשרות של איסור פרסומים, פוגע בפומביות.

שנית — שאלת איסור הפרסומים. התכרים המסתייגים שכחו להצביע על כך שקיים סעיף 40 בחוק בתי־המשפט, שהכותרת שלו : „איסור פרסומים“. וסעיף קטן (ד) של אותו סעיף אומר : „בית־המשפט רשאי לאסור כל פרסום בקשר לדיניו בית־המשפט, במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על בטחונו של בעל־דין, או של אדם אחר ששמו הוזכר בדין“.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית) :
זוהי שאלה אחרת לגמרי.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

זאת איננה שאלה אחרת לגמרי ; זוהי בדיקת אותה השאלה. אלא שפה מדובר על שמו הטוב של האדם, ופה — על בטחונו של האדם. זה הכל, ואין בזה שום חידוש.

יוסף קושניר (מפ"ם) :
אין לזה כל קשר.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אתה אומר שאין לזה כל קשר, ואתה רוצה להעלים את הקשר. אבל הקשר הזה קיים במשפט שלנו אלא שלך זה לא־נזה, כי זה הורס את כל הבנין שלך והוסף אותו לבנין של קלפים. ברור שזה לא נזה אם אני מצטט זאת.

אין פה איסור שאלה של פומביות, ואף אין פה חידוש עקרוני בשאלת הפרסומים.

הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע. יוצא שאם לשון הרע הגיעה לכל אדם אחר זולת הנפגע, הרי יש בכך משום פרסום לצורך חוק זה. אותו סעיף, עליו אנחנו מדברים עתה, מאפשר פרסום לא רק באוזני אדם אחר זולת הנפגע, אלא באולמות שיכולים להכיל עשרות, מאתיים ואף אלפים ורבעות אנשים. המנסחים של אותו סעיף אומרים בחוק מתעלמים מן הסעיף היסודי, הסעיף הראשון, ומן הסעיף השני, ואומרים לנו שיהיה איסור פרסום ברבים כדי להגן על כבודו של אדם.

איך תגן על כבודו של אדם, מבחינת החוק עצמו, כאשר הפרסום של אותו דבר שעלול לפגוע בכבודו של אדם, יגיע לא רק לאדם אחר זולת הנפגע אלא לאלפים ואולי לרבעות אנשים זולת הנפגע? מיניה וביה יש כאן סתירה. לכן הדבר נראה חמור כליכך בעינינו. פומביות המשפט הוא הכלל הגדול בעשיית צדק. ובסעיף זה נערכה התקשורת בכלל הגדול.

אדוני היוש־בראש, מאחר שאנו מתקרבים לסיום הדין, החלטנו, גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית בכנסת, להצביע נגד החוק כולו. איננו מכחישים שיש בו גם סעיפים הנראים לנו. אנחנו גם תיקנו הרבה מן המעמח בהצעת הממשלה שהועדה לחוקה, חוק ומשפט. אבל הרע בחוק לשון הרע עולה על הטוב שבו. אולם רצוני להדגיש, שאם החלטנו להצביע בקריאה שלישית נגד החוק כולו, אחת הסיבות המכריעות להחלטתנו זו זהו אותו סעיף המתקשט בכלל הגדול הדרוש לעשיית צדק בכל מדינה חוקשית, — כלל פומביות המשפט.

היו"ר ק. לוז :

רשות הדיבור לחברה־כנסת בנו כהן.

בנו כהן (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היוש־בראש, כנסת נכבדה. בשעה מאוחרת זו אטפל בקצרה בדברים ואצגה את נימוקי בקיצור נמרץ. אני חולק על דברי חברי־הכנסת בגין שפרסום ברבים כולל רק את העתונות. פרסום בעתונות הוא חלק מפרסום ברבים. יש סטי פרסום, יש פרסום בחוברות, גם פרסום בספרים. כמה פעמים היינו עדים למשפטיה מעניינים על הוצאת דיבה בחוברות או בספרים. זכור המשפט ההיסטורי משנות העשרים והשלושים על ספר ההשמצה „הפרוטוקולים של זקני ציון“. לכן צריך להשתמש במושג מקיף יותר, והמונח המקיף ביותר הוא „ברבים“. אינני רואה בדבר התחמקות מן השם המפורש. אני חושב שהנוסח הוא הנוסח המוסמך. אין מנוס מכך שיהיו סייגים מסויימים לפרסום הליכום וזהו תוכן סעיף 21. קדם לנוסח זה נוסח אחר, שקבע שתמיד ינוהל המשפט בלתי־מסורים. סעיף זה לא נתקבל בתוצעה ופינה מקומו לסעיף המוצע לנו היום. אני מחייב את הסעיף הזה עקרונית, אלא שאני רוצה לרכך אותו ולסייגו עוד יותר.

בהסתייגותי, אחרי המלים „רשאי בית־המשפט“, מוצע לכתוב „אם נתבקש לכך על־ידי אחד מבעלי הדין“. אני רואה כבלתי־מוצדק שבית־המשפט, ללא כל בקשה מאחד הצדדים, יוכל לפעול בענין כזה. יש תובע ויש סניגור והם צריכים ליטול את הדימה בידם. ייתכן שהם מעוניינים דחקא לא לסגור את הדלתות אלא לתת פומביות להליכי משפט זה. גם אפשרות כזאת קיימת. לכן, בית־המשפט איננו רשאי לפעול בענין זה על־פי זימתו שלו, אלא הוא רשאי לפעול אך ורק על־פי זימת אחד משני בעלי הדין, הסניגור או הקסיגור.

השינוי השני הוא, שבמקום שנאמר בחוק „במידה שראה צורך בכך לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט“ —

היו"ר ק. לוח :

באותו הסעיף הסתייגות לחבר-הכנסת אונא.

משה אונא (המפלגה הרתית-לאומית) :
אני מחתר על הסתייגות.

היו"ר ק. לוח :

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר-הכנסת בנו כהן לסעיף 21.

בנו כהן (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אני מבקש להפריד בהצבעה בין הרישה של הצעתי האומרת „אם נתבקש לכך עליידי אחד מבעלי הדיון“, לבין הסיפה של אותה הצעה.

היו"ר ק. לוח :

חבר-הכנסת בנו כהן מבקש לחלק את הסתייגותו. החלק הראשון : אחרי „רשאי בית-המשפט“ יבוא „אם נתבקש לכך עליידי אחד מבעלי הדיון“.

הצבעה

הרישה של התיקון של חבר-הכנסת ב. כהן לסעיף 21 לא נתקבלה.

היו"ר ק. לוח :

עתה נצביע על החלק הנותר בהסתייגותו של חבר-הכנסת בנו כהן ועל שאר ההסתייגויות.

הצבעה

הסיפה של התיקון של חבר-הכנסת ב. כהן לסעיף 21 לא נתקבלה.

התיקון האלטרנטיבי של חבר-הכנסת א. מרידור וי. קושניר לסעיף 21 לא נתקבל.

התיקון האלטרנטיבי של חבר-הכנסת י. קושניר לסעיף 21 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת מ. בגין לסעיף 21 לא נתקבל. סעיף 21, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר ק. לוח :

לסעיף 22 הסתייגות לחבר-הכנסת מרידור.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית) :
אנמק את הסתייגותו של חבר-הכנסת מרידור ואף את הסתייגותי.

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, כל הנטיה בחוק הזה היא ליצור חוקים מיוחדים בכל ענין הקשור לשון הרע, כאלו לא היו קיימים במדינת ישראל מקודם חוקים המסדיר רים הליכים משפטיים. הוא הדין לענין הפומביות. יש חוק בתי-המשפט, למה הוראות מיוחדות ? בטעיף 22 מדובר על כך, מתי בית-המשפט לא ירשה להציג שאלות מסוימות לעדים. גם לזה יש חוק מיוחד, אשר נתקבל עוד בכנסת השלישית, הקובע מתי בית-המשפט לא ירשה להציג שאלות שאינן רלבנטיות למשפט. אפשר להסתפק בחוק הכללי הזה. מה טעם ליצור תנאים מיוחדים לכל דבר בחוק המיוחד של לשון הרע ?

לכן אנו מציעים למחוק סעיף זה, הואיל והוא מיותר. יש חוק המסדיר את הבעיות לשביתת-רצונם של בתי-המשפט ושל הצדדים, ואין צורך ליצור משפט מיוחד מסביב לחוק לשון הרע.

אנו מציעים למחוק את הסעיף. אם הצעה זו לא תתקבל — אנו מציעים הצעה אלטרנטיבית, להוסיף סעיף

ומה שנוגע לשלילת המלה „ברבים“ שהוסיפה הועדה: — הועדה מצאה שיש הבדל ניכר בין הפרסום ברבים ובין פרסום שנשאר בין כותלי בית-המשפט, וגם הסעיף הזה שציטטתי מתוק בתי-המשפט מדבר על הבדל זה. ואם אנו מדברים על פרסום ברבים — מדובר לא רק על עתון, כפי שכבר אמר קודמי, כי אם גם על רדיו, על אסיפות, כתבי-עת וספרים. הדברים איפוא ברורים למדי. כל אחד מבין שהבדל גדול מאד בין הפרסום בין כותלי בית-המשפט ובין הפרסום ברבים.

להסתייגותו של חבר-הכנסת בנו כהן : לא נראה היה לועדה שיש צורך להוסיף הוראה „אם נתבקש עליידי אחד מבעלי הדיון“. אני מניח שב-95% או כ-99% של המקרים ילך בתי-המשפט בדרך זו, ולא יעלה בעיה כזאת של איסור פרסום אם אין אחד מבעלי הדיון מעלה אותה. ואם יש מקרה אחד בין מאה שבתי-המשפט מוצא שהוא מצידו מצווה על שמו הטוב של אדם — גניח את ההכרעה בידי בית-המשפט.

גם ההבדל בין „צורך“ ו„הכרח“ — לא נראה לנו שיש לעמוד עליו.

עכשיו לשאלה של הכללת „כתב אישום“ ו„כתבי טענות“ בין הדברים שבתי-המשפט יכול לאסור פרסומם. כשם שאפשר להבטיח את סודיותם של דיונים אחרים מטעמי בטחון, כך אפשר להבטיח גם את הסודיות באלה, כאשר מיד עם הגשת כתב-האישום או התביעה דורשים את החלטת בית-המשפט בדבר הפרסום. אחר-כך יכול בתי-המשפט לדון, על סמך טענה נגדית של הצד שכנגד, אם הוא רוצה לקיים את הצו או אינו רוצה לקיימו. אין פה כל בעיה, ואין פה כל „חלם“, או דבר אחר מכל אותם הדברים שהמסתייגים ניסו למצוא.

להסתייגותו של חבר-הכנסת בגין, המבקש לקשור את הגי-מקת הסעיף הזה בהגדרות של לשון הרע: — נראה לנו שהגי-מקת הרחבה יותר שבחרנו בה פה מתאימה למצב שבו שיקול בתי-המשפט קובע כיצד לנהוג. כלומר : הדבר אינו נמצא במצב היולי, כי אם בתי-המשפט צריך להחליט על דבר קונקרטי, ואז מצאה הועדה שההגדרה הזאת „לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט“ היא הגדרה מספקת כדי שיוכל בתי-המשפט להכריע לפיה. והרי זאת הגקודה החשובה פה.

בסוף דברי רצוני רק לומר עוד מלה לתיאור התפתחות הדברים שהיתה כפי חבר-הכנסת קושניר. לדעתי, היא לא היתה מדוייקת כלל, אם כי היתה בתחילת עבודת הועדה נטיה חזקה לקבל את הצעת הממשלה. אבל כבר בשלב הראשון של הדיונים הובעו ספקות והיו ויכוחים, ולא הגענו להכרעה סופית. נכון שדבר השופטים של בתי-המשפט העליון היה לו משקל כבד. אבל אני סבור שההצעה איננה להכרעה סופית, נכון שדבר השופטים של בתי-המשפט העליון, אלא להיפך. הדבר מראה באיור מידה הועדה את הדברים מכל הצדדים, וניסתה בכל הכוחות למצוא את הדרך הנכונה ואת הפתרון הנכון לשאלה שאינה קלה ואינה דומה לכל משפט אחר, כפי שרצו המסתייגים לתארה.

היו"ר ק. לוח :

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד הצעת חבר-הכנסת א. מרידור, י. קושניר, י. ה. קלינגהופר ות. טובי למחוק את

סעיף 21 —

23 —

34 —

ההצעה לא נתקבלה.

ישיבה תקיב, כ"א תמוז תשכ"ה (21 יולי 1965)
— חוק לשון הרע (שופמן, לח, קושניר, אונא, א. מרדור) —

אם בית-המשפט משתכנע שאמנם המאשים מסתיר משהו החשוב לגילוי האמת ועשיית משפט צדק. עלידי שהי תוספות אלה נענתה החעדה לטענות שנשמעו ולחביעות הצדקות שהובאו לפניה.

אני מבקש לדחות את ההסתייגויות.

הי"ר ק. לוז:

נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת חברי-הכנסת א. מרדור וי. קושניר למחוק את סעיף 22 לא נתקבלה.

התיקון האלטרנטיבי של חברי-הכנסת י. שופמן לסעיף 22 לא נתקבל.

סעיף 22, בנוסח החעדה, נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

לסעיף 23 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 23 נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

לסעיף 24 — הסתייגות לחברי-הכנסת קושניר ומרדור. רשות היבור לחברי-הכנסת קושניר להגמקת ההסתייגות.

יוסף קושניר (מפ"ם):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. כדי להרגיע את חברי הכנסת, רצוני להודיע כי זוהי ההסתייגות האחרונה שאנמק. אני ועוד כמה חברי כנסת מציעים למחוק את הסעיף, כפני שהוא מכניס חידוש, וחדוש לרעה. אף לאחר התיקון שהוכנס בו, אין הוא פועל בשני הכיתובים.

אשר לסיפה הקובעת שהמתלונן לא יתקשר בממצא אים קודמים, יכול אני לומר בבטחה שממילא היא תימחק, לאור ההסתייגות של חברי-הכנסת אונא ואונייה. המציעים למחוק את הסיפה האומרת: "ובלבד שהמתלונן כתובע לא יהיה קשור בממצאים קודמים". יש להניח שאם שני חברי כנסת נכבדים כאלה מציעים למחוק את הסיפה, הצעתם בחדאי תתקבל, וזה מקשה על אותו ריכוך שרצו לגרום בנוסח הסעיף.

סעיף 24 קובע: "במשפט אורחי בשל לשון הרע שנידון לאחר שמשפט פלילי נגד אותו אדם בשל אותה לשון הרע נסתיים, רשאי בית-המשפט להסתמך על הממצאים העובדי תיים, כולם או מקצתם, שנקבעו במשפט הפלילי על-פי הראיות שנגבו בו, מבלי לחזור על גבייתן, ובלבד שהמתלונן כתובע לא יהיה קשור בממצאים קודמים". אלה הם משפטים המתנהלים במישורים שונים, אף כמות ההוכחות היא שונה. מלבד זאת, המשפט הפלילי מתנהל במתכונת שקובעת התברר, ואין לנאשם אפשרות לכחן את ניהול המשפט או הבאת ההוכחות, ואפשרות החקירה של העדים עלידי עורך-דין אינה מתקנת פגם זה. על כל פנים, זהו חידוש בלתי-נחוץ, הוא חורג מן המצב הקיים שנים רבות. תהינה לכך תוצאות לא-טובות, בפרט אם יתקבל התיקון של שר המשפטים, חבר הכנסת אונא וחברי-הכנסת אוניה—למחוק את הסיפה של הסעיף. על כן אני מציע למחוק את הסעיף.

הי"ר ק. לוז:

רשות היבור לחברי-הכנסת מרדור.

אליהו מרדור (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
אני מחתר על ההגמקה.

האומר כי מותר להציג שאלות בעניינים אם "הדברים ורושים לצורך בדיקת מידת המהימנות של העדי". במקרה זה ההוראת: הרקוניות, הבלתי-מבוססות והבלתי-צדוקות, לא תהינה דרקוניות כל-כך כפי שבעלי החוק, בעלי ההצעה, מציעים. לכן אני מבקש לקבל את הסתייגותו העיקרית — מחיקת הסעיף. אם הצעה זו לא תתקבל — אנו מבקשים לקבל את הצעתנו האלטרנטיבית.

הי"ר ק. לוז:

באיתו סעיף הסתייגות לחברי-הכנסת קושניר.

יוסף קושניר (מפ"ם):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. לאחר דברי ההגמקה ששמענו ביחס להסתייגותו של חברי-הכנסת מרדור, אשר נומקה על-ידי חברי-הכנסת שופמן, אוכל להס. סק במשפטים סטורים.

אני מציע למחוק סעיף זה מפני שהוא פוגע בנאשם ומצמצם מאד את האפשרות להתגונן בכל האמצעים, כפי שקבוע בחוק. המדובר למעשה בשלילת זכותו של הנאשם להביא ראיות בדבר אופיו, עברו, מעשיו, או דעותיו הפגומות של הנפגע. המשך הסעיף מסביר כי אפשר להביא רק אם הן נובעות במישרין ללשון הרע — בהא הידיעה — המשמשת נושא למשפט. דהיינו, רק באותו מקרה בלבד, ואילו אם יוצא הנאשם להביא הוכחות על מנת לערער את מהימנותו של המתלונן, ולטעון שאותו מתלונן כבר נידון על עבירות דומות, או שהמהימנותו לא היתה מקובלת על בית-המשפט — לא יוכל לעשות זאת. עדות כזאת בדרך כלל מסייעת לערער את עדות המתלונן, וזאת היא זכות בלתי-מערערת בכל משפט אירחי או פלילי או אף במשפטים רציניים מעבר להביעה של חוק לשון הרע. אם חוסמים את הדרך בפני הנאשם ליהנות מזכות זו, למעשה מונעים ממנו את הניהול העיל של משפטו.

הי"ר ק. לוז:

רשות היבור ליושבי-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון כי סעיף זה חשיבות לו בחוק ובתפיסתו, כי הוא רוצה למנוע אפשרות להפוך משפט זיבה, משפט לשון הרע, למשפט נגד המאשים במשפט הזה. קרה לא פעם שהאפשרות לחקור את העד ולהביא ראיות בדברו שמו הרע של הנפגע או בדבר אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים — נוצלו בצורה כה רחבה שלמעשה במשפט זה נפגע האיש הרבה יותר קשה שנפגע על-ידי עצם הפרסום לשון הרע. הטענה שבית-המשפט יאסור שאלה לא רלבנטית היא פגיעה שאינה עומדת בפני הביקורת, כי ידוע שהשופטים רחבי-לב למדי, מתוך הרגשה שהם צריכים לתת אפשרות מלאה לנאשם להתגונן. לא פעם התוצאה היא שמאחר שאינם יודעים מראש מה דרך הטיעון, מה דרך השאלות של הנאשם — וראות הפרסום של הדברים מביאה לידי החמרה של השופט כלפי הנאשם, גדולה פי כמה מו שהיתה קיימת אילו יכול השופט לאסור את הפרסום. על כן, ההחמרות שנקבעו בסעיף זה נחוצות והכרחיות כדי שאפשר יהיה לנהל משפט על לשון הרע בצורה הוגנת.

הטענה שהסעיף סוגם באפשרות של הוכחה על-ידי הנאשם, מתבטלת על-ידי שני הסעיפים הקטנים שהוסיפה החעדה, ואשר בהם נאמר: בית-המשפט יכול להתיר הבאת ראיה או חקירת עד כאמור — (3) במידה שהנפגע מצדו העיד או הביא ראיה או חקר עד ביכר שמו, אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הטובים; (4) אם שובע בית-המשפט שהערב דרוש לגילוי האמת ולעשיית משפט צדק. כלומר,

יוסף קושניר (מפ"ם):

רצוני להודיע, כי עוד בקריאה הראשונה הודיעה סיעת מפ"ם, בשעה שאחרים עדיין היססו, שעליידי תיקונים אי אפשר לחקן דבר רע. אמרנו אז שנצביע נגד החוק כולו, ואני מודיע גם עכשיו שנצביע נגד החוק.

היו"ר ק. לוז:

הסתייגות משותפת לשר המשפטים ולחברי הכנסת אי נא ואונייה. רשות הדיבור לחברי הכנסת אונייה.

ברוך אונייה (מפ"י):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה. אני מתוח במקצת כאשר אני מקשר להנמקת הסתייגותיהם של אחרים. מזה אני למד שגם חברי כנסת אחרים מחוטים כעת ואינם רוצים לשמוע עוד הנמקות. בכל זאת, ישנם דברים שאי אפשר לחתר עליהם. הדבר חשוב, גם כדי שנבין ערך משפטי ציבורי.

בסעיף 19 של הנוסח שבחברת הכחולה היתה הצעה מטעם הממשלה. האומרת שבמשפט אורחי בשל לשון הרע שנידון אחר משפט פלילי נגד אותו אדם, רשאי בית המשפט להסתמך על הממצאים והעובדות של המשפט הפלילי, ולהיפך, במשפט פלילי מותר להסתמך על הממצאים של המשפט האזרחי.

בחודעה שמענו בענין זה טענות מפי נציגי לשכת עורכי הדין וקיבלנו אותן בחלקן, בזה שחיתרנו כי במשפט פלילי יוכלו להישען על ממצאים של המשפט האזרחי. מדוע? כי דיני הראיות הם שונים, דרך החקירה היא שונה.

בהודמנות זו רוצה אני להגיד לכנסת, כי זהו אחד המקרים שקיבלנו את טיעון נציגי לשכת עורכי הדין. היו עוד מקרים, שעל אחד מהם העיר את תשומת לבנו יושב ראש התעדה.

מדוע אנו נגד התוספת? מפני שבתוספת יש דין אחד לנתבע ודין אחר לתובע. בסעיף 24 נאמר שהמתלונן כתובע לא יהיה קשור בממצאים קודמים. אנו אומרים: התובע והנתבע צריך להיות להם דין אחד; אם אחד מהם יהיה קשור למשפט הקודם, הרי גם האחר צריך להיות קשור למשפט הקודם. יש להוסיף, כי בית המשפט בכלל אינו חייב להסתמך על המשפט הקודם, הוא רק רשאי. במקרה שהנתבע ישכנע את בית המשפט, כי במשפט הפלילי לא נגבתה עדות חשובה מצד התובע, הוא יתיר לו להביא ראיה כזאת, אם רק יוכח לו שלא היתה זו שיגאת התובע שלא הביא את הראיה הזאת. לכן, אנו בעד מחיקת הסיפה, מפני שהיא קובעת דין שונה לנתבע ולתובע.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית—ברליח):

אני מתיר על ההנמקה.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור ליושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה. רצוני להוכיח, כי מה שנקבע בסעיף זה, בא להקל על גיהול המשפטים. צריך לראות את מטרת הענין הזה, כפי שהיא עומדת לנגד עיני המחוקק. אין כאן סתימת האפשרות של הבאת ראיות, כפי

שטענו. עליידי שמשתמשים בממצאים של משפט אחד לגבי המשפט השני, מקילים על בעלי הדין, מחישים את המשפט ועליידי כך, בסוכו של דבר, מונעים עינוי הדין ומביאים להרמת קרן המשפט, וזה עיקר מטרת הסעיף.

רצוני להרגיש עוד פעם עד כמה התמונה לא תהיה נכונה אם יתקבל הרושם שהחודעה לא קיבלה טענות והנמקות, גם של חברי האופוזיציה וגם של אלה שהופיעו לפני החודעה. ההיפך הוא הנכון. ישנם דברים רבים, שנכנסו לחוק על סמך התייכות והדיונים שהתנהלו בחודעה. העובדה היא, שהסתייגויות רבות לחוק זה הן תוצאה מכך שהגישה לבעיה, כפי שכבר אמרתי בדברי הפתיחה, יכולה להיות שונה, והחרי תור להופיע לפני המליאה בענין זה, בצורה שלמה ואף חדי צודית, לא היה נראה למסתייגים. אני יכול להבין זאת. זו כוודאי זכותם. אבל אין זה צריך לשנות את העובדה, שהחוק הזה הוא פרי עבודה משותפת ופרי היענות רבה מצד כל הגורמים שיש להם מה לומר בענין זה. אני רק מקווה, שהדין וחשבון שיופיע בעתונות על ישיבה זו יהיה דין וחשבון נכון והוגן, כפי שאנחנו דורשים בכל עיני לשון הרע.

היו"ר ק. לוז:

אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

בעד הצעת חברי הכנסת י. קושניר, א. מרידור

ות. טובי למחוק את סעיף 24 — 20

נגד — 27

הצעת חברי הכנסת י. קושניר, א. מרידור ות. טובי

למחוק את סעיף 24 לא נתקבלה.

התיקון של שר המשפטים וחברי הכנסת מ. אונא

וב. אונייה לסעיף 24 נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת י. ה. קלינגהופר,

לסעיף 24 לא נתקבל.

סעיף 24, בנוסח המחוקק, נתקבל.

התיקונים א—ב של חברי הכנסת י. קושניר

לסעיף 25 לא נתקבלו.

סעיף 25, בנוסח החודעה, נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

לסעיפים 26 ו-27 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם

להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 26 ו-27 נתקבלו.

היו"ר ק. לוז:

כעת אעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):

אבקש רשות הדיבור לסדר ההצבעה.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי הכנסת בגין.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):

אדוני היושב ראש, אני מתכבד להסב את תשומת לבך לתקנה מס' 101 בתקנון הכנסת: „(א) נתקבלה הסתייגות בקריאה השניה או הוצבע בה על גירסאות שונות לסעיף אחד, תחקים הקריאה השלישית בשבוע שלאחר השבוע בו הסתיימה הקריאה השניה...“ . פיסקה (ב) של אותה תקנה

צו מוחלט, לבין הכלל שהקריאה השלישית תחייב במדע מאוחר יותר.

לענין המקריות. כאן מדובר לא על מקריות כי אם על מקרה במובן של נסיבות מיוחדות. עלי להעיר את תשומת לבו של חברי-הכנסת בגין לעובדה, שלא רק ביום שלפני האחרון של הכנסת, כי אם בימים רבים לפני זה — והיה זה עוד השבוע — היו חוקים אשר נתקבלו בהם הסתייגויות ועם זה הוצבעו החוקים ההם בקריאה שלישית, מיד לאחר הקריאה השנייה.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
צריך לנמק את הבקשה.

היו"ר ק. לוז:

שמעתי בקשה, ועכשיו אני ממשיך לנמק: על אחת כמה וכמה ביום שלפני האחרון של הכנסת, כאשר הכנסת צמסה עבודה, ומחר בשעה 9 בבוקר אנו מתחילים בישיבת המליאה, ואין אפשרות לקיים ישיבות ועדה נוספות.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
כבר נקבעה ישיבת הוועדה.

היו"ר ק. לוז:

אין כאן ויכוח בדרך כלל. אני רק מסביר מדוע אני מקבל את בקשת יושב-ראש הוועדה, כשם שקיבלתי — אני ויושב-ראש אחרים — בקשות דומות — השבוע, בשבוע שעבר וגם קודם לכן.

יוסף שופמן (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
אני רק מתקן עובדה, שמחר בשעה 8 בבוקר מתכנסת ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ק. לוז:

יפה מאד — ואף-על-פי-כן.

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):

אני, כמוכן, מקבל את הרעתו של אדוני, אבל אני חושב שהיא לא-נכונה.

היו"ר ק. לוז:

אני מתפלא מאד.

אני מעמיד את חוק לשון הרע, תשכ"ה—1965, להצבעה בקריאה שלישית. האם יש דרישה לספור את הקולות?

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
בחיוב.

ה צ ב ע ה

בעד 31 —

נגד 20 —

חוק לשון הרע, תשכ"ה—1965, נתקבל.

ו. חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה — 1965

(קריאה שלישית)

ה צ ב ע ה

חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965, נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

הישיבה הבאה של הכנסת — מחר בשעה 9 בבוקר. ישרי בה זו נעולה.

אומרת: „על אף האמור בתקנת משנה (א) רשאי נציג הממשלה, או יושב-ראש הוועדה בשמה, לבקש במקרים מיוחדים שהקריאה השלישית תחייב מיד...“ אני מבקש להסב את תשומת-הלב להבדל בנוסח בין פיסקה (א) לפיסקה (ב). בפיסקה (א) יש ציווי הקובע את הכלל — אם נתקבלה הסתייגות בקריאה השנייה או הוצבע בה על גירסאות שונות לסעיף אחד, אין לקיים מיד את הקריאה השלישית בנדון. בפיסקה (ב) נאמר, שבא-כוח הממשלה או יושב-ראש הוועדה רשאי לבקש — אבל לאדוני אין שום חובה לקבל את הבקשה — שהצבעה בקריאה שלישית תהיה מיד. אין זה טוֹף פסוק. בפיסקה (ב) כתוב: „במקרים מיוחדים...“ פירושי הדבר, שהמבקש צריך להוכיח ליושב-ראש מהו המקרה המיוחד. עד כאן, היינו רגילים לראות כמקרה מיוחד מניח של חוק המטיל מס. ונאמר לנו, שאם החוק לא ייבטג לתוקפו בלילה מסוים, יקרה אסון למדינה, ובמשך ימים מספר אי-אפשר יהיה לגבות את ההיטל. בדרך כלל הראינו הבנה לדאגה פיסית קלית זו, אבל מה המקרה המיוחד לפיו צריך להעמיד הלילה את החוק להצבעה בקריאה שלישית?

יוסף פישר (מפא"י):

זה מס שפחיים!

מנחם בגין (גוש תנועת החירות—המפלגה הליברלית):
האם אתה חושב שרק אתה יודע לעשות מלאכה טובה? גם אני עושה מלאכה טובה, לפעמים.

ייתכן שאפשר לטעון, שמאחר שהמושב של כנסת זו מסתיים מחר, אין די ימים כדי לקיים בכנסת זו קריאה שלישית. אבל לכל הדעות אין שום „מקריות מיוחדת“ המצדיקה לקיים את ההצבעה בקריאה שלישית הלילה. מחר בבוקר מתכנסת ועדת החוקה, חוק ומשפט. היא תצטרף לשלב את ההסתייגויות שנתקבלו, — לצערי, מדובר בעיקר בהסתייגויות של שר המשפטים, — ולשלב גירסאות שנתקבלו, ולאחר שהוועדה תבטיח שילוב נכון, הוגן ומדויק של התיקונים, או מקולם, שנתקבלו, תתקיים הקריאה השלישית. מכל מקום, אני מציע לאדוני היושב-ראש לא לקבל את הצעתו התיאורית. הבלתי-מנומקת, של יושב-ראש הוועדה, לקיים הלילה את ההצבעה בקריאה שלישית, ולאפשר להעדה לדון ולשלב, מחר, את התיקונים שנתקבלו.

(קריאות באולם)

היו"ר ק. לוז:

אני חייב לתקן את דברי חברי-הכנסת בגין. בשום מקום בסעיף 101 לא נאמר שאין להצביע. נאמר: „תתקיים הקריאה השלישית בשבוע שלאחר השבוע“ וכו', אבל לא כתוב „אין להצביע“. יש הבדל עצום בין „אין להצביע“, מלים שהן

היו"ר ק. לוז:

אעכב אתכם עוד לרגע אחד. קיבלנו היום בקריאה שניה את חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965 (סעיף ד' של סדר-היום), והנחנו על שולחן הכנסת את כל התיקונים בעקבות ההסתייגויות שנתקבלו. אני מעמיד כעת את חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965, להצבעה בקריאה שלישית.